

»Ja vasamata nopeimpaan,
joka ilmaan sinkos jousi,
näät sanat lensi kautta maan
ja Suomen kansa nousi.»

Kaarlo Kramsu.

Karjalain *pojat*

N:o 3-4
1959

MAANPUOLUSTUSVÄEN LEHTI

Peruskalliomme
— *maanpuolustus*

**Joensuun Ymp.
Osuusmeijeri**
JOENSUU

Osakeyhtiö Hallman
JOENSUU

**Pohjois-Karjalan
Kirjapaino Oy**

Outokumpu Oy

Oy Wilh. Schauman Ab
JOENSUUN TEHTAAT

Teräs Oy
JOENSUU

Jukolan Osuuskauppa
POROKYLÄ — NURMES

**Nurmeksen Kauppa-
osakeyhtiö**

Joensuun Vanha Apteekki
JOENSUU

Kesko Oy
JOENSUUN KONTTORI

Rauma-Repola Oy
JOENSUUN TEHTAAT

**Suomen Osuuskauppojen
Keskuskunta (SOK)**

Tehdasosuusliike
TOHMAJARVI

Karjalainen Kauppa-Aitta
ARVI A. LALLUKKA

T:mi Albin Kettunen
POROKYLÄ

P. Kotilainen Oy
JOENSUU

Karjalaisen Kulttuurin Edistämisseätiö

KANSIKUVA: Kollaan Vasama, joka on kuvanveistäjä Kalervo Kallion käsialaa.

Velvollisuutemme

Kuluneen syksyn aikana paljastettiin Pohjois-Karjalassa kaksi Talvisodan taisteluihin liittyvää arvokasta muistomerkkiä, Ilomantsin Oinassalmelle ja Kontiolahden varuskunnan alueelle. Ensiksimmäinen on omistettu Tolvajärven—Ilomantsin suunnan, viimeksimmäinen Kollaan taistelijoille.

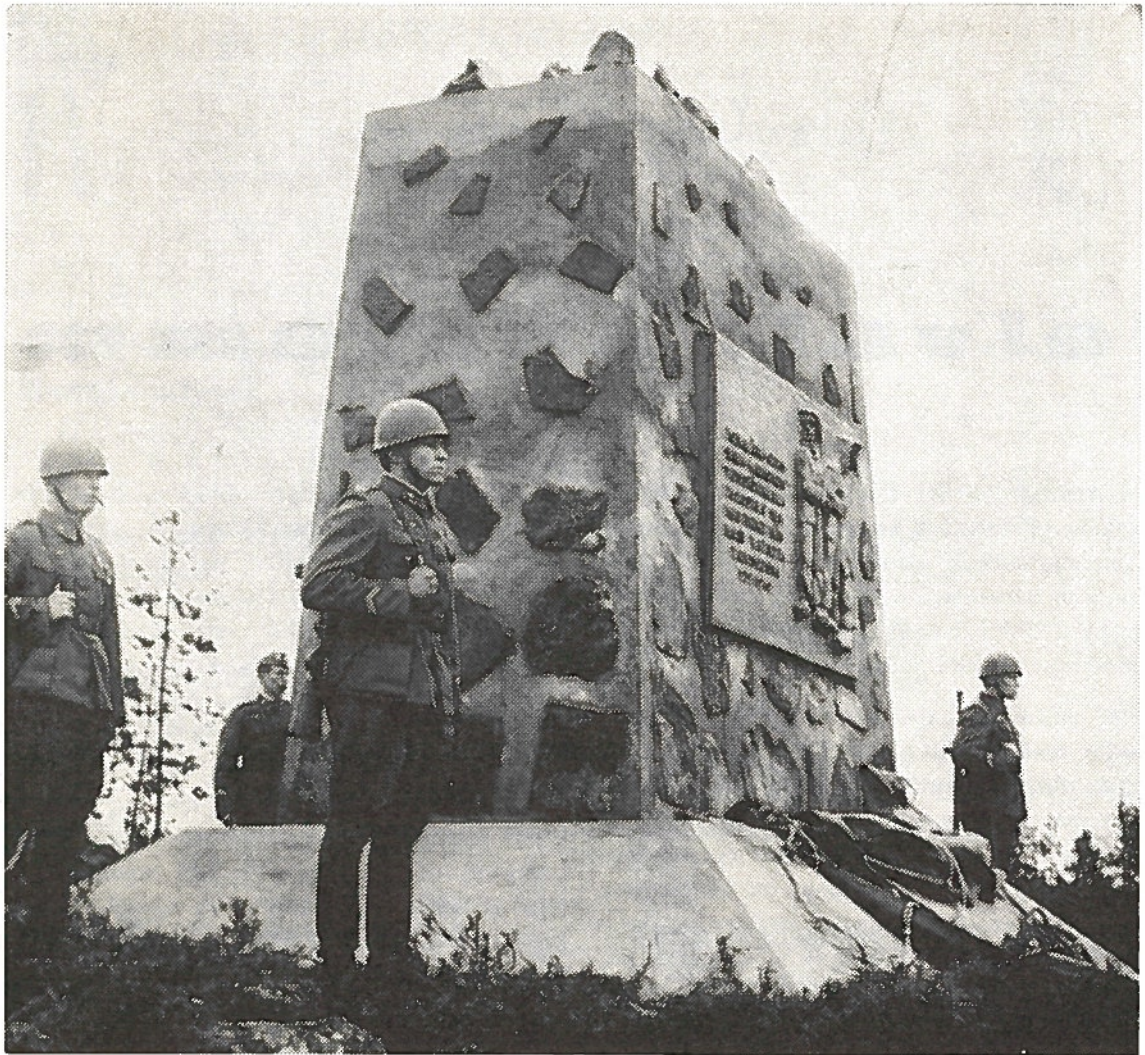
Näillä muistomerkeillä on tahdottu tehdä kunniaksi niille miehille, jotka raskaissa ja verisissä torjuntataisteluissa onnistuivat pysäyttämään rajojemme yli rynnänneet vahvuudeltaan ylivoimaiset vihollisvoimat. Suuri joukko heistä vuodatti sydänverensä niissä taisteluissa. Vielä suurempi on niiden lukumäärä, jotka haavoituessaan menettivät ainaiseksi terveytensä ja elivät nyt puolittain työkykyisinä keskuudessamme.

Oli ilahduttavaa havaita se yksimielisyys ja uhrautuvaisuus, jolla molemmat muistomerkit saatiin aikaan. Muistomerkkitoimikuntien jäsenet käyttivät runsaasti vapaa-aikaansa suunnittelu- ja keräystyöhön. Ilomantsissa tehtiin lisäksi paljon talkootyötä muistomerkkin hyväksi. Voi sanoa, että kaikkia mukana olleita elähdytti samanlainen yhteenkuuluvaisuuden tunne kuin koko kansamme Talvisodan ankeina päivinä. Itse paljastusjuhllisuudet muodostuivat unohtumattomiksi elämyksiksi vanhoille sotureille, joita oli saapunut eri puolilta maata runsaasti. Monet heistä tapasivat toisensa ensimmäisen kerran sen jälkeen, kun olivat Talvisodan päätyttyä riisuneet päältäään kuluneet ja rikkinäiset asepuksunsa.

Vallitsi samanlainen toverillinen mieliala kuin sodan aikana taisteluhaidoissa, korsuissa ja teltoissa.

Samalla kun toteamme paljastusjuhlien onnistuneen erinomaisesti meidän on tyydytyksellä kiinnitettävä huomiota myöskin niiden merkitykseen maanpuolustushengen elävöittäjinä. Maanpuolustushenki lamaantui puolustusotiemme päätyttyä. Virallisella taholla suhtauduttiin väheksyvästi puolustuslaitokseemme ja annettiin sen huolestuttavasti rappeutua. Se vapaaehtoinen työ, jota viime vuosina on suoritettu reserviupseeri- ja aliupseerikerhoissa ja -yhdistyksissä on kuitenkin piristänyt maanpuolustushenkeä ja kohdistanut kansallisesti ajattelevien huomion puolustuslaitoksemme kohentamiseen. Eduskunta on ryhtynyt myöntämään lisää määrärahoja perushankintojen suorittamiseksi, joten alennustilasta ollaan vähitellen pääsemässä. Työtä ja varoja tarvitaan kuitenkin vielä erittäin paljon ennenkuin olemme päässeet edes tyydyttävälle tasolle. Ennen kaikkea tarvitaan maanpuolustushenkeä, jonka vaalimisesta on pidettävä tiukasti kiinni.

Olemme jo aikaisemmin tällä palstalla maininneet, ettemme suinkaan ihaile sotaa, mutta mikään maailmassa ei ole tähän mennessä pystynyt sotia estämään eikä ilmeisesti pysty vastaisuudessaakaan. Pienelläkin valtiolla on oikeus puolustautumiseen, jos sen kimppuun käydään. Niin on myöskin Suomen laita. Meillä on sitäpaitsi valtiosopimuksen velvoitus puolustaa omaa aluettamme niin, ettei sitä tietä mikään vieras valta pääse naapurimaamme kimppuun.

Taistelumerkki Oinassalmella

Talvisodan kovien mutta kunniakkaiden taistelujen muistomerkki paljastettiin 30. 8. Ilomantsin Oinassalmella, mikä on historiallisten Tolvajärvi—Oinassalmi—Kallioniemi taistelujen sitkeimpiä ja ratkaisevimpia asemia. — Juhlapäivä alkoi seppeleen laskulla Ilomantsin sankarihaudalle klo 9.30. Päiväjuhla Oinassalmella alkoi klo 13, jolloin musiikkiesitysten jälkeen ye-eversti K. J. Mikkola piti paljastettavan muistomerkin äärellä juhlapuheen. Luovutus- ja vastaanottopuheiden jälkeen kuultiin Ryhmä Talvelan ja Osasto A:n komentajien tervehdykset. Musiikkiesitysten ja väliajan jälkeen oli Oinassalmella ortodoksinen litania ja rovasti M. Ervolan suorittama kenttähartaus. Juhlapäivän ohjelma jatkui illalla klo 18 Ilomantsin yhteislyseolla, missä oli arvokas iltajuhla. — Kuvassamme Tolvajärvi—Oinassalmi—Kallioniemi-taistelujen muistomerkki, minkä on suunnitellut kuvanveistäjä Veikko J a l a v a Joensuusta.

Tolvajärvi-Oinassalmi-Kallioniemi

vesistölinjan talvisodan muistomerkki paljastettiin

30. 8. 1959 Ilomantsin Oinassalmella

Päivän tilaisuudet alkoivat seppelten laskulla Ilomantsin sankarihaudalla. Reservin upseerien ja -aliupseerien seppelleen laskivat vasemmalta lukien metsänhoitaja Arvo Kinnunen (radioselostajana mikrofoni kädessä kapteeni Autos Heimonkoski), metsänhoitaja Helge Posti ja metsäteknikko R. Poikonen. — Sankarihaudalla suoritettujen kunnianosoitusten jälkeen siirryttiin juhla-jumalanpalvelukseen Ilomantsin luterilaiseen kirkkoon, jossa päiväsaarnan piti rovasti Martti Ervola ja alttaripalveluksen suoritti rovasti Lauri Hyvärinen.

Tuhatmäärin yleisöä Oinassalmen muistomerkin paljastusjuhlassuoksissa 30. 8. -59 klo 13

Kolean harmaana ja sateisena valkeni Oinassalmen suuri juhlapäivä. Se ikäänkuin symbolisoi niitä harmaan ankeita päiviä, joiden muistoa tuhatlukuinen yleisö, koostuen suurimmalta osalta talvisodan aseveljistä, oli saapunut viettämään.

Kutsuvieraiden joukossa nähtiin mm. kenr.luutn. Paavo Talvela, eversti P. O. Ekholm, ev.luutnantit Yrjö E. Saarelainen, Viljo V. Paloheimo, T. J. Lampola ja K. O. Riitesuo sekä patsaan suunnittelija, tai-

Juhlapuheen jälkeen lausui patsastoimikunnan puheenjohtaja, majuri J. Törmi kiitoksen sanat kaikille niille, jotka ovat osallistuneet tavalla tai toisella tämän monumentin aikaansaamiseen. Hän palautti jälleen mieliin sen valtavan talkooinnostuksen, joka Iiomantsissa oli ollut tätä patsasta pystytettäessä. Iiomantsin luterilaisen seurakunnan kirkkoherra, rovasti L. Hyvärinen otti tämän jälkeen patsaan seurakunnan puolesta vastaan. Hän puhui varsin vakuuttavasti siitä osuudesta, mikä Jumalan pelolla on ollut suomalaisen taistelijan tiellä. Tämä patsas, lausui puhuja, todistaa nouseville polville isänmaan rakkaudesta, mutta se todistaa myöskin lujasta luottamuksesta Jumalaan silloin kun isänmaa on ollut pahimmin uhattuna. Säilyköön tämä muistomerkki sukupolvesta sukupolveen puhumassa omaa kallista sanomaansa. Patsaan

teilija Veikko Jalava. Heidän lisäksi oli lukuisa joukko muita kutsuvieraita sekä, kuten jo sanottu, yli tuhanteen henkeen nouseva juhlavierasjoukko.

Tervehdyspuheen piti metsänhoit. Simo Vainio lausuen mm: Tulevien polvien on kerran otettava vastuu tästä kansasta ja tästä maasta. Meidän velvollisuutemme on huolehtia siitä, että nousevalla polvella on arvokkaita esikuvia ja ihanteita, joille rakentaa. Meillä, tällä nyt elävällä polvella on ollut suuret esikuvamme. Nämä sanat kelpaavat nuoremmillekin polville, mutta sen lisäksi heidän muistojensa joukossa on palvottavana talvisodan kunniakkaiden päivien muistot. Meidän on huolehdittava siitä, että näiden suurien arvojen vastuu ei jää tehottomaksi.

Tervehdyspuheen jälkeen esiintyi Joensuun Mieslaulajat, jota johti tohtori Tauno Jantunen. Kuoro lauloi Faltinin Elon taistelussa sekä Sibeliuksen Finlandian ja Yks' voima sydämeen kätkeyty on.

äärelle astuivat tämän jälkeen kenraaliluutn. Paavo Talvela ja pääkonsuli Aarne Koskelo, jolloin kenr.-luutn. Talvela lausui: Olen kiitollinen siitä, että kohtalon kovina päivinä sain näillä tantereilla kerran johtaa sankareita. Tuntemme suurta kiitollisuutta niitä kohtaan, jotka ovat tämän patsaan aikaansaaneet, ennen kaikkea tuntemme kiitollisuutta talkoomiehiä kohtaan, jotka täällä ovat kesänsä uurastaneet. Tämä muistokivi ei ole vain muistokivi, se on vaatimus nyt jo syntyneille ja vasta syntyville suomalaisille. Tämän jälkeen he yhdessä laskivat ryhmä Talvelan ja osasto A:n seppeleen patsaan juurelle, jonka jälkeen eversti Ekholm kiitti ryhmä A:n taistelijoita heidän sankaritoistiaan ja lausui vetoavia sanoja hänkin tuleville polville. Säilyköön, lausui puhuja, keskuudessamme pyhänä talvisodan yksimielisyyden henki.

Tervehdysten jälkeen soitti torvisoittokunta Kar-

*Kenraaliluutnantti
evp. Paavo Talvela
puhuu.*

jalan jääkärien marssin, jota seurasi lyhyt väliaika. Väliajan jälkeen ohjelmajakso aloitettiin torvisoittokunnan soittamalla Kothenin hymnillä ja ortodoksisen litanian piti khra Kauko Salminen avustajanaan kanttori V. Lintu. Rovasti Martti R. Ervola suoritti kenttähartauden, jolloin hän muisteli niitä, joiden muistoksi tämä patsas nyt on pystytetty. Itse näillä tantereilla sotilaspappina olleena hän kertoi siitä hengestä, mikä silloin vallitsi korsuissa ja teltoissa ja siitä lujasta luottamuksesta ja Jumalaan turvautumisesta, joka silloin miesten keskuudessa eli. Silloinen perusta ei ollut meissä, sen antoi Jumala ja hänestä me sen löysimme. Lopuksi veisattiin virsi 464 ja arvokas ja mieliinpainuva tilaisuus päättyi torvisoittokunnan säestyksellä laulettuun Maamme-lauluun.

Kenraaliluutnantti Talvela ja pääkonsuli Aarne Koskelo ovat laskeneet patsaan juurelle Ryhmä Talvelan seppeleen ja kuuntelevat Porilaisten marssia.

Tolvajärven–Ilomantsin taisteluiden sanoma jälkipolville

(Puhe muistomerkin paljastusjuhlassa 30. 8. 1959)

Päämajan Talvisodan aikaisessa tilannetiedotuksessa joulukuun 11. päivänä sanottiin mm.: »Tolvajärvellä on vihollisen hyökkäykset torjuttu sille suurin tappioin. Ilomantsin suunnalla on kahdessa eri paikassa tuhottu yllätyshyökkäyksillä täydelleen yhteensä kolme viholliskomppaniaa.» Ja seuraavana päivänä tiedotettiin samalta rintanosalta: »Itärajalla käytiin varsinkin Tolvajärvellä ankaria taisteluja, jotka päättyivät venäläisille raskaaseen tappioon. Kolme pataljoonaa heidän voimistaan tuhottiin.»

Näitä sanoja kuunneltiin radiovastaanottimien ääressä kiitollisina ja hartaasti. Ne suorastaan imeytyivät kuuntelijoiden tajuntaan. Ne luettiin lehdistä tarkkaavaisesti heräävän toivon tuike silmissä, joita oli jo monin paikoin sumentamassa tuskan ja ahdis-

vaistottiin ja siksi ne otettiin niin suurella lämmöllä vastaan. Antoivathan ne uskoa ja toivoa.

Sotaa oli käyty jo toista viikkoa. Pitkä, huolta ja turvattomuutta kasvattanut syksy oli takana. Ensimmäisten sotapäivien sanomat olivat yhä lisänneet tätä ja rintamilla taistelevat miehet saattoivat itse todeta päälle käyvän sotakoneiston voiman. Lisäksi oli kaikille selvinnyt, että joudumme käymään sotamme yksin ja siitä muodostuu katkeran ehdoton, koskapa vastapuoli oli kieltänyt jopa hallituksemme neuvottelukelpoisuuden. Vaikka kansamme oli päättäväisesti ottanut tapahtuneen vastaan, oli kouristavaan ahdistukseen, jopa aineellisesti lasten epätoivoonkin aihetta.

Mutta nyt. Nyt kuului rintamilta uutta. On hyökätty. On itse isketty, ja on voitettu. Päät nousivat, katseet terästyivät, työskentely sai kaikkialla uutta pontta. Sillä näyttihän meillä olevan menestystäkin. Päivä päivältä seuraavista tilannetiedotuksista ja niitä täydentävistä rintaman tiedonannoista koostui lopulta yhtenäinen kuva tapahtumain kulusta.

Yllättävän ylivoimaisin joukoin Laatokan pohjoispuolella etenevät vastustajan joukot olivat päässeet jo Tolvajärven vesistökapeikoille sekä Ilomant-

tuksen paine. Suomen kodeissa tutkittiin kartoilta niiden paikkojen sijaintia. Nimet Tolvajärvi ja Ilomantsi kiinnittyivät jokaisen suomalaisen tietoisuuteen uudella tavalla.

Edellä esittämäni otteet päämajan tilannetiedotuksista olivat asiallista ja karua kerrontaa, jossa ei mitenkään pyritty tehokeinoin paisuttelemaan sanottavaa. Mutta niiden takana oli paljon asiaa. Oli enemmän kuin sillä hetkellä niiden laatija itsekään saattoi sanoa. Tämä tunnettiin. Näiden tietojen arvo ja niiden kertomien tapahtumien merkitys tavallaan

sin kirkonkylän edustalle. Vihollisen saama lisämenestys olisi voinut johtaa arvaamattomiin seurauksiin. Heikot puolustusjoukot olivat jo loppuun väsyneitä. Viime tingassa oli paikalle saatu lisäjoukkoja ja ylipäällikkö oli antanut näille hyökkäystehtävän.

Tämän mukaisesti oli kovissa vastahyökkäyksissä ja torjuntataisteluissa vihollinen pysäytetty Ilomantsin itä- ja koillispuolelle, sekä omalla hyökkäyksellä oli Tolvajärvelle edennyt vihollinen lyöty. Vihollinen oli lyöty, sen kokonainen divisioona oli tuhottu

ja rintamaa oli monipäiväisissä takaa-ajotaisteluissa työnnetty useita peninkulmia takaisin itään. Jokainen saattoi kartaltaan todeta, että tällä suunnalla oli välitön vaara vältetty ja että sillä oli ratkaiseva merkitys yleistilanteelle koko Laaton-Karjalassa.

Iltoittiin, ihmeteltiin ja ihailtiin omien johtajien taitavuutta ja miesten kestokykyä ja urhoollisuutta. Kun ylipääällikkö ylensi eversti Paavo Talvelan kenraalimajuriksi ja everstiluutnantti Aaro Pajarin everstiksi, niin kaikki tunsivat tämän tapahtuneen todella ansiosta.

Edellä esittämäni on kuitenkin vain se näkyvä, joka heti paljastui. Sellaisenaan siinä on paljon kaikissa sodissa toistuvaa. Niissähän hyökkäykset ja puolustus vuorottelevat ja rintamat liikkuvat. Mutta tämän takana oli paljon enemmän ja laajemmalle vaikuttavaa. Oli sellaistaakin, jota voidaan pitää ainutlaatuisena.

Vaikeimmissakin tilanteissa ponnistellaan eteenpäin, synkimmissäkin paikoissa tähyillään valon kajastusta. Mutta voi tulla niinkin vaikeaa, että toivokin on jo murtumassa. Voidaan kaunistelematta sanoa, että joulukuun ensimmäinen kolmannes 20 vuotta sitten oli kansallemme todella synkkä vaihe. Onko valoa missään? Jaksetaanko kohottaa katsetta sitä etsimään? Mutta valoa oli. Sitä oli rohkeitten ja voimakkaitten miesten mielessä ja tahdossa. Se leimahti näkyviin Tolvajärvellä. Näiltä mailta tämä valo näkyi yli koko maan. Se antoi toistenkin rintamien taistelijoille, jotka ponnistivat voimiaan äärimmilleen, uutta uskoa omien aseitten menestykseen. Ja se loi luottamusta kotiseudulle, missä tarvittiin kaikki työ ja tarmo taistelujoukkojen tukemiseksi. Tämä työ ei siis ollut tarkoituksetonta. Sen ennättivät Tolvajärven ja Ilomantsin taistelijat ensimmäisinä osoittaa. Pian he saivat seuraajia muilta rintamilta.

Tämä on Tolvajärven ja Ilomantsin taisteluiden arvokkain henkinen merkitys koko maalle. Strategisesti ja operatiivisesti sodan kulkua tarkkaillaan tulee kerta kerralta yhä vakuuttuneemmaksi siitä, miten tärkeä merkitys näitten taisteluiden tuloksilla oli sodankäynnillemme kokonaisuudessaan. Vaikka Karjalan kannaksella olikin ehdottomasti kaikkien sotatoimiemme painopiste, oli taisteluilla siellä merkitystä vain niin kauan kuin Laatokan Karjalassa kesrettiin. Pitkärannan suunnan taisteluiden onnistumisen ehtona oli taas rintaman kestäminen Aittojoella. Ja Tolvajärveltä ei olisi päästy Aittojoelle, jos Ilomantsissa ei olisi niin vähin voimin kyetty hallitsemaan tilannetta. Kaikki tämä oli saatava aikaan pienin joukoin ja vähin välinein, sillä Karjalan kannaksen materiaalisota tarvitsi jatkuvasti lisää miehiä ja aseita.

Joukkojemme arvokkaista saavutuksista huolimatta rauha oli raskas ja siinä menetettiin paljon. Olivatko kaikki ponnistelut, henkilökohtainen urhoollisuus ja vertaansa vailla oleva uhrimieli olleet turhia? Pian selvisi, ettei näin ollut, että arvokkain oli sittenkin säilytetty. Kansallinen vapaus oli rauhansopimuksella taattu, vaikka jo sodan aikana esille tulleet tosiseikat osoittivat, että tuhon uhka kohdistui siihenkin. Olihan vastustaja kieltänyt hallituksemme laillisuuden ja tehnyt koko maatamme koskevan sopimuksen ulkopuolisesti muodostetun ja vie-

raitteen Suomen hallitukseksi nimeämän laitoksen kanssa. Oli saatu asiakirjoja, joiden mukaan vastustajan sotatoimet oli tähdätty paljon pitemmälle, minne ne pääsivät. Päätäväisellä puolustustaistelulla oli saavutettu se, minkä ylipääällikkö oli ensimmäisessä päiväkäskyssään määritellyt sodan päämääräksi: »Me taistelemme kodin, uskonnon ja isänmaan puolesta». Nämä oli pelastettu.

Taistelulla oli voitettu enemmänkin kuin kansallinen vapaus. Sillä oli osoitettu myös, että kansamme on valmiina uhraamaan kaikkensa vapautensa puolesta ja että se haluaa ja myös kykenee taistelemaan rauhan ja puolueettomuutensa säilyttämiseksi. Tästähän meitä oli epäilty, eikä aivan syyttä, koska maanpuolustustamme oli edellisinä vuosina laiminlyöty. Taistelullamme meidän voidaan sanoa voittaneen myös vastustajan luottamuksen ja arvannon. Eihän se muuten olisi ryhtynyt rauhanneuvotteluun hallituksen kanssa, jonka se oli jo kerran koko maailman edessä julkisesti kieltänyt. Me olimme voittaneet myös itsemme, toistemme luottamuksen.

Tämä kaikki on vaatinut kovat lunnaat. Se oli verin taisteltu. Nämäkin kunnat olivat noiden taistelujen paikkoina. Juuri näillä kunnilla saatiin ensimmäiset osoitukset siitä, että kaikkemme uhraten me voimme kestää, ettei taistelu ole toivoton eikä siis tarkoitukseton.

Siksi näillä taisteluilla on pysyvä merkitys kansallemme nyt ja vastaisuudessa, ja siksi on myös pysyväinen muistomerkki tälle paikalle pystytetty. Tämä muistomerkki tulee kertomaan voimakkaasta tahdosta puolustaa vapautta ja se tulee kertomaan myös siitä suuresta kansallisesta voimasta, joka epäitsekkyydellä ja yksimielisyydellä aikaan saadaan.

* * *

Poistakaamme tätä muistomerkkiä peittävä verho.

»Tolvajärvi—Oinassalmi—Kallioniemi vesistölinjalla puolustivat Suomen miehet Isänmaan vapautta Talvisodassa 1939—1940».

* * *

Tämän patsaan muoto kuvaa kestävyyttä. Sen jalusta on tukevasti suomalaisella maankamaralla ja se kohoaa kaikki kolhut kestävänsä suomalaiseen maisemaan. Sen sanoma esittää valppautta ja valmiutta Isänmaan kasvojen edessä.

Tolvajärven—Ilomantsin taisteluitten henkisesti ratkaisevin vaihe oli silloin, kun taisteluitten johtajan järkkymätön usko siihen, että yritteliäisyys, uskallus ja tarmo vievät oman tahdon päätökseen, siirtyi hänen joukkoihinsa. Siinä päättäväsyydessä ja vaikeuksien voittamisen tahdossa, jolla kenraali Talvela tarttui tehtäväänsä ja sai alijohtajansa ja miehensä mukaansa, on kansamme vaiheissa kohtalonomaista.

Suomen kansan on ollut usein ponnisteltava tietään mitä vaikeimmissa olosuhteissa, joista ei ulkopuolinen ole ulospääsyn tietä nähnyt. Tämä on toistunut niin sivistyksen, taloudellisen rakentamisen kuin maanpuolustuksenkin aloilla. Daniel Medelplanin puuhun leikkaama aapinen Ison vihan synkimpinä päivinä ja Saarijärven Paavon, hellittämät-

tömän raivaajan vertauskuvan, esimerkit osoittavat, että vaikeimmissakin tilanteissa suomalainen on uskonnut eikä hänen uskonsa ole häpeään joutunut. Samasta kaikki ylittävästä uskon voimasta kertoo jääkäriemme tie vieraan armeijan kautta vapautautelumme kantajoukoksi. Samaan kuuluu myös sodanjälkeinen rakentamisen tarmo ja päättäväinen käyminen suhteellisesti laskien historiassa vertaansa vailla olevaan sotakorvaussuoritusurakkaan. Vastahyökkäyksen rakentaminen Tolvajärvellä ja päätävä torjunta Möhkössä ja Oinassalmella kuuluvat samoihin henkisten voimien suursuorituksiin. Oikeaa uskallusta on uskallus käydä käsiksi vaikeimpiinkin tehtäviin. Vain luja usko ja kieltämyksiin valmis kestävyys johtavat niiden onnistumiseen.

Tämä on taisteluiden muistomerkki. Mutta tätä ei ole pystytetty sodalle. Tällä ei haluta muistuttaa jälkipolvia sodan synnyttämästä vihasta eikä katkeruudesta. Tämän muistomerkin sanoma ulottuu kaikkeen siihen uhratuvaaisuuteen, hellittämättömään työhön ja kaikki voittavaan uskontahtoon, jolla meidän Isänmaatamme on rakennettu ja puolustettu.

Sodat ovat kansojen vaikeita koettelemuksen aikoja ja sodissa koetellaan niitä henkisiä ominaisuuksia, joista kansan kestävyys lopultakin riippuu. Niinpä vaikka tämä muistomerkki johtaa mieleen sodan ajan, se vetoaa meihin siinä taistelussa saavutetun rauhan työssä. Ne sankarivainajat, joiden matkan päähän on tämän patsaan kertomissa taisteluissa, antoivat kaikkensa kansamme elämän ja tulevaisuuden puolesta. Samoissa taisteluissa kasvoi kansamme mitä voimakkain yksimielisyyden ja keskinäisen avunannon henki.

Tämän muistomerkin juurella meiltä kysytään nyt ja vastakin: onko elämämme ja pyrkimyksemme niitten uhrien arvoinen, jonka sankarivainajat ovat Isänmaalle ja jälkeenjääville jättäneet, kestääkö yksimielisyytemme helpompina päivinä, olemmeko valmiit omalla vuorollamme tätä Isänmaata rakentamaan, riittääkö uhrivalmiutemme vaikeina aikoina?

Mitä me tähän vastaamme?

Jos emme voi antaa varauksettoman myönteistä vastausta, hukkuu tämän muistomerkin sanoma tähän tuuleen ja näille vaaroille. Silloin taistelumme ja kaatuneiden veljiemme uhri on ollut turha.

Näin ei saa tapahtua. Meidän on kuunneltava ja oteltava tämän muistomerkin sanomaa, joka on: *yksimielisinä ja yhteisvoimin työhön Isänmaan parhaaksi ja aina valmiina suurimpaankin uhriin, jotta me voimme jättää isäin töitten ja taisteluitten perinnön, vapaan Isänmaan, omalla osuudellamme vaurastettuna seuraavalle polvelle.*

Kapt. M. Kokon selostus Oinassalmen patsaan iltajuhlassa

Tänään vietämme tämän maakunnan arvokkainta juhlaa, vietämme Ilomantsin elämänpuun rungon pelastumisen juhlaa. Käydyissä sodissa Ilomantsin puusta, sen laajasta oksastosta menetettiin suuri ja kallis osa, mutta verratessamme niin monen muun kunnan ankaraan kohtaloon, voimme olla tyytyväisiä siihen, että edes runko säilyi koskemattomana. Koskemattomana sana kuulostaa kovin viattomalta niiden raskaitten koettelemusten jälkeen, joita tämä seutukunta on kahden sodan aikana saanut kokea.

Tämän maakunnan asumuksia poltettiin, metsiä tuhottiin ja sen lisäksi, että sen siviiliasujamisto sai suurelta osalta lähtee evakon ankaralle taipaleelle, maksoi se olemassaolostaan raskaat veriuhrin. Ne ankeat ajat ovat painumassa unholaan uuden elämän tieltä. Niinhän pitää ollakin. Elämän täytyy kulkea eteenpäin. Ajatukset ja teot on suunnattava tulevaisuuteen, paremman ja valoisamman elämän saavuttamiseksi. Kuitenkaan ei tule koskaan unohtaa menneisyyttä ja sen antamia, joskus raskaitakin kokemuksia, sillä kokemuksistahan me opimme ja ehkä juuri kovat koettelemukset ovat eniten mieleemme jääneet. Näissä merkeissä voimme ajatella viettä tätäkin päivää. Tänä päivänä paljastettiin Tolvajärvi—Oinaansalmi—Kallioniemen taistelujen muistomerkki Oinaansalmella. Tämän muistomerkin perustaa alettiin luoda, niinkuin varmaan kaikki sen tiedämme, kohta 20 vuotta sitten, jolloin- ka suurvallat aloittivat selvitetä välejään ja tällöin ei pienillä valtioilla ollut muuta tehtävää kuin käytettävissään olevin keinoin pyrkiä säilyttämään olemassaolonsa. Me suomalaiset emme nähneet pelastumisellemme muuta mahdollisuutta kuin taistellen pyrkiä säilyttämään itsenäisyytemme. Tämän maakunnan turvaksi koottiin tänne Ilomantsiin aluksi erillinen pataljoona 11, komentajana majuri V. Nikoskelainen, joka oli koottuna Ilomantsin ja lähipitäjien miehistä. Pataljoonan runkona oli rajavartioston henkilökunta sekä lisäksi maakunnan parhaita valiosotilaita. Muistan hyvin sen vakavan mielialan, mikä vallitsi kun me koleana ja pimeänä lokakuun iltana lähdimme marssimaan täältä kohti vartiopaikkaa ja tuntemattomia kohtaloita. Pataljoona suuntasi marssinsa kohti Liusvaaraa, jonne on matkaa Ilomantsista noin 80 km. Pataljoonan viivytyksen ja varmistustehtävä oli kaistalla, jonka oikeana rajana etelässä oli Salmijärvi ja vasemmalla pohjoisessa Ilomantsin kunnan raja ja kaistan leveys n. 60 km. Noin yksi komppania tuli aluksi varmistustehtäviin rajalle, josta 1½ joukkuetta, johtajana vänr. Kettunen, oli sijoitettu Mekrijärvelle, puoli joukkuetta Pahkalamille alik. Tolosen johdolla, joukkue Hullariin joht. vänr. Valkeapää ja joukkue Hattuväärassa johtajana luutn. Harjunen. Joukkueista oli työnnetty vartio- ja tähytysasemat rajan läheisyyteen. Yksi komppania ryhmitettiin Näätäsuolle ja toinen komppania Sulkujokilinjalle, joissa nämä ryhtyivät varustelutöihin. Pahkalammin kenttävartiosta oli työnnetty tähyttäjä ja vartiomies korkealle Iljanvaaralle. Marraskuun 26 päivänä rajaa oli tarpomassa pari ilomantsilaista nuorukaista, toisena oli vanhemmille ilomantsilaisille tuttu maakuntamme parhaimpiin hiihtäjiin kuuluva Eloranta. Pojat tuumiskelivat: mitähän ääniä tuolta rajan toiselta puolen kuuluukaan? Uteliaisuus kävi niin voimakkaaksi, että he annetuista kielloista huolimatta päättivät

Elävienkuvienteatteri

T A P I O

JOENSUU
Kauppakatu 27

käydä asiaa tutkimassa ja totesivatkin rajan läheisyyteen tulleen tilapäisessä majoituksessa olevan sotilasosaston. Ymmärrämme poikien huolestumisen, kun he totesivat, ettei tilapäisessä majoitusoloissa oleva osasto voi kuulua vakinaisiin rajapalvelujoukkoihin, eikä koulutuksenkaan kannalta kannattane niin lähelle rajaa tulla ja poikia huolestutti vielä sekini, että he ymmärsivät asian tärkeyden, mutta olivat pulassa siitä, millä keinoin he saisivat asian esimiehilleen ilmoitettua niin, ettei heitä voitaisi syyttää luvattomasta toiminnasta. Pojat ratkaisivat asian niin, että molemmat tekivät vartiovuorollaan samanlaisen ilmoituksen mitä olivat metsässä todenneet. Sitä ihmeteltiin, miksi toiset eivät samanlaisia havaintoja olleet tehneet. Mutta olihan tärkeä havainto saatu tiedoksi eteenpäin. Varmaan tällainen havainto oli omiaan jännittämään poikien mieliä siitä, mitkä ovat tulevat tapahtumat. Se jännitti meitä, kuten koko Suomen kansaa. Mikä oli tuleva Suomen osaksi suurvaltojen seikkailuissa. Kohtalo oli määrännyt Suomelle raskaita koettelemuksia ja niin myöskin Ilomantsin osalle. Marraskuun 30 päivänä vihollinen ylitti valtakunnan rajan Mekrijärvellä Iljanvaaran suunnalla. Yllätys oli se tieto, että vastustajalla oli myöskin panssarivaunuja. Meiltä panssaritorjunta-aseistus puuttui ja yllätys se varmaan oli korkeammallekin johdolle, koska ennen sotia oli arvioitu, ettei näiltä erämaa-alueilta ollut odotettavissa voimakkaampaa hyökkäystä puhumattakaan panssareista. Ensimmäisen kerran kosketukseen panssarivaunujen kanssa pataljoona joutui Näätäjoella, jossa Rautasalonen komppania oli ryhmittynyt puolustukseen. Hyvin ymmärtää näitten sotureitten mielialan, kun he saivat tietää, että vastustajalla on hyökkäysvaunuja, joita teräshirviöitä ei meistä varmaan monikaan ollut nähnyt kuin kuvissa. Toisen päivän aamuna määrättiin Krh:n puolijoukkue tukemaan komppanian puolustusta. Kävellessämme pitkin tietä tehtäväämme suorittamaan, mukana yksi krh-putki ja 15 kranaattia, näki meidät tien varressa ollut osasto, johon kuuluva, Enosta kotoisin oleva Puhakka lausahi: »Pitäkää te huoli niistä hyökkäysvaunuista, kyllä me hoidamme loput.» Siinä ilmeni epävarmuutta outoon ja tuntemattomaan aseeseen, mutta lujaa luottamusta omaan taistelutahtoon ja tehtävän suorittamiseen. Taistelu voitettiin, jopa yksi panssarivaununkin vaurioitui, joka osoitti, etteivät nämäkään ole voittamattomia aseillemme ja sehän oli omiaan nostamaan mielialaa. Ylivoiman edessä oli vetäydyttävä. Niinpä seuraavana päivänä taistelut suoritettiin Sulkujokilinjalla, jossa vastustajan panssarivaunuja esiintyi peräti 12 kpl. Tältäkin linjalta oli ylivoiman edessä irroittauduttava ja vetäytyminen jatkui kohti Kuolismaata ja edelleen Möhkön suuntaan. Kuolismaasta vetäytyminen aiheutti osin saarrostausta, sillä samanaikaisesti Pahkalammilla ja Hullarin suunnasta tulleet vastustajat etenivät kohti Korentovaaran suuntaa, jossa sitä alussa oli viivytettävä vänr. Valkeapään johtama joukkue. Tämän sivustauhkan torjumiseksi kapt. Kivikon komppania siirrettiin tähän suuntaan ja saikin se kosketuksen viholliseen Ilajan järven pohjoispään korkeudella. Ylivoimaisen vastustajan pakottamana oli komppanian jatkettava vetäytymistä Korentovaaraan. 7. päivänä oli Kivikon komp-

pania Lehmivaarassa, jonne se sai vahvennuksiksi yhden komppanian Kenttätäydennyspataljoona 13:sta. Kiivaan taistelujen jälkeen oli Kivikon luovuttava Lehmivaarasta ja vetäydyttävä Kallioniemen lossin taakse, jonne yön kuluessa siirtyi koko 13. Täydennyspataljoona ja Kivikko palasi oman pataljoonansa yhteyteen Möhköön. Näihin aikoihin oli Ilomantsiin tulossa lisää vahvennuksia, jonne muodostettiin osasto Ekholm (Os. A.), joka kuului osasto Talvelan alaisuuteen. Tolvajärvellä omat joukkomme ryhtyivät hyökkäämään ja tämän takia oli saatava myös Ilomantsin suunta vakautettua ja vihollisen eteneminen pysähdytetyksi. Ilomantsiin tulisi ErP 11:n lisäksi 5. Kenttätäydennyspataljoona kapt. Ylisen, 12. Kenttätäydennyspataljoona Riitesuon ja 13. Kenttätäydennyspataljoona Vaalivirran, patteri III/KTR 6:sta, KrhK sekä Möhköön oli jo tullut 2 joukkuetta vapaaehtoisia, johtajana ltn. Julkunen. Panssaritorjunta-aseistusta oli saatu 1 joukkue Sulkulammelle. Täydennyspataljoonien miehet olivat vaillinaisesti varustettuja ja aseistettuja, suurella osalla oli alussa ainoana sotilaan tunnusmerkkinä kokardi. Kenttätäydennyspataljoona 13 saapui Ilomantsiin 6. päivän illalla, josta heitettiin kaksi komppania Oinaansalmelle ja yksi komppania Kallioniemelle, joka alistettiin Lehtovaarassa Kivikolle, josta jo mainitsin. 9. 12. oli vastustajan pataljoonan vahvuinen osasto päässyt huomaamatta harvan varmistusketjun läpi tunkeutumaan omien linjojemme läpi Kallioniemen suuntaan, Terilammilla luoteispuoleiseen maastoon. Osasto tuhottiin, vastustajalta jäi kentälle 200 miestä ja runsaasti sotakalustoa.

Vihollisen hyökkäykset Möhkön suunnassa olivat voimistuneet, johon liittyi 9. 12. saarrostausta hyökkäys Naarajärven eteläpuolitse ja tunkeutui vastustaja Möhkön ja Oinaansalmen väliselle tielle katkaisten sen. Tällöin sai Erillinen Patalj. 11. käskyn vetäytyä Oinaansalmelle. Kivikon komppanian kärkeä lähti pataljoona etenemään kohti Oinaansalmea. Vastustaja tuhottiin ja se menetti n. 200 miestä kaatuneina ja joukon vankeja. Tien aukaisua tuki 1 komppania 5 Pataljoonasta ja osasto Julkunen. Joukot vetäytyivät Oinaansalmen vesistölinjalle, jonka aluksi miehitti Erillinen Patalj. 11, sen 5. patalj. vaihtoi 10. 12. ja väsynyt Erill. Patalj. sai hyvin ansaitsemansa hengähdystauon, sillä olihan se saanut 10 vrk olla yhtämittäisessä taistelussa ylivoimaisen vihollisen kanssa. Näihin taisteluihin voidaankin katsoa varsinaisen viivytystaistelun päättyneen.

Käydyissä taisteluissa olivat yksityiset miehet täällä niinkuin muuallakin sodan aikana suorittaneet vertaansa vailla olevia urotekoja, joista mukanaoleilla olisi jos vaikka kuinka paljon kerrottavaa.

Haluaisin kuitenkin kertoa tapauksen automiehstä, joka hoiti tehtävänsä tinkimättömästi. Tapaus lyhykäisyydessään: Pataljoonan komentaja oli luovuttanut autonsa krh-joukkueen johtajalle maastotiedustelun nopeuttamiseksi. Krh-joukkue oli silloin vielä tällä suunnalla ainut tykistölinninen ase. Joukkueen johtaja ajoi autolla, jossa kuljettajana oli joensuulaisille tuttu pienikasvuinen Paavo Alm, Oinaansalmen sillan yli tarkoituksella tutkia, niinkuin oli opetettu, maastoa sillanpääaseman etupuolelta. Kaikeksi ikäväksi oli vastustajan osasto edennyt lahden vastakkaiselle puolelle, josta se avasi tu-

len aukealle tulevaa autoa kohti. Sen kun autosta pois nopeasti, mikäs nyt eteen ja kuinka selvitetään auton menetys pataljoonan komentajalle? Päätettiin kokeilla tulen ja liikkeen yhteistoimintaa: me ammuimme ja Paavo syöksyi autolle sekä toi sen pois. Jälkeenpäin on tapaus hieman hymyilyttänytkin, mutta silloin ei naurattanut.

Tilanne varsinaisten Oinaansalmen taistelujen alkaessa: vastustajalla yksi rykmentti Kallioniemen suunnassa ja kaksi rykmenttiä Möhkön suunnassa, jotka kuuluivat Divisioonaan 155, joka oli tuotu Suomen vastaiselle rajalle Latviasta sen antauduttua. Vastustajan ensitavoitteena oli Ilomantsi, jonka jälkeen sillä olisi ollut käytettävissä runsas tieverkosto ja ylivoima olisi päässyt paremmin oikeuksiinsa.

Omat: Oinaansalmella Erillinen Pataljoona 11, 5. Kenttätäydennyspataljoona ka, 12. Kenttätäydennyspataljoona, patteri KTR 6:sta sekä krh-joukkue. Kallioniemessä Kenttätäydennyspataljoona 13 sekä krh-komppania. ErP 11:n komentajaksi tuli näihin aikoihin kapt. Kivikko.

Oinaansalmen sillanpääasemia vastaan hyökkäsi vihollinen useampaan otteeseen, murtautuipa asemien sisään kuusi panssarivaunua, jotka tuhottiin. Nämä muistomerkit olivat nähtävänä vielä sotien jälkeenkin. Näihin aikoihin valmisteli ylempi johto tälläkin suunnalla aktiivista toimintaa, joka tähtäsi Möhkön takaisin valtaamiseen. Pitihän hyökkäyksen Tolvajärvellä alkaa jo 11. 12.

12. 12. aloitettiin hyökkäys Möhköä vastaan. ErP 11 eteni Oinaansalmen eteläpuolitse Möhkön kaakkoispuolelle, jossa maantie taistellen saavutettiin klo 17.00. 5. Kenttätäydennyspataljoonasta hyökkäsi n. 1½ komppaniaa Möhkön suuntaan pohjoisesta, siis kysymyksessä oli saarostava hyökkäys. Pataljoonat eivät päässeet kosketukseen keskenään ja yön kuluessa ne vetäytyivät takaisin. Samanaikaisesti käytiin kiivaita taisteluita Tolvajärven suunnalla ja se, että Ilomantsin suunta piti, loi edellytyksiä Tolvajärven suurille voitoille. 13. 12. suoritettiin vielä uusi hyökkäys Möhkön takaisin valtaamiseksi, mutta senkin ylivoimainen vihollinen torjui. 10. 12. alkoi kuulua vähän kummia. Joku harhautunut mies kertoi, että hän oli nähnyt suuria vihollisosastoja Muokoniemen metsissä. 11. 12. tuli ilmoitus eräältä partiolta, että n. 300 miestä olisi ylittänyt Muokonjärven pohjoispään. 14 pv:n illalla vihollinen katkaisi tien ja nyt alkoi vihollisen tuhoaminen. Kun samanaikaisesti voitiin odottaa vihollisen hyökkäystä rintamasuunnasta ja tiedettiin vihollisen ylivoima, voimme hyvin ymmärtää johtajien ajatukset tilanteen vaka-

vuudesta. Vihollisen vahvuudesta saatiin erilaisia tietoja, nähtävästi myökkäykseen osallistui 1—2 pataljoonaa, jotka suurelta osalta tuhottiin tai hajotettiin metsiin, joita vihollisosastoja tavattiin vielä useamman päivän jälkeen harhailemassa eri suunnilla. Ja kun lisäksi Oinaansalmen suuntaan hyökänneet kaksi pataljoonaa oli kärsineet tuntuvia tappioita, ei vihollinen tällä suunnalla enää loppusodan aikana suorittanutkaan vakavampia hyökkäyksiä. 22.—23. joulukuuta suoritettiin hyökkäys Kallioniemen suunnalla Lehtovaaran valtaamiseksi kapt. Tenhusen ja Riitesuon pataljoonan voimin. Vihollinen oli pureutunut kukkuloille kaivautuneena korsuihin ja lisäksi miesylivoimaisuuden ansiosta ei pataljoona heikon tulituksensa takia päässyt tavoitteisiinsa.

Tähänpä voidaankin katsoa Ilomantsin varsinaisten suurempien taistelujen päättyneen lukuunottamatta vilkasta partio- ja sissitoimintaa.

Ilomantsia kokeiltiin vielä jatkosodankin aikana, mutta tällöinkin oli tällä suunnalla kohtalon auttava käsi mukana. Saavutettiinhan täällä yksi suurimmista voitoista hetkellä, jolloin koko Suomi kävi ankarimpia taistelujaan olemassaolonsa puolesta ja tällainen menestys oli omiaan vaikuttamaan elähdyttävästi koko maan puolustustahtoon.

Nyt olemme saaneet Oinaansalmelle muistomerkin ja kun Te näette tämän muistomerkin, Te voitte kaikki sen edessä ajatella: »Tässä on Suomen mies seisonut, tässä on Karjalan mies voittanut.» Niin, sanoin voittanut, taistelukenttä on meidän. Ei horjunut rajanmiehen jalka.

Voidaan sanoa, että me suomalaiset olemme niin eripuraisia nykyisin, monet ristiriidat hajoittavat meitä, ollaan taipuvaisia masennus- ja tappiomielialaan. Tämä monessakin suhteessa saattaa pitää liiankin hyvin paikkansa.

Mutta hyvät ystävät, kun maamme meitä tarvitsee, kun kyseessä on kaikki se, mitä on aina pyhänä pidetty, niin uskon meidän yksimielisyyteen.

Epäilijöille, joita on aina olemassa, haluaisin näyttää tuota Oinaansalmen muistomerkkiä. Se piirtäköön paljon kärsineen maan kamaraan lähtemättömän muiston siitä, kuinka vankkumaton isänmaarakkaus, luja ja yhtenäinen taistelumieli loppujen lopuksi sittenkin voittaa. Se ei katso joukon pienuuteen, se katsoo sydämeen, sen yhtenäiseen lujaan sydämeen, sen voiton tahtoon ja rohkeuteen. Siitä, hyvät ystävät, on meillä vahva ja vankkumaton muistomerkki, se velvoittakoon, se rohkauskoon voittamaan.

Kunnia Isänmaalle!

K. KAHILA, Joensuu

Kahvila n:o 1, Malmikatu 9
Kahvila n:o 2, Siltakatu 14

V. LAKKA, Joensuu

Kirkkokatu 27 — Puh. 4001

MAANSIIRTOALAAN KUULUVAT TYÖT

»Koskikaran» (III/JR 34) talousupseeri, res.vänr. Alkunen oli viikkokausia joka päivä pyytänyt rykmentistä paperia. Kun hän vihdoin sitä sai, repi kranaatti matkalla paperikäärön palasiksi ja haavoitti sitä noutamassa ollutta lähettiäkin. A. noitui, kun sama anominen piti taas alusta.

Simo Häyhä makasi tapansa mukaan yksinäisellä kalliolla »kyttäämassä». Tuli pataljoonantykin kranaatti, joka räjähtää herkästi. Kranaatti repi H:n selästä vaatteet ihoa myöten, mutta ei vahingoittanut miestä muuten kuin jätti vain punaisen juovan selkään.

Esitelmän jälkeen kenr.luutn. Paavo Talvela esitti juhlaväelle tervehdyksensä lausuen mm: On ollut sydäntä lämmittävää olla tällaisessa juhlassa mukana, juhlassa, jossa suuret muistot kohottavat ylpeydestä rintaa. Me olemme nyt saaneet elää rauhassa kaikkien naapuriemme kanssa ja tätä rauhaa me aina toivomme. Me emme toivotta sotavoittojamme, mutta meillä on oikeus kunnioittaa niiden muistoa, jotka uhrasivat tämän maan edestä kaikkensa. Ja näiden miesten muistolle olemme tänään muistomerkin pal-

jastaneet ja uskon, että meidän urhoolliset naapurimme kunnioittavat tällaista muistomerkkiä.

Päivä, jota on edeltänyt satojen talkoopäivien hinkinen työ ja juhlan järjestelystä vastanneiden henkilöiden monia viikkoja miltei yötä päivää kestänyt uurastus, on päättynyt. Siellä Oinassalmen kallio- maaperällä seisoo jyrkellä monumentti puhuen raskaitten päivien velvoittavaa kieltä tuleville sukupolville.

Päivän juhlallisuudet päätti arvokkaasti Ilomantsin yhteislyseon juhlasaliin järjestetty iltajuhla, jota myös päiväjuhlallisuuksissa mukana olleet kutsuvieraat salintäyteen, useihin satoihin noussevan yleisöjoukon myötä kunnioittivat läsnäolollaan.

Näkymä Oinassalmelta.

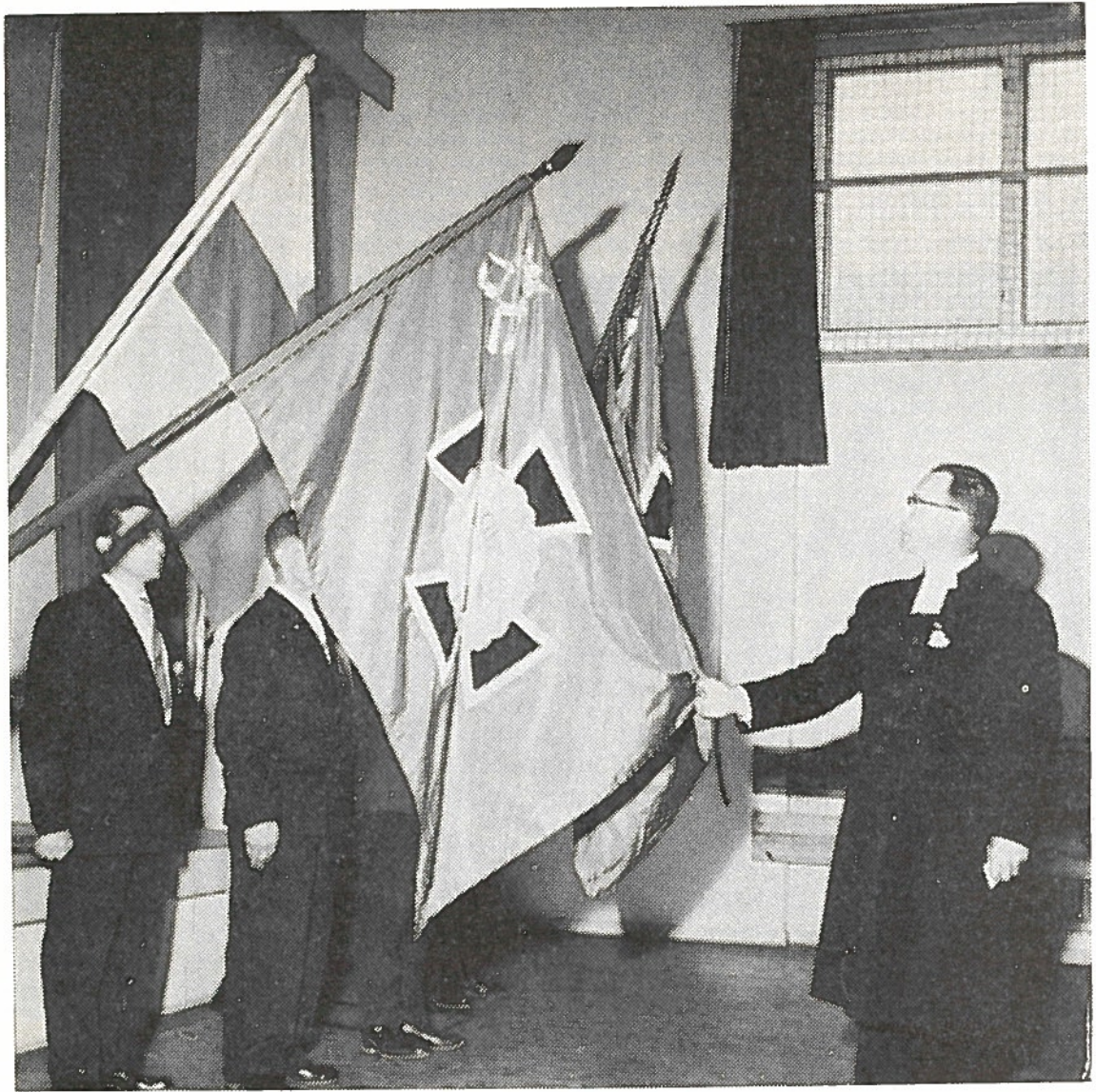
Oy P. KEMILÄINEN, Joensuu

Vesi- ja Lämpöjohtoliike — Valojäljentämö

Puh. 2601, 2123.

JOENSUUN LIHA Oy, Joensuu

Tiaisenkatu 41 — Puh. sarja 2112

Iltajuhlassa suoritettiin Reservin Aliupseerien Pohjois-Karjalan Piirin ja Ilomantsin Reservin Aliupseerien lippujen vihkiminen. Sen suoritti rovasti Martti Ervola.

<p align="center">Joensuun Kirja- ja Paperikauppa Oy</p> <p align="center">PUH. 2365</p>	<p align="center">JOENSUUN PUTKITYÖ NEVALAINEN & NEVALAINEN</p> <p align="center">PUH. 3158</p>
<p align="center">Joensuun Tilitoimisto</p> <p align="center">Joensuu — Siltakatu 18 — Puh. 3058</p>	<p align="center">E. Tirrosen Kampaamo</p> <p align="center">Joensuu — Pankkitalo Puh. 2056</p>
<p align="center">SMK SUOMEN MAANVILJELIJÄIN KAUPPA OY.</p> <p align="center">Joensuu, Yhdyslinna, puhelin 2707</p>	<p align="center">Joensuun Toimistokonehuolto V. LEIMULAHTI</p> <p align="center">Nurmeksentie 22 — Puh. 3980</p>

Mietteitä Tolvajärven taisteluista talvisodassa

Kenttäärmeejamme keskitys Talvisodassa tähtäsi vahvan painopisteen muodostamiseen Karjalan kannaksen torjuntaan. Itärajalla katsottiin tultavan toimeen vain vähäisin suojajoukoin, joilla arveltiin olevan edellytyksiä vaikeakulkuisessa korpimaastossa aktiivisesti toimien torjua hyökkääjää tai ainakin tehokkaasti sitä viivyttää. Tähän ratkaisuun pakotti myös melkein linnoittamattoman Kannaksen vaatima joukkojen vähimmäistarve. Ei myöskään katsottu hyökkääjän pystyvän itärajalla toimimaan suuremmin kuin rykmentin voimin tiensuuntaa kohti. Panssareilla ja tykistöllä vahvennettujen divisioonien esiintyminen odotettujen rykmenttien sijasta oli strateginen yllätys.

Suojärvelle hyökkäsi 30. 11. vihollisen 139.D, joka seitsemässä vuorokaudessa saavutti Tolvajärven maaston rajalta 70 kilometriä länteen. Tämä tapahtui huolimatta siitä, että viivyttävän pataljoonan vahvennuksiksi oli taistelujen aikana saatu kaksi uutta pataljoonaa. Tolvajärven valtaus olisi avannut viholliselle poikittaistiet toisten rintamaosien selustaan asettaen koko itärajan puolustuksen kyseenalaiseksi. Kun tämä oli jo nähtävissä viidennen taistelupäivän jälkeen päätti ylipäällikkö muodostaa uuden voimaryhmän Ilomantsin—Tolvajärven suuntaan, jonka tehtävänä oli torjua vihollinen ja lyödä se takaisin Suojärvelle.

Keskitys ja tilanteen vakauttaminen

Käskey tämän ryhmän (Talvela) muodostamisesta annettiin 5. 12. Tolvajärven hyökkäysjoukoksi määrättyt JR 16 ja III/KTR 6 olivat tällöin Kannaksen rintaman takana Luumäellä reservinä. Alkoi kilpajuoksu ajan kanssa: Ehtisivätkö 350 km:n päässä olevat joukot hyökkäysvalmiiksi Tolvajärvelle ennen kuin se olisi menetetty. Tehtävä jakautui kahteen osaan: Toisen muodosti joukkojen nopea keskittäminen, toisen tulevan toimintamaaston hallussapidon varmistaminen.

Silloisissa oloissa oli rautatiekuljetus ainoa näinkin suuren joukon nopea siirtämistapa. Lähin purkamisasema oli Värtsilä 50 km:n päässä tulevasta toimintamaastosta. Ensimmäisenä kuljetettiin I/JR 16, joka saapui Värtsilään jo 6. 12. illalla joukkojen pääosan saapuessa seuraavaan iltaan mennessä. Tätä on pidettävä onnistuneena suorituksena, joskin on otettava huomioon, että joukot olivat reservissä ja siten nopeasti kuormattavissa. Samoin kuljetuskalusto oli vapautunut pitkän YH:n aikana jo suoritetuista kenttäärmeejan keskityskuljetuksista. Eniten kuitenkin kiintyy huomio siihen, että vihollinen ilmailivoimastaan huolimatta salli siirron tapahtua. Ehkä se ei silloin vielä ollut taktillisesti sillä tasolla tai sodan alkumenestyksen huumassa ei tähän kiinnitetty huomiota. Varsin epäiltävää kuitenkin on tällaisten rautatiekuljetusten onnistuminen tulevaisuudessa.

Rintamatilanne oli joukkojen Värtsilään saapuessa huolestuttava. Etujoukon mukana saapunut rykmentin komenta evltn Pajari oli heti käynyt edessä tutustumassa tilanteeseen. Viivytystä suorittaneet kolme pataljoonaa olivat varsin heikossa kunnossa ja hyök-

Kenr.majuri Aaro Pajari.

kääjä oli juuri tunkeutumassa Tolvajärven kapeikkoihin. Saatuaan rintamavastuun päätti hän ajan voittamiseksi aktiivisesti sivustoilla toimien häiritä vihollisen keskittymistä hyökkäykseen. Suunnitelma epäonnistui kuitenkin puolustuksen murtuessa tien suunnassa.

Samanaikaisesti kiirehditettiin JR 16:n marssia Värtsilästä. Autojoukkojen puuttuessa kerättiin siviiliviranomaisten avuin autoja, joilla ensimmäisenä saapunut I P heitettiin suoraan taisteluun 8. 12. aamuyöllä. Tällöin rykmentin pääosat olivat vielä runsaan päivämarssin päässä ja tykistö vasta purkamisasemalla marssille lähdössä. Tieliikennettä vaikeutti kapea, vain yhdensuuntaiseen liikenteeseen riittävä tie. Vaarana oli hyökkäykseen tarkoitettujen joukon sitoutuminen torjuntataisteluihin vähin erin saapumisjärjestyksessä.

Uusi pataljoona oli tuskin ryhmittynyt kun vihollisen vauhdissa oleva hyökkäys mursi ja hajotti senkin. Jälleen yksi pataljoona oli saatettu toistaiseksi taistelukyvyttömyyden tilaan ja Tolvajärven kapeikkomaasto länsirantaa lukuunottamatta menetetty. Suurin ponnistuksin saatiin tämä iltaan asti pidettyä, jolloin seuraavana autoheitoin saapuva pataljoona oli asetettava tänne puolustukseen. Nyt oli käyttämättä enää yksi tuore pataljoona sekä tykistö, jotka eivät vielä olleet saapuneet. Joukkoja oli siis kaikkiaan seitsemän pataljoonaa, mutta pääosaa niistä ei lähiaikoina voitu ajatella hyökkäykseen. Alkuperäistä hyökkäystehtävää ajatellen oli siis joukkojen käyttösuunnitelma tarkistettava ja hankittava tämän suunnitelman toteuttamiseen tarvittava aika.

Aikavoiton saavuttamiseksi oli aloite temmattava aktiivisesti toimien itselle. Edellä esitetystä ilmenee, ettei tähän ollut suuria mahdollisuuksia. Ei kuitenkaan ollut kysymys niinkään käytettävien voimien määrästä kuin nopean iskun antamisesta viholliselle ja oman mielialan kohottamisesta. Tämä oli nyt päätehtävä, kuten rintamatilanteesta huolehtiminen marssin aikana. Komentajan paikka olisi siis siellä. Ottaen mukaansa vasta saapuneen komppanian eteni evltn Pajari jään yli pimeään turvin etulinjan kier-

täen 8/9. 12. noin neljä kilometriä vihollisen selustaan tielle suorittaen tuliylläkön nuotioilla lämmittelevän pataljoonan kimppuun. Onni seuraa rohkeaa ja niinpä osaston palattua omalle puolelle kuului pimeydestä äskeiseltä majoituspaikalta vielä kiivasta tulitaistelua! Kahteen päivään ei vihollinen sitten suorittanut vakavampia hyökkäysyrityksiä, joten osasto Pajari sai tavoittelemansa hengähdystauon häiriintyneitten hyökkäysvalmisteluittensa loppuun saatmiseksi.

Keskitys oli vaatinut neljä vuorokautta. Tänä aikana oli vahvennettu rykmentti siirretty rintaman osalta toiselle ja vakautettu tilanne omaa hyökkäystä varten. Ennen kaikkea kiintyy suorituksessa huomio johtajan ratkaisevaan osuuteen hänen kiirehtiesään tapahtumien kulloiseenkin polttopisteeseen aloitekyvyllään saattamaan kiperätkin asiat järjestykseen ja valamaan uskoa voittoon taistelussa menehtyksiä kärsineisiin joukkoihin.

Hyökkäyssuunnitelma

Tilanne oli pelastettu aivan yhdennellätoista hetkellä. Tosin ei vihollinen vielä ollut läpäissyt aivan koko Tolvajärven kapeikkomaastoa, mutta oli kuitenkin jättänyt sen jo pääosin taakseen. Omaa hyökkäystä ajatellen oli maaston puolustuksellinen arvo nyt siirtynyt vihollisen eduksi. Tuntui luonnolliselta, että näissä oloissa suunnittelun perustaksi tuli kiertää poikittain edessä olevat järvet ja harjut, siis sivustahyökkäys. Tätä ajatusta tuki myös oma vähäinen tulivoima. Olihan tykistöä vain neljä patteria vihollisen yhtä montaa patteristoa ja lukuisia suora-ammunta-aseita vastaan.

Osasto Pajarin hyökkäyssuunnitelma oli pääpiirteittäin:

- iskuportaana neljä pataljoonaa pohjoisesta saarostaen valtaa Tolvajärven maaston tavoitteena Ingoinaho
- 2. portaaksi varataan kaksi pataljoonaa jatkamaan takaa-ajoa Ägläjärvelle,
- reservinä yksi pataljoona ryhmä Talvelan käytössä.

Hyökkäyspäiväksi määrättiin 11. 12.

»Makkarakapina»

Toisin kuitenkin kävi. Suunnitelmia on aina sekoittamassa vihollinen, jonka aktiivisuus täällä palautui määrättyä hyökkäyspäivää edeltäneenä yönä. Lainaten suomalaisten pari päivää aikaisemmin käytämää koukkausidea se oli ryhmittänyt rykmenttinsä hyökkäykseen kaksipuolista saarrostusta varten

- yksi rykmentti Hirvasjärven pohjoispuolitse puolustajan selustaan tielle
- yksi rykmentti Kotisaaresta sen oikeaan sivustaan ja
- yksi rykmentti edellisten hyökkäykseen liittyen rintamasta sitoen puolustajan.

Suunnitelma olisi ollut tuhoisa puolustajalle jos se olisi ehditty suorittaa. Tuskin se kuitenkaan vastasi joukkojen suorituskykyä, minkä lisäksi vihollinen arvioi puolustajan huomattavasti pienemmäksi, vain neljäksi pataljoonaksi, vaikka niitä oli seitsemän.

Tästä ryhmityksestä vihollinen aloitti hyökkäyksensä 10/11. 12. yöllä. Pimeyttä hyväkseen käyttäen

lähti kustakin kolmesta rykmentistä yksi pataljoona hyökkäykseen. Ensinnä hyökkäsi pohjoisesta koukkaava pataljoona osuen reservissä olleen II/JR 16:n taakse tielle tykistön kuormaston alueella. Sen sijaan, että olisi nopeasti katkaissut tien ja pääosin kääntynyt puolustajan rintamaan selustasta pataljoona jäi ryöstämään kuormastoa. Tästä koko taistelu sai »makkarakapinan» nimen. Kurittomuus kostautui ankarasti: Yllätetystä huoltoportaasta muodostettu tilapäisosasto toiselta, reservissä ollut pataljoona toiselta puolelta hyökäten tuhottiin pataljoona työntäen sen rippeet pimeään torpeen. Toinenkin erehdys sattui viholliselle: Sen järven yli hyökkäävien pataljoonien hyökkäys alkoi vasta kun vaarallisin, selustaan tullut isku jo oli torjuttu. Näin ollen saattoi puolustaja kääntää kaiken huomionsa rintamaan, missä vihollinen sitten myös lyötiin.

Hyökkäyksen aloittaminen

Suunnitellun hyökkäyksen alkamishetken koittaessa oli juuri käyty yöllinen rasittava torjuntataistelu. Joukot olivat sekaisin ja väsyneet. Samaa on sanottava rykmentin komentajastakin, joka iltayöstä ryhmän esikunnasta käskynnannolta saapuessaan oli parhaimksi osunut »makkarakapinaan» taistelun riehussa tiellä katkaisten hänen matkansa. Nopean toiminnan miehenä juuri hän järjesti huoltoportaatan taisteluun johtaen sitä vastahyökkäyksessä. Ei ollut ihme, ettei hän rintamakomentajana nähnyt mahdollisuutta aloittaa hyökkäystä ennen kuin joukot uudelleen oli lepuutettu ja järjestetty.

Taaempänä ryhmän esikunnassa nähtiin asiat kuitenkin pidemmällä tähtäimellä: Aika palveli vain vihollista. Se oli vahvempi, joten sen kehittytymisen taisteluun vaati pidemmän ajan. Omilla taas ei ollut vahvennuksia odotettavissa ja vetäytymisessä oli jo saavutettu äärimmäinen raja. Tämän perusteella ryhmän komentaja, eversti Talvela päättikin hyökkäyksen aloitettavaksi hinnalla millä hyvänsä seuraavana aamuna eli 12. 12. Varmistaakseen tämän, hän uhrasi kaksi pataljoonaa käsittävän reservinsä muodostaen näistä painopisteen vasemmalle. Tämän tuli hänen käskystään aloittaa hyökkäys, minkä jälkeen se vasta alistettaisiin rintamakomentajalle. Täten ei hänen mahdollisesti vastustava asenteensa voisi vaikuttaa hyökkäyksen aloittamiseen.

Edellä esitettyä alkuperäistä hyökkäyssuunnitelmaa oli vielä muiltakin kohdin tarkistettava. Vihollisen yöllinen hyökkäys oli nimittäin osoittanut sen pyrkivän kaksipuoliseen saarrostukseen. Oma painopiste oli nyt pohjoisessa, joten eteläinen suunta oli tehokkaasti varmistettava. Tämä annettiin rintamakomentajan evltn Pajarin huoleksi. Lopullinen suunnitelma kiteytyi täten seuraavaksi: (vrt piirros)

- vasemmalla painopisteessä osasto Malkamäki (kaksi pataljoonaa) koukkaa Hirvasvaaran kautta,
- rintamassa liittyvät puolustuksessa olevat joukot kolmen pataljoonan voimin hyökkäykseen ja
- reserviksi kootaan kaksi pataljoonaa, jotka varautuvat ensi sijassa eteläiseen suuntaan.

Evltn Pajari oli kuitenkin viimeinen mies jarruttamaan esimiehensä aktiivista suunnitelmaa. Asettuna tapahtuneen tosiasian eteen hän ryhtyi tarokkaasti valmistelemaan omaa hyökkäystään.

Tiedustelulla selvitettiin eteläinen suunta vaarat-

tomaksi, joten reservi voitiin ensi sijassa varata ratkaisuun. Rintamasta vastaavista kolmasta pataljoonasta irroitettiin pimeään turvin pääosat asemista hyökkäykseen kukin omalla kaistallaan. Alkuperäisestä sitomis- ja varmistustehtävästä oli komentaja näin muodostanut varsin aktiivisen suorituksen. Kuntykistö (4 patteria) lisäksi oli varattu tukemaan taistelua rintamasuunnassa, olikin kyseenalaista, kumpi nyt oli todellinen painopistesuunta. Pian tämä kuitenkin selvisi.

Hyökkäyksen suoritus

Pohjoisessa hyökkäävä os M kohtasi Hirvasjärven kaakkoispuolella olevan vihollisrykmentin, jolloin toinen pataljoona lyötiin suurin tappiopin järven yli takaisin. Toisenkin oli pakko erilleen joutuneena vetäytyä pohjoisesta kiertäen takaisin. Iltapäivään mennessä oli tämän hyökkäyksen tehtävän suoritus siis epäonnistunut. Kuitenkin se ilmeisesti tyhdytti myös siellä olleen vihollisrykmentin hyökkäyksen alkuunsa.

Rintamassa pääsi osasto Pajarin hyökkäys alkuun 12. 12. aamulla klo 9.00. Etelässä vallattiin siellä hyökkäävien kahden pataljoonan pääosilla Kotisaari iltaan mennessä. Tästä osastosta Tolvajärven itärannalle tienkatkaisuun lähetetty komppania saavutti tavoitteensa, mutta joutui liian heikkona väistymään vihollisen voimakkaan vastahyökkäyksen tieltä.

Päätien suunnassa hyökkäsi yksi pataljoona Tolvaharjua pitkin pieninä iskuosastoina. Sitkeästi jokaisesta pesäkkeestä taistellen se eteni metri metriltä puolustajalle edullisesta maastosta, ankarasta torjuntatulesta ja panssarivaunujen tukemista vastahyökkäyksistä huolimatta kohti harjujen yhtymäkohtaa, Matkailumajaa. Täällä käytiin päivän ehkä ankarimmat taistelut.

Taistelu oli nyt saavuttanut kriisikohtansa. Huolimatta vasemmalla tapahtuneesta katastrofista komentaja teki rohkean päätöksen suunnata koko kahden pataljoonan reservinsä sivustoista välittämättä päätien suuntaan, missä oli saatu arvokkain alkumenestys. Pataljoonat hyökkäsivät rinnakkain toinen harjua pitkin, toinen järven yli ja valtasivat vihollisen puolustukselle keskeisen matkailumajan maaston. Vihollinen aloitti nyt kiireesti irtaantumisen ja hyökkäys saavutti iltaan mennessä Kangasvaara—Kotisaari tasan.

Tämä oli tyypillinen kohtaamistaistelu. Kohti länttä hyökkäävää vihollisen 139. Divisioonaa vastaan suunnattiin os. Pajari. Kumminkin tehtävänä oli vallata Tolvajärven maasto. Kohtaamishetkellä 7. 12. oli kumpikin pääosin marssiryhmityksessä. Aika oli ratkaiseva kumpi ehtisi ensin antaa toiselle ratkaisevan iskun. Ensimmäinen erä 10./11. 12. jäi ratkaisemattomaksi. Vihollinen aloitti hyökkäyksen yöllä os P:n hyökkäyshetken ollessa seuraavana aamuna. Vihollinen kärsi tässä osatappion meikäläisten joutuessa siirtämään hyökkäyksensä alkamista. Toinen erä otettiin 12. 12. Os. Pajarin hyökkäys alkoi aamulla. On huomattava, että vihollinen oli määrittänyt toimintansa alkamaan samaan aikaan. Meikäläiset ehtivät kuitenkin rinnan mitan ennen, jolloin vihollinen ei päässyt alkuun.

Osansa os P:n aloitteessa oli myös nopeammin vai-

kuttavalla hyökkäyslajilla. Tosiasiassahan siitä tuli rintamahyökkäys vastapuolen perustaessa saarroksien tukseen. Ratkaisu saavutettiin siis lyömällä rintamasta isku vihollisen saarrostavien pihtien niveltapiin, joka murtui. Nopeampi voitti.

Vihollisen divisioona oli lyöty hajalle. Se oli jätetty kentälle satoja kaatuneita, menettänyt mm. kahden tykistöpatterin kaluston, panssaritorjuntatykkejä, parikymmentä panssarivaunua ja useita kymmeniä konekiväärejä. Tosin vaati voittoa taistelu raskaan veronsa myös hyökkääjältä. Ratkaisevana taistelupäivänä 12. 12. mm. evakuoitiin lähes parisataa haavoittunutta. Henkilötappioitten suuruuteen vaikuttivat pääasiassa kaksi seikkaa: Taistelulaji — rintamahyökkäys epäedullisessa maastossa toisaalta ja toisaalta hyökkäävän jalkaväen tukemiseen riittämätön tykistö. Olihan tässäkin taistelussa vihollisella nelinkertainen tykistöylikvoima muusta tulivoimasta puhumattakaan.

Kosketus katkeaa

Tolvajärven hyökkäyksessä 12. 12. oli ryhmä Talvela antanut jokaisen tässä suunnassa olevan pataljoonansa os P:n käyttöön ja ne oli myös käytetty ratkaisun saavuttamiseen. Vihollisen irtaantuessa ei os P:lla enää ollut yhtään taisteluun kykenevää pataljoonaa käytettävissään takaa-ajoon ja lyödyn vihollisen lopulliseen tuhoamiseen. Sitä seurattiin Ristisalmelle asti, mutta tässä kosketus katkesi. Tämä hinta oli maksettava 11. 12. tehdystä päätöksestä käyttää hyökkäyksen jatkamiseen tarkoitettu reservi sen aloittamiseen 12. 12. aamulla. Seuraavan päivän (13. 12.) joukot lepäsivät ja vihollinen varustautui uuteen voimainmittelyyn.

Ristisalmen taistelu

Vasta 14. 12. saatiin hyökkäys toden teolla jatkuamaan. Kosketuksen oltua runsaan vuorokauden käytännöllisesti katsoen poikki joutui komentaja tekemään päätöksensä riittämättömin vihollistiedoin. Niinpä pääjoukko lähti jatkamaan tietä pitkin marssiryhmityksessä pataljoonat peräkkäin. Eteneminen muodostui kuitenkin odotettua vaikeammaksi. Jo Ristisalmella jouduttiin ryhmittämään kaksi pataljoonaa rinnakkain iskuportaaseen hyökättäessä vihollisen pikalinnoitettua asemaa vastaan. Rintamasta hyökäten edettiin hitaasti puolentoista kilometrin matka. Hyökkäys pysähtyi illan suussa Metsänvartijan kukkulan tienoille, missä vihollinen oli lujissa asemissa. Vastassa todettiin nyt olevan uusia 75. Divisioonaa kuuluvia joukkoja. Tolvajärvellä lyöty 139. D oli siis kärsinyt tuntuvat tappiot, koska se oli täytynt vaihtaa.

Ilmeistä taisteluväsymystä osoittaa myös se P:n junnaaminen rintamahyökkäyksessä koko 14. päivän mitä edullisimmassa koukkausmaastossa Ingoinaholla. Vasta seuraavana päivänä pataljoonan voimin suoritettu koukkaus etelästä laukaisi aseman hyökkääjän lisätessä jälleen sotasaalistaan raskaalla aseistuksella.

Loppupäätelmiä

Os. P:n organisaatiossa kiintyy huomio johtosuhteitten joustavaan järjestelyyn. Vaikka pääjoukon muodostikin JR 16 ei se näissä taisteluissa suinkaan

esiintynyt rykmenttinä vaan, kuten kaistalla taistelevat erilliset pataljoonat, käsiteltiin rykmentinkin pataljoonia täysin irrallisina. Rykmentin johtoporras muodosti rintamaesikunnan ja huoltokeskuksen, jolle johdolle ylempi johtoporras — ryhmä Talvela — alisti näitä pataljoonia tarpeen mukaan pidättäen osan omana reservinään. Järjestelmä oli erillisillä rintamanosilla varsin tavallinen ja lähinnä prikaatinorganisaatioon verrattavissa.

Taktilliselta kannalta taistelua tarkasteltaessa on erityisesti mainittava

- tarmokas pyrkiminen aloitteeseen, vihollisen ei ole annettava määrätä toiminnan tahtia,
- reservin oikea-aikainen ja rohkea käyttö siellä, missä oli saavutettu alkumenestys,
- operatiivisen reservin puuttuminen takaa-ajovai-

heessa, mikä ilmeisesti olisi jättänyt pois Ristisalmen ankan taistelun, sekä

— tiedustelun ajoittainen puutteellisuus, joka puolestaan johti epätarkoituksenmukaisiin ratkaisuihin.

Ehdottomasti painavin voiton edellytys piilee kuitenkin joukoissa itsessään. Joskin vastapuolella oli käytettävissään suuri lukumääräinen ja materiaallinen ylivoima, oli omien joukkojemme eduksi luetava tottumus kotoiseen talviseen metsämaastoomme ja taito käyttää sitä hyväkseen, varsinkin milloin se viholliselle oli outo. Iskuvoiman ja sitkeyden taistelun rasituksissa toi voittajalle vahvempi henkinen pohja, taistelu oman olemassaolon puolesta. Tällainen joukko taitavassa ja vastuuauliissa johdossa toi Tolvajärven voiton.

Rauhallista

Joulua

ja

Onnellista Uutta Vuotta

toivottaa

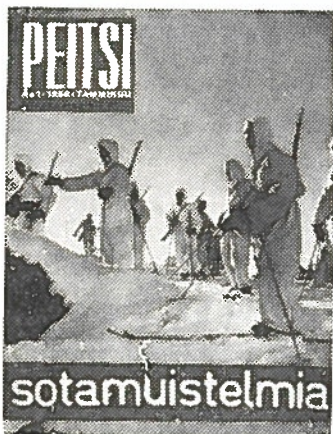
Karjalan Pojat

**Olette
aina
tervetullut
meille**

olkoon sitten kysymys talletuksesta tai lainasta, maksumääräyksestä tai veron maksusta, arvopapereiden ostosta tai myynnistä tai muista pankkiasioista. Osuuskassoilla on 1073 palveluvalmista konttoria.

Pohjois-Karjalan OSUUSKASSAT

Kaiken tämän Peitsi tarjoaa
kerran kuussa —
runsaasti kuvitettuna — suuri-
kokoisena vähintään 48-sivuisena
syväpainojulkaisuna.

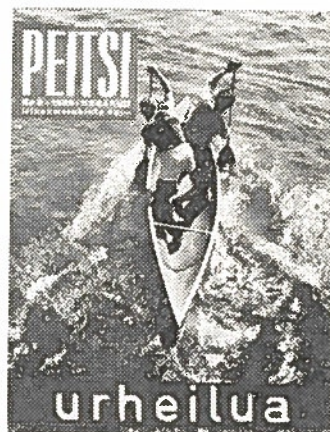
**Itsenäisesti —
Asiallisesti —
Kiihkottomasti**

**MIHISTEN MIESTEN
reippaitten poikien
lehti**

PEITSI

jota naisetkin innolla lukevat

- kalastus-,
- metsästys-,
- eränkävijämuistelmia
- nuorisotoimintaa
- huumoria
- kuvasarjoja
- kilpatehtäviä
- maanpuolustuskykyä
- sekä maanpuolustuksen kehitys
meillä ja muualla
- avaruuden valloitusta
- tekniikan saavutuksia
- seikkailuja
- jännitystä
- dramatiikkaa
- romantiikkaa
- ym. ym. ym. ym.

Maanpuolustusväen omassa käsissä olevan Peitsen julkaisemisella ei tavoitella liikevoittoa, joten sen vuosikerta maksaa **vain 950 mk.** Tilauksia vastaanottavat kerhojen toimihenkilöt ja piirin toimisto sekä Peitsen konttori P. Hesperiankatu 15 A.

TILAA ENNEN

10. 12. 59

niin saat upean ja runsassisältöisen joulukuun numeron
ILMAISEKSI.

JOENSUUN AUTO OY

Joensuu — Kauppakatu 33 — Puh. 2372

Karjalan Talon Ravintola

Joensuu — Ilosaari — Puh. 3273

Karjalaisten suosittu ruokailupaikka

AULIS AHO

Joensuu — Puh. 2077, 3094

Hedelmä- ja ruokatavaramyymälät

Joensuun Matkatoimisto

JOENSUU — KAUPPAKATU 27
PUH. 3400

TOLVAJARVI—OINASSALMI—KALLIO- NIEMI ILOMANTSI:

- * Ilomantsin Auto Oy, puh. Ilomantsi 190
- * Ilomantsin Kangas- ja Sekatavara-kauppa Onni Lukin, puh. Ilomantsi 4
- * Ilomantsin Kemikaliokauppa Ima Larsson, puh. Ilomantsi 29
- * Ilomantsin Säästöpankki, puh. Ilomantsi 34
- * Ilomantsin Urheilu ja Kalastus Mirja Kortelainen, puh. Ilomantsi 229
- * Kello-Hänninen, puh. Ilomantsi 8
- * Kirja-Elsinen-Paperi, puh. Ilomantsi 220
- * Niemi O. J. & Kumpp., puh. Ilomantsi 32
- * Eino Romppanen, puh. Ilomantsi 6 ja 66
- * Ruoka- ja Sekatavara-kauppa Paul Koivunen, puh. Ilomantsi 180
- * Ruoka- ja Siirtomaatavara-kauppa Timo Kurvinen, puh. Ilomantsi 207
- * T:mi Y. Kauppinen, puh. Ilomantsi 74
- * Lauri Puruskainen, puh. Hattuvaara 11
- * Antti Penttinen, puh. Kivilahti 3
- * Niilo Volotinen, puh. Maukkula 18
- * Juho Mononen, puh. Möhkö 5
- * Martti Lund, puh. Möhkö 4
- * Antti Häikiö, puh. Naarva 18
- * Otto Häikiö, puh. Naarva 7
- * Matti A. Mononen, Rehvana, puh. Ilomantsi 113
- * Olavi Penttinen, Tokrajärvi, puh. Luhtapohja 12
- * T:mi K. T. Nykänen, Ilomantsi, puh. 36
- * Toivo Pikkarainen, Haukivaara, puh. 14.

KOLLAAN RISTI

Kollaan ristin ovat oikeutetut saamaan kaikki, jotka 12. Divisioonan taisteluyksiköissä vihollisen tulen alaisina ovat 30. 11. 39—13. 3. 40 välisenä aikana osallistuneet taisteluihin lohkolla Tshumeika—Songerjärvi—»Tappokukkula»—Kollaa—Ahteen lohko—Ulismainen—Saarijärvi—Uomaa—Siira. Siihen siis kuuluvat mm. seuraavat joukot: Os. Teittinen = Tst.os. Teittinen, Os. Sainio, Tst.os. Valkama, Os. Kainuvaara, Taisteluos:t: Hai, Tiikeri, Ruusu, Kinnunen, Vuorinen, Wahlbäck, Veijo, JR 34, JR 35, JR 36, II/JR 37 20.—27. 12. 39 ja . 2.—13. 3. 40, I/JR 64 (= I/T-JR 4)*, JR 69 15. 2.—13. 3. 40, Kev. Os. 12*, SissiP 4*, Er P 9*, KT-P 12*, JP 1 15. 1.—4. 2. 40, Sissiosasto Siitonen 1. 1.—13. 3. 40*, KTR 12, 25., 26. ja 27. PstJ, VP 12, 23., 24. ja 26. PionK*, PionP 12*, 12. LiikkK*, 12. KS*, 12. LK*, 12. ELK*, 12. Talk*, 12. AKol*, 12. AseVarOs*, 12. SPolJ*, PsJuna/12. D* ja 16. KmK*.

*-merkillä varustettujen edellytyksenä on, että sotilaspassissa on maininta jostain edellämainituista taistelupaikoista.

Ristin tilaan osoitteella: Sotainvalidien Veljesliitto, Muistoristitoimisto, Helsinki, Kasarmikatu 34. Ristin lunastusmaksu on mk 1000:— . Ps.tilin N:o 91 600 (haluttaessa lähetettäväksi postiennakkona peritään lisäksi mk 100:—).

Tilaukskortteja tilillepanokortteineen saadaan joko suoraan Muistoristitoimistosta tai Sotainvalidien Veljesliiton piireistä ja osastoista sekä Reserviupseeri-kerhoista ja Reservinaliupseeriyhdistyksistä.

Kollaan risti

Kollaan risti

*Jalkaväenkenraali
S. Simelius*

Puolustusvoimain komentajan tervehdys

Estyneenä olemasta henkilökohtaisesti läsnä pyydän saada esittää tervehdykseni kaikille niille, jotka ovat tänään kokoontuneet Kontiolahteen paljastamaan Kollaan taistelumuistomerkkiä ja siten kunnioittamaan niitä tekoja, joita suoritettiin Talvisodan Kollaan ja Uomaan ankarissa taisteluissa. Puolustuslaitos tuntee syvää kiitollisuutta niitä Kollaan ja Uomaan taistelijoita kohtaan, jotka ovat pystyttäneet tämän muistomerkin Kontiolahteen varuskunta-alueelle tulevillekin polville velvoittavaksi perinteeksi ja muistoksi velvollisuuden tinkimättömästi täyttämisestä kansamme koettelemuksien päivinä.

Toivon, että juhlapäivä muodostuisi Teille antoisaksi niiden arvokkaiden muistojen parissa, joiden merkeissä olette kokoontuneet yhteen.

Puolustusvoimain komentajan sij.,
Kenraaliluutnantti
S. Simelius.

IN MEMORIAM

*»Ole uskollinen kuolemaan asti,
niin minä annan sinulle elämän
kruunun». — Ilm. 2:10.*

Tänä talvikautena tulee kuluneeksi kaksikymmentä vuotta tuosta suurten uhrausten, kärsimysten, voittojen ja pettymysten talvesta, minkä **Kollaa—Uomaa — Tolvajärvi — Oinassalmi — Kallioniemi** taistelujen sotilaat joutuivat kokemaan.

Tuona talvena ja sen jälkeen joko jatkosodassa tai sodan uuvuttamina ovat ajasta ikuisuuteen siirtyneet mm. Kollaan 12. Divisioonan ensimmäinen komentaja eversti *Lauri Tiainen*, toinen komentaja kenraalimajuri *A. J. Svensson*, Tolvajärven taistelujen maineikas johtaja kenraalimajuri *Aaro Pajari*, JR 34:n ja Kollaan taisteluryhmän komentaja everstiluutnantti *Ville Teittinen*, III/JR 35:n komentaja majuri *Väinö Ahde*, Ilomantsin sunnan pataljoonan komentaja majuri *Erkki Enberg*, III/JR 34:n komentaja kapteeni *Sulo Marttinen* ja lukuisat muut tässä mainitsemattomat upseerit, aliupseerit ja miehet, jotka ovat rakkaan isänmaamme ja sen vapauden puolesta kaikkensa antaneet.

Kunniaa heidän muistolleen.

KARJALAN POJAT

Paikallisen toimikunnan puheenjohtajan tervehdys

Majuri Reino Penttinen puhumassa.

Miltei tasan 20 vuotta sitten levitettiin n.s. YH-kutsukortit Suomen miehille ja synkkien pilvien kasautuessa itsenäisyytemme taivaalle koottiin asekelpoinen väki kautta maan rajoillemme, niitä turvaamaan.

Pohjois-Karjalasta, Laatokan Karjalasta ja osin Savosta kokoonpantu 12. divisiona sijoittui tehtävänsä Suojärven—Loimolan seuduille, jossa se vajaan pari kuukautta myöhemmin joutui vastaanottamaan maahan tunkeutuvan vihollisen ensi iskut.

Tilanne tällä suunnalla, samoin kuin muuallakin, tuntui alunpitäen lohduttomalta ja toivottomalta. Armeijamme varustelu oli rauhan vuosina miltei täydelleen laiminlyöty ja siltä puuttui sen aikaisen sodankäynnin edellyttämä aseistus. Miltei paljain käsin oli ryhdyttävä epätoivoiselta näyttävään tehtä-

vään, hyvin varustetun konearmeijan hyökkäysten pysähdyttämiseen ja torjuntaan.

Sodan ensi päivien kiivaiden viivytystaistelujen ja monien alkuvaikeuksien jälkeen pysäyttivät joukkomme vihollislaumat Kollaanojen vaatimattoman purolinjan taakse. Täällä, Laatokan Karjalan korpi- maastossa, varustamattomissa asemissa, armottoman pakkasen puristuksessa, monien sodankäynnille välttämättömien tarvikkeiden puutteessa torjuivat 12. divisionan joukot päivästä päivään ja kuukaudesta toiseen jatkuvasti lisävoimia saavien vihollisten toistuvat hyökkäykset. Samaan aikaan Kollaanojen sitkeiden torjuntataisteluiden kanssa osallistui osia joukoistamme menestyksellisesti Uomaan seudun kuu- luihin ja voimia kysyviin mottitaisteluihin.

Näinä kovina kuukausina suoritettiin siellä korpien kätköissä vertaansa hakevia sankaritekoita. Yli- inhimillistä kuntoa ja sisukkuutta osoittaen tekivät joukkomme monastikin mahdottoman mahdolliseksi ja kestivät sekä sodan että ankaran luonnon rasi- tukset.

Päivä päivältä harvenivat rivimme. Sadat uljaat taistelijat uupuivat jäisille hangille ja haavoittuneiden luku oli laskettavissa tuhansissa. Siitä huolimatta seisoi jälle jääneet järkkymättä paikoillaan ja suorittivat vajalukuisinakin lisääntyneet tehtävänsä erinomaista sotilaskuntoa osoittaen.

Jo kylmien taisteluviikkojen aikana ja tuhannet kerrat jälkeen päin on esitetty kysymys: »Mikä oli se voima, joka sai vähälukuisen ja heikosti aseistetun joukon uskollisesti pysymään paikoillaan ja kerta kerran jälkeen, itse nääntymäisilläänkin ollen, torjumaan sekä lukumäärältään, että aseistukseltaan ylivoimaisen vihollisjoukon ankarimmatkin iskut?» — Se oli se sama voima, joka jo ammoisina aikoina johti esi-isämme vastoin tahtoaan auran kurjesta sotapolulle, sama voima, joka toista vuosisataa sitten vei Suomen miehet kuulujen päälliköittensä Adlercreutzin, Sandelsin ja von Döbelnin johdolla mainehikkaisiin voittoihinsa. Tuo voima oli kansan yksimielinen päätös uhrata kaikkensa, kun vaakalaudalla olivat sen kalleimmat arvot: Koti, uskonto ja Isänmaa. Tuo voima kiteytyi talvisodan ankarina päivinä Karjalan korvissa taistelevien miesten mielissä kahteen järkkymättömästi ilmaistuun sanaan: »Kol- laa kestää».

Kunnioittaakseen niiden miesten muistoa, jotka kaikkensa antaen sortuivat Kollaanojen ja Uomaan hangille tai saman päämäärän vuoksi siellä menettivät terveytensä ja säilyttääkseen 12. divisionan miesten tekojen muiston myös jälkipolville ovat talvisodan aseveljet päättäneet pystyttää tämän tänään paljastettavan muistomerkin.

Kunnioitetut kutsuvieraamme, kaatuneiden omaiset, Kollaanojen ja Uomaan aseveljet, nuoret jääkärit. Arvoisa juhlayleisö. Kollaanojen patsastoimikunnan nimissä pyydän saada lausua Teidät kaikki parhaiten tervetulleiksi juhlatilaisuuteemme. Toivomme on, että tämä juhla palauttaisi voimakkaana mieliimme sen yksimielisen yhteenkuuluvaisuuden tunteen, joka talvisodassa elähdytti koko kansaamme ja johti sen koettelemusten kautta vapaaseen tulevaisuuteen. — Olkaa tervetulleet.

Kenraalimajuri evp.
Yrjö Valkama
luovuttaa "Kollaan Vasaman" Karjal-
jalan Jääkäripataljoonan huolen-
pitoon ja vaalintaan

Aseveljet! Kansalaiset!

Parikymmentä vuotta sitten eli Suomen kansa onnellista aikaa. Se oli saanut yli 20 vuotta rauhassa viljellä maataan ja kehittää kaikkea omaansa. Elin-
tasomme oli suuresti kohonnut ja yleinen hinta-
tasomme oli alhaisimpia maailmassa. Olimme tyyty-
väisiä aikaansaannoksiimme, emme halunneet kenel-
täkään mitään, emmekä uskoneet kenenkään myös-
kään meiltä vaativan mitään. Jatkoimme luottavai-
sin mielin työtämme ja toimintaamme ja vakavasti
uskomatta sotien mahdollisuuteen laiminlöimme suu-
ressa määrin puolustusvalmistelut ja sotaan varustau-
tumisen.

Mutta yhtäkkiä syntyi 20 vuotta sitten maailman-
palo — uusi maailmansota, jolloin myös meidän
reservijoukkomme kutsuttiin ylimääräisiin kertaus-
harjoituksiin rajoillemme, niitä turvaamaan ja vah-
vistamaan siellä olevia vähäisiä puolustuslaitteita.
Niin me 20 v. sitten kokoonnuimme rajoillemme ja
olimme siellä vielä silloin, kun syttynyt maailman-
sota levisi melkein pä kaikkialle ja kosketti lopuksi
myös meidän maatamme. Talvisotamme syttyi 30.
11. -39.

Niillä joukoilla, joihin me, parhaat aseveljet, kuu-
luimme, oli tehtävänä sulkea rajamme Laatokan koil-
lispuolella ja estää hyökkäävän vihollisen tunkeutu-
minen Laatokan pohjoispuolitse Suojärvi—Leppä-
syrjä—Värtsilä ja Tulemajärvi—Impilahti—Sortavala
teiden suunnissa maahamme ja Karjalan kannaksella
taistelevien omien joukkojemme selkään. Alkutaiste-
telujen jälkeen syntyi tällöin puolustusasema Kollaa
—Uomaa, joka yhteisin voimin ja yhteisessä IV:n
Armeijakunnan ja 12 Divisionan johdossa pidettiin
sodan loppuun saakka ja siten tehtävä täytettiin vii-
meistä piirtoa myöten.

Me hävisimme talvisodan pienuutemme ja osaksi
myös sotaan valmistautumattomuutemme vuoksi,
mutta me itse ja vieläpä koko maailma tuli näke-
mään, mihin me pystyimme ja mitä me olimme val-
miit uhraamaan maamme vapauden puolesta. Suo-
men kansa osoitti olevansa itsenäisyytensä arvoinen.

Nyt on 20 vuotta kulunut v:n 1939 YH:sta ja me
olemme kokoontuneet pystyttämään Kollaa—Uomaa
taistelujen muistomerkkiä tänne Kontiolahdelle. Me,
parhaat aseveikot, olemme itse halunneet tämän
muistomerkin tänne pystytettäväksi. Ja monen monet
aseveikot ovat koonneet ja kantaneet vähäisistä
varoistaan oman osuutensa muistomerkkirahas-
toomme. Kiitän Teitä parhaat aseveikot ja tuon
Teille tässä samalla sodanaikaisen päällystön aseveli-
tervehdyksen. Omat varamme eivät olisi riittäneet
tämän mahtavan muistomerkin aikaansaamiseen,

mutta monet ystävät, laitokset ja yhtiöt, ovat tul-
leet avuksemme. Kaikille lahjoittajille lausun sydä-
melliset kiitokset lahjoista. Lahjoittajista on erik-
seen mainittava taiteilija A u k u s t i T u h k a n nimi.
Aukusti Tuhka, joka on laajasti piirtänyt ja maalan-
nut, ikuistanut talvisotamme muistorikkaita taistelu-
paikkoja ja taistelijoitamme, on käyttöömmme antanut
Kollaata ja uljasta hiihtopartiota kuvaavat piirroksensa,
oikeudella ottaa niistä tarpeellinen määrä jäl-
jennöksiä levitettäväksi kansamme keskuuteen ja
samalla täten auttanut tämän muistomerkin aikaan-
saamista. Me kiitämme Aukusti Tuhkaa suurenmoi-
sesta lahjasta ja toivomme, että ainakin yksi näistä
kuvista löytää tiensä jokaisen Kollaa—Uomaa taiste-
lijän kodin seinälle.

Mutta monien lahjojen ja omien ponnistustemme
avulla olisimme tuskin saaneet paljoakaan aikaan,
ellei maineikas kuvanveistäjämmme K a l e r v o K a l-
l i o olisi tullut avuksemme asiaa toimeenpanemaan.
Hän on antanut meille taiteellisen ideansa ja Ylä-
maan tummasta labrador-kivestä luomansa taideteok-
sen ja kaiken lisäksi vielä johtanut ja valvonut pat-
saan pystyttämisen tälle paikalle.

Kalervo Kallion tämän verhon alla oleva kivi-
kauden aikaisen nuolen kärki, »Kollaan Vasama»,
mahtavissa mittasuhteissa, kuvaa erittäin onnistu-
neesti sen puolustusaseistuksen alkeellisuutta, jolla

Suomen kansa on kautta aikojen omaa maataan ja omia asuinsijojaan puolustanut, — niin, kuten me hyvin tiedämme, myös talvisodassamme. Mutta patsas symbolisoi myös kansamme kivenkovaa tahtoa vaalia ja kehittää kaikkea omaansa, puolustaa omaa maataan ja isiensä perintöä. Tästä vaikuttavasta taideluomuksesta saan Kollaan ja Uomaan taistelijoiden puolesta lausua sydämelliset kiitokset Kalervo Kalliolle.

Niin olemme siis täällä paljastamassa Kollaa—Uomaa taistelujen muistomerkkiä »Kollaan Vasamaa». Me emme ole saapuneet tänne muistelemaan sitä, kuinka monta kertaa hyökkääjä on tehnyt maastamme verisen taistelutantereen, emme myöskään pohtimaan syitä sotiimme! Me vain uskomme, että hyökkääjä tällä kertaa, kuten ehkä usein aikaisemminkin, luuli kohtaavansa täällä pienen, sisäisesti heikon ja vastarintaan valmistautumattoman kansan. Mutta mitä tapahtui? Hyökkääjä sai täällä vastaansa epätoivoon ajetun, mutta päättäväisen kansan, joka oli tosin huonosti varustettu ja aseistettu sotaan suurvaltaa vastaan, mutta joka yksimielisenä esi-isiansä tapaan tarttui tapparaansa taistellakseen elämänsä puolesta. Me talvisodan rintamamiehet tiedämme, että puolustustaistelumme talvisodassa oli kylmää ja kovaa. *Se oli kärsimysten ja hävitysten aikaa koko kansallemme, mutta se oli myös voiton — oman itsensä voittamisen — täydellisen yksimielisyyden aikaa.* Talvisodan henki valtasi — ei vain meidät taistelijat, vaan koko kansamme.

Me emme ole voineet pystyttää tätä »Kollaan Vasamaa» taistelupaikoillemme, koska Karjala ei ole meidän. Me pystytämme sen tästä syystä tänne Kontiolahdelle nykyiselle varuskunta-alueelle ja luovutamme sen joukko-osastolle (Kar.JP:lle), jonka perinteisiin Laatokan-Karjalan taistelujen vaalinta kuuluu. Se on veteraanien kädenojennus nykypäivän nuorille ja tuleville polville, — joiden kuntoon ja valmiuteen me luotamme.

Me rintamamiehet emme pystytä tätä muistomerkkiä itsellemme, emmekä myöskään Teille, urheat kaatuneet aseveikkomme, Teille, jotka lepäätte kotipitäjienne sankarihaudoissa tai muualla siunatussa maassa tai Kollaan ja Uomaan korvessa taistelutanteella, tai Teille, jotka olette menehtyneet sotavankeudessa, tai Teille, jotka yhä olette vuoteisiinne tai rullatuoleihinne sidottuja invalideja. Me muistamme Teitä kaikkia nytkin lämpimällä kunnioituksella ja kiitollisuudella, mutta me pystytämme muistomerkkimme tulevaisuudelle — isänmaamme valoisalle tulevaisuudelle. Pysähtyköön muistomerkin ääreen nuori varusmies ja joukko tai yksinäinen kulkija, viipyköön siinä hetkisen muistellen ja miettien. Kirkastukoon hänelle kuva siitä, mitä pienikin kansa voi aikaansaada ja suorittaa, kun se voittaa itsensä ja yksimielisenä asiansa oikeuteen luottaen sulkee rivinsä! Tätä emme saa unohtaa, kansan itsenäisenä säilymisen ehtoa, yksimielisyyttä, emmekä vapauden arvoa, jolle mikään uhri ei ole liian suuri.

Kesti Kollaa, kesti Uomaa,
kesti maa ja kansa!
Jumala synnyinmaata varjelkoon!

— — —
Kollaan Muistomerkkitoimikunnan puolesta paljastan »Kollaan Vasaman» ja luovutan sen Kar.JP:n huolenpitoon ja vaalintaan.

Verho on pudonnut »Kollaan Vasaman» yltä. Aseveljien kukkalaite koristamassa muistomerkin karun kaunista jalustaa.

Evlt. N. Riuttala otti "Kollaan Vasaman" vastaan

Kollaan soturit! Keskuudestanne valittu muistomerkkitoimikunta on saattanut päätökseen vaativan työn Talvisodan Kollaan taistelujen muistomerkin pystyttämiseksi Kontiolahden varuskuntaan. Kun Karjalan Jääkäripataljoonan puolesta otan vastaan tämän muistomerkin, teen sen tuntien syvää kiitollisuutta teitä kaikkia kohtaan, joiden yhteisten ponnistusten tuloksena näemme edessämme vaikuttavan muistomerkin.

Kun te kaksikymmentä vuotta sitten lähditte täyttämään silloisen valtionjohdon määräämää tehtävää valtakunnan puolustamisesta, hiipi varmasti monen mieleen epäusko puolustusmahdollisuksistamme, sillä olihan joukkomme kovin vähälukuinen vastustajaan verrattuna ja olivathan aseemme ja varusteemme puutteellisia ja osittain vanhanaikaisiakin. Mutta toden tullen ja taistelujen alettua ei kukaan kysynyt puutteita, vaan jokainen kävi taisteluun mieles-

sään ajatus tehdä kaikkensa isänmaan itsenäisyyden ja vapauden turvaamiseksi. Lopputuloksen Kollaan kohdalta te kaikki tunnette. Sodan päättyessä te saatoitte ylpeinä sanoa: »Kollaa kesti». Nämä paljon puhuvat sanat piirtyvät myös tähän muistomerkkiin. Kollaa kesti, koska sen puolustajia elähytti yksimielisyys, uhrimieli ja oikea sankaruus.

Karjalan Jääkäripataljoonan henkilökunta ja varusmiehet! Karjalan Jääkäripataljoonan saadessa vaalittavakseen kunniaakkaan Wiipurin Rykmentin perinteet oli aivan luonnollista, että tähän perinteiden ketjuun liitettiin myös Talvisodan Kollaa joukkoineen ja taisteluineen, sillä muodostettiinhan Talvisodan jälkeen Kontiolahdelle sijoitetun varuskunnan joukot Kollaan taisteliijoista. Tänä päivänä me nykyisen Kontiolahden varuskunnan maanpuolustusväki olemme saaneet ottaa vastaan Kollaan perinteiden näkyvänä tunnuksena tämän jyrkän muistomerkin. Tämä muistomerkki kertoo nykypolvelle voimakkaasta maanpuolustustahdosta, joka toden tullen ilmeni vertaansa hakevina sankaritekoina. Se kertoo myös yksimielisyyden voimasta, joka kykeni liittämään rivimiehet ja johtajat vaikeimmatkin vastukset voittavaksi kokonaisuudeksi, joka omalta osaltaan teki todeksi Talvisodan ihmeen. Tämä muistomerkki ei ole muistomerkki sodalle eivätkä sen olemus ja tarkoitusperät halua millään tavoin korostaa tai ihannoida sotaa, vaan muistomerkki on velvoittava tunnus yksimielisyydestä ja epäitsekästä uhrivalmiudesta, niistä arvoista, jotka tekivät lukumäärältäänkin vähäisestä voimakkaan ja iskukykyisen.

Kun nykyinen maanpuolustusväki ja varsinkin toisiaan seuraavat varusmiespolvet Karjalan Jääkäripataljoonassa kokoontuvat tämän muistomerkin ympärille, se tapahtuu ennen muuta sen vuoksi, että nuorukaisiimme juurrutettaisiin oikeaa maanpuolustushenkeä ja heitä opetettaisiin oikealla tavalla ymmärtämään niitä arvoja, joita sisältyy käsitteisiin isänmaa, itsenäisyys ja itsemääräämisoikeus. Olen vakuuttunut siitä, että nyt paljastettu muistomerkki omalta osaltaan edistää eri varusmiespolvien liittämistä toisiinsa murtumattomaksi, rajutkin iskut kestäväksi maanpuolustajien ketjuksi. Näyttäkäämme työllämme ja toiminnallamme Karjalan Jääkäripataljoonassa, että olemme sen luottamuksen arvoisia, jota Kollaan soturit ovat meitä kohtaan osoittaneet pystyttäessään kunniansa päivien näkyvän muistomerkin varuskuntaamme.

Lausun vielä kerran Karjalan Jääkäripataljoonan puolesta kiitokset Kollaan satureille muistomerkin pystyttäjänä ja kohdistan samalla erityisen kiitoksen vaikuttavan muistomerkin luojalle, taiteilija Kalervo Kalliolle. Olen vakuuttunut siitä, että Kollaan miesten perinnejoukko-osasto, Karjalan Jääkäripataljoona, vaalii erityisellä huolella kaikkia Kollaan taisteluihin liittyviä perinteitä ja varsinkin niiden näkyvää tunnusta Kollaan taistelujen muistomerkkiä.

Kun 8./JR 34:n päällikkö Juhani Toro sai megafooni-
nit komppaniaansa, niin hän keksi niille uuden käytön: Megafooni pantiin pikakiväärin piipun suulle, ja aseesta lähti silloin ammuttaessa hirmuinen ääni. Venäläiset hölmistyivät ja lakkasivat pitkäksi aikaa ampumasta.

Kenttähartauspuhe

Täksi rukouspäiväksi on hallituksemme antanut meille päivän tekstiksi seuraavat sanat: Ps. 147: 12—14 »Kiitä Herraa, Jerusalem. Ylistä Jumalaasi, Siion. Sillä hän tekee lujiksi sinun porttiesi salvat; hän siuna sinun lapsesi keskelläsi. Hän hankkii rauhan sinun rajojesi sisälle, ravitsee sinut parhaalla nisulla.»

Hyvät aseveljet vuosien takaa! Vanhojen muistojen pariin olemme palanneet. Kaksikymmentä pitkää vuotta eivät ole himmentäneet raskaita muistoja, pikemminkin kirkastaneet. Tänään kyselemme: Kannattiko lähteä, kannattiko puolustautua ja kilpailla sankariteoissa, vuodattaa verta ja kaatua ja verta vuotavana palata? Kannattihan toki. Säilyihän sentään vapaus ja kansan itsenäisyys. Suomen kansa on vielä olemassa, huomaamme. Haavat ovat parantuneet, rauniot rakennettu. Nyt seisomme täällä mieteliinä ja teemme toisenkin kysymyksen: Mitä sota merkitsi minulle? Henki säilyi — sanomme — on kerrottavaa kotona. Nyt huomaamme, että kunniaakasta on saada kuulua Kollaan miesten joukkoon. Erään piirteen Kollaan miehistä kaksikymmentä vuotta sitten panimme merkille: Merkillinen veljen mielenlaatu syntyi. Toista tarvittiin — veljeä myös autettiin. Tämä oli korkealaatuista elämäntapaa. Mistä siihen voima ja neuvo — isien uskosta. Muistamme millä hartaudella mies silloin kantoi repussa vanhaa virsikirjaa tai Uutta Testamenttia. Jumalan sana oli rakas, sanansaattajat myös. Pappia kuljetettiin kuin käsillä kantaen korsusta korsuun öisillä hiljentyneillä taistelupoluilla. Muistan lääkärin sanan papille joukkosidontapaikalla: »Käykää usein täällä, on niin turvallisen tuntuista silloin.» Tai rykmentin komentajan sanat papille sodasta palattaessa: »Kun lähetin Sinut sinne lohkon vasemmalle paikalle rohkaisemaan masentuneita, niin lähetin sinne Jumalan». Tämä on sotilaan omalaatuista jumaluusoppia, jonka kuitenkin selittelemättä ymmärrämme. Moni ymmärsi tilanteen silloin juuri noin. Jumala voi meitä auttaa — ja tahtoi myös. Kollaa kesti, ei siksi, että sankariarmeija venyi mit-taviin suorituksiin, vaan että Herra sai sitä käyttäen rajojemme salpana. Herra sai kunnian. Tiedättekö, veljet, että noin viisi päivää ennen sodan päättymistä viimeiset pari epäuskon julistajaa Suojärven maantien ja rautatien vaiheilla vaikenivat. Ne olivat raskaita päiviä jolloinka ihmisen täytyi ruveta kuuntelemaan Jumalan ääntä. Olimme kuin suuressa uskon sulatusahjossa, niihin muistoihin kätkeytyi nykyisyyden lupaus — tilanne on suhteellisen valoisa tällä hetkellä. Hyvä olet Herra ollut meille, saamme sanoa. Noihin muistoihin kätkeytyi myös tulevaisuuden lupaus. Silloin katsoimme näihin nuoriin aseveljiin, asevelvollisten riveihin. Te olette meidän poikiamme tai poikiemme ikätovereita. Kun Te otitte elämäenne ensiaskeleita, niin sota riehui maassa. Äitienne kasvot näitte usein vakavina ja kyynelissä. Varhaisina lapsenvuosiinne näitte isää harvoin, jos koskaan. Teidän lapsenvuoteitten äärellä on ehkä rukoiltu paljon enemmän kuin monien muitten ikä-

Sankarikuoleman saavuttanut Kollaan taistelija numero yksi, luutnantti Martti Uosikkinen.

luokkien lasten. Maahan oli hätätilassa, hätä kannettiin Herran eteen monissa palavissa rukouksissa ja samalla myös teidät. Olette monien orpojen ikäluokka, jolta puuttuu paljon, vaikket menettäneet isääsi, hän jäi ehkä etäiseksi sinulle. Älä kuitenkaan muistele tätä surren, vaan ajattele: Sodan aatelismerkki on minuun lyöty jo kehossa, kovina vainon vuosina. Sen tiedän nyt ja se velvoittaa minua. Me vanhentuvat sotilaat toivomme, että te tulette kulkemaan vielä kunniaakkaamman tien kuin isänne. Nämä pyrkivät kuitenkin viitoittamaan tätä tietä. Kollaan taistelujen muistomerkki viittaa jyrkästi ylöspäin ja korkealle. Päivän sanamme puhuu lujista porttien salvoista. Nyt kysytään meiltä niin ruumiillista, henkistä kuin hengellistä kuntoa. Paljon siveellistä ryhtiä nyt kysytään. Kysytään myös Jumalan nimessä lapsiansa kasvattavia ja siunaavia vanhempia, liittyhän tähän sanamme hyvä lupaus: Herra hankki rauhan rajojemme sisälle, ravitsee sinut parhaalla nisulla. Kollaan taistelijoina ja Suomen kansan jäsenenä saamme todeta Jesaja profetaan sanan: Ellette usko, ette kestä. Kollaa kesti, Suomen kansa kesti ja kestää uskoen Jumalaan.

»Hyvää päivää, Kollaan taistelijat!» Kenraalimajuri Y. Valkama tarkastaa Kollaan miesten rivistöä. Veteraanien edessä majuri A. Vuorensola.

Kollaan muistomerkin paljastusjuhlan kutsuvieraita. Eturivissä vasemmalta evltn N. Riuttala, kenraalimajuri evp. Y. Valkama, eversti ja rouva T. Saukkonen, kuvanveistäjä Kalervo Kallio, pääjohtaja Klaus Waris, kirjailija Erkki Palolampi ja majuri R. Penttinen.

Pääjohtaja Klaus Waris laskee seppeleen yhdessä kenr.maj. Y. Valkaman, kapt. A. Juutilaisen ja vänr. Sulo Häyhän kanssa.

kärjessä kaikkialla

KARHU on tuttu ja tunnustettu merkki kaikkialla, missä harrastetaan liikuntaa. KARHU-sukset luistavat niin kilpa- kuin retkeilyladuillakin.

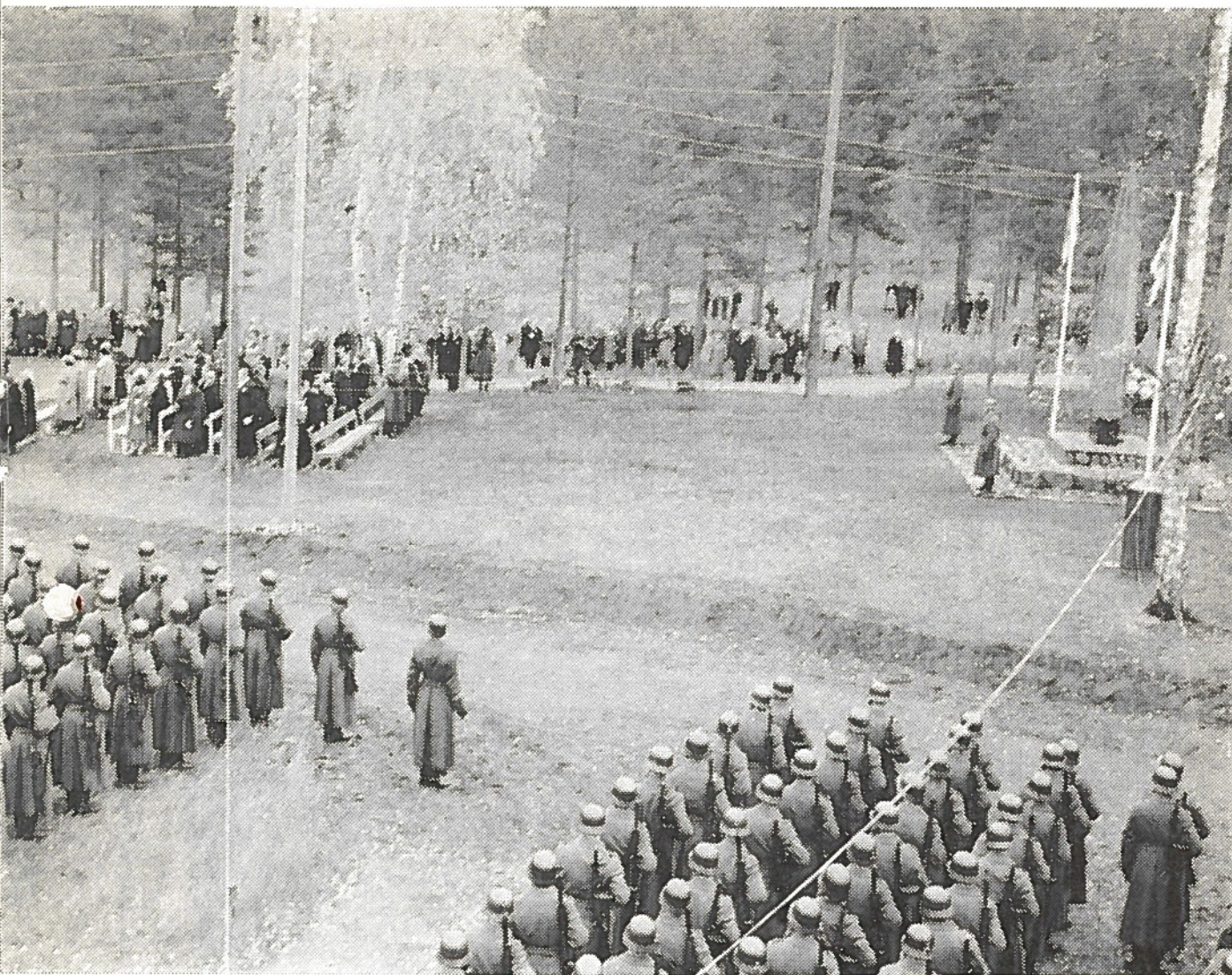
KARHU-kengät, -siteet ja -sauvat kuuluvat myös hiihtäjän välttämättömiin varusteisiin. Ja kun kesä tulee. Silloin ovat tarpeen taas toiset kestävätkä KARHU-välineet.

Oy **Urheilutarpeita**

Helsinki

(D-duuri, a)

Yks' voima sydämeen kätkeyty on
se voima on puhdas ja pyhä.
Se tuttu on vai tuntematon,
niin valtaa se mieliä yhä,
salamoine se tuntehet saa palamaan,
se taivaast' on kotoisin, kerrotaan,
ja Isänmaa on sen nimi.

Se tunnussana se Suomenmaan
vei urohot kuolon teille,
vei nälkää, vaaroja voittamaan,
vei valoa voittamaan meille.
Ja rauhan töissä se ollut on
se toivon tähti sammumaton,
joka tien vapautehen viittaa.

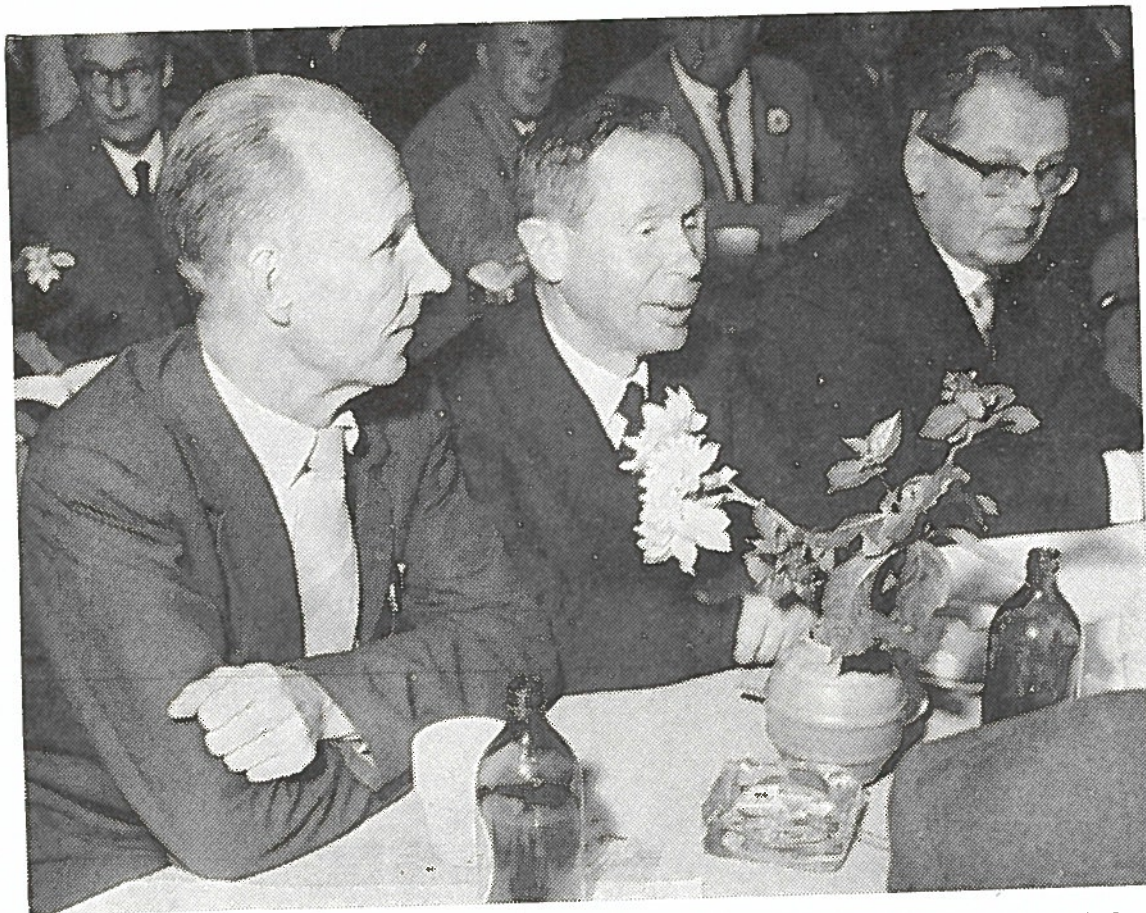
Niin aina olkohon Suomenmaass',
ain uljuutta, uskollisuutta!
Kun vaara uhkaa, ne luokohot taas
vapautta ja valoa uutta!
∴: Tää maa ei koskaan sortua saa!
Eläköön tämä muistojen, toivojen maa,
eläköön, kauan eläköön Suomi! ∴:

Sävel: *Jean Sibelius*

Sanat: *Paavo Cajander*

»Kollaan Vasaman» paljastusjuhlaa
vietettiin Kontiolahden varuskunnan juh-
la-aukiolla 11. 10. 1959. Kuvassa etualal-
la Karjalan Jääkäripataljoona, taaempa-
na Kollaa-Uomaan aseveljet, oikealla
kutsuvieraat ja muuta yleisöä. Äärim-
mäisenä oikealla verhottu »Kollaan Va-
sama.»

Vasemmalla »Kollaan Vasaman» luo-
vutuksen jälkeen suoritettu seppeltenlas-
ku. Laskijat oikealta lukien kenraalima-
juri Yrjö Valkama, pääjohtaja Klaus Va-
ris, kapteeni Aarne Juutilainen ja vän-
rikki Simo Häyhä.

Aarne Juutilainen, Simo Häyhä ja Kalervo Kykkänen, tunnettuja Kollaan taistelijoita, jotka kaikki kantavat jäsenissään sodan raskaita muistoja.

Kollaan aseveljille

*Kollaa kesti! Uljas aseveli,
kiitos sekä kunnia on sun.
Kerrallas ken siellä oli, eli,
näki kunniakkaan taistelun.
Näki iskevän sun itää vastaan
niin kuin iskeä voi vapaa mies,
määrä eessä yksi ainoastaan:
kauas kansan yltä orjan ies.*

*Luoti veljen viereltäsi kaasi
kesken katkerimman kamppailun.
Paikallasi seisoi niin kuin paasi,
säälimättä iski säiläs sun.
Sisimmässäsi teit valan vakaan
luona vaalenevain veljien:
Tässä seison, tästä askeltakaan
milloinkaan mä taakse astu en.*

*Teoillasi koskaan kersku et sä,
kiitosta et kerjää toisien,
Kollaan korpi, mittaamaton metsä*

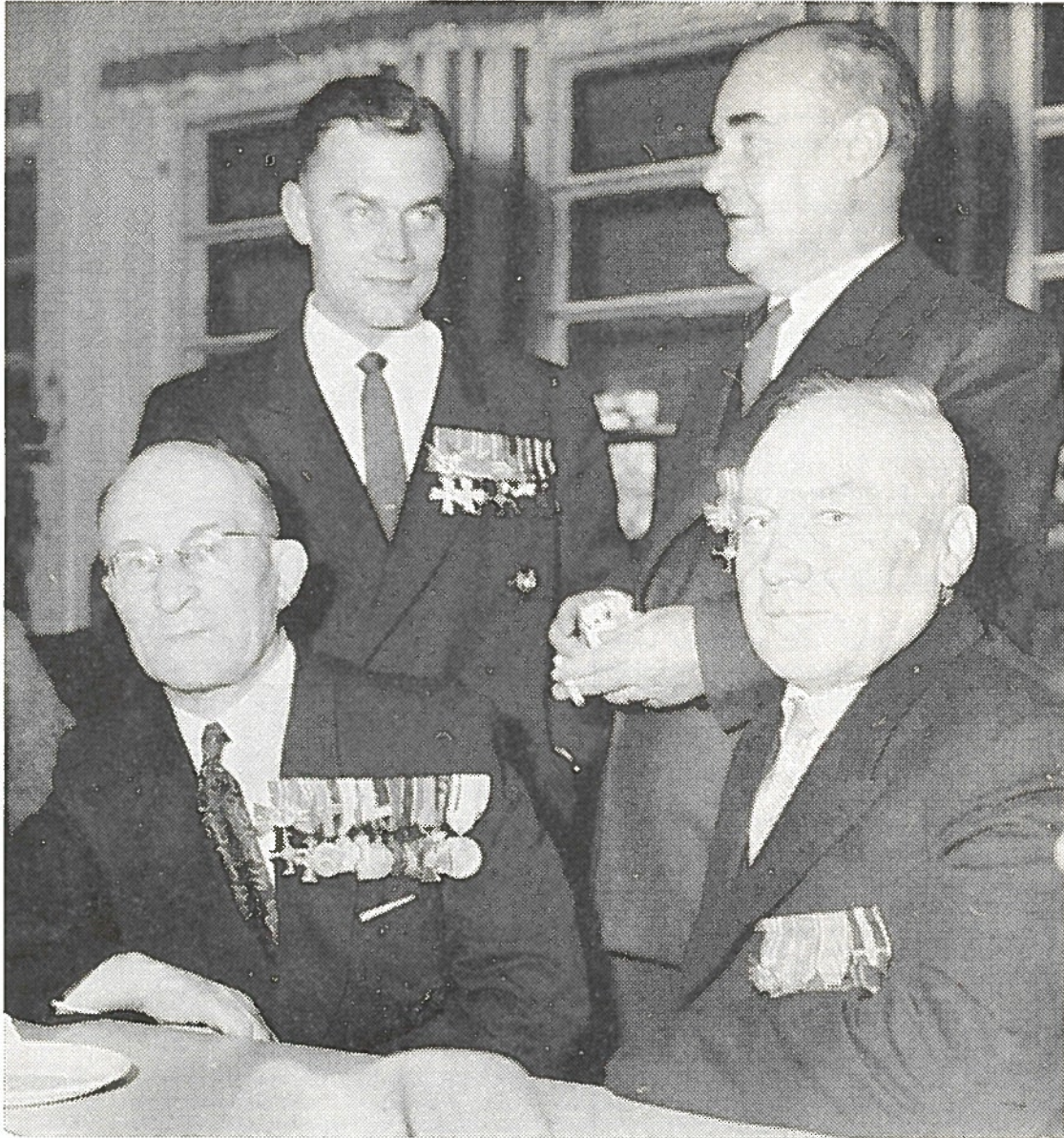
*yksin tietää työsi suuruuden.
Siellä seisoi kiväärissä käsi,
seisoi vartiona vapaan maan.
Tyynin mielin täytit tehtäväsi,
väistymättä pysyit paikallaan.*

*Pieni puro, kolikko Kollaanjoki,
mittaamaton, synkkä salomaa,
tannerta sen tahras ruudin noki,
väkivalta kylvi kuolemaa.
Mutta kaiken keskellä vain sinä
uskoit uuteen aamuun isänmaan,
syyttömyys sun otsas sinettinä
olit valmis vaikka kuolemaan.*

*Aseveli, kunne käykin tiesi,
minne viekään virta vuosien,
karun kuoren alle, Kollaan miesi,
kätket aina kansas kiitoksen.
Mutta tyydytystä tunnet toki,
työsi arvon tiedät kuitenkin.
Sisimpääsi sana Kollaanjoki
kirjoitetaan kultakirjaimin.*

Viljo Lankinen.

Monien rintamien miehiä, jääkärit Jussi Toro (vas) ja Matti Lahti pöydän ääressä muistelevat menneitä. Heidän takanaan Ahti Vuorensola ja Topi Saarinen.

*Kumppanit, veikot taiston ja maineen,
muistomme aarretta aika ei vie.
Kiistassa harmajan arjen ja aineen
siel' yhä välkkyvi voittomme tie.
Elämä alnas jos onnemme syö,
muistojen aarretta yllä ei yö.
Lietemme köylhän se länmöllä täyttää,
katseemme säihkyä ja suonemme lyö!*

*Bertel Gripenberg
Suomentanut Heikki Nurmio*

Everstiluutnantti evp. Reino Kalervo:

”Kesti Kollaa, kesti Uomaa”

Karjalan Kannas, pääsotänäyttämö.
IV Armeijakunta

Ennen Talvisotaa oli Karjalan Kannas pääsotänäyttämömme, siellä käydyissä taisteluissa ratkaistaisiin maan kohtalo, kun sota kerran syttyisi. Niinpä sen puolustus vaatikin heikon armeijamme pääosan. Se mitä Kannakselta liikenä, voitiin antaa sivusotänäyttämöille. Ja Laatokan Karjalaan liikenä yksi armeijakunta. Se oli numeroltaan IV ja käsitti kaksi divisioonaa, eversti Hannukselan komentaman 13. D:n ja aluksi eversti Tiaisen ja sittemmin eversti Svenssonin komentaman 12. D:n sekä lisäksi muuttaman erillisen pataljoonan. Raskasta tykistöä ei ollut lainkaan ja panssarintorjunta-aseita vain yksi komppania.

Rintaman leveys oli yli 100 km, vaikka jätetään pois Tolvajärven tie ja sen pohjoispuolinen alue, joka kyllä alussa aina Uimaharjua myöten kuului armeijakunnalle.

IV AK:n tehtävä

Voimien vähyydestä huolimatta oli IV AK:n tehtävä ensiarvoisen tärkeä: Oli estettävä vihollinen pääsemästä Karjalan radalle, jonka saavutettuaan se uhkaisi Kannaksen Armeijan selustaa ja tekisi enemmät taistelut Kannaksella sangen kyseenalaisiksi.

Miten tehtävä suoritettaisiin, se oli IV AK:n komentajan, kenraalimajuri Heiskasen asia. Ohjeena oli, että Jänisjokilinjasta ei saanut luopua.

Kollan rintaman merkitys

IV AK:n »sotänäyttämön» puitteissa oli Kollan rintamanosalla sama merkitys kuin armeijakunnalla oli Kannaksen Armeijaa ja koko valtakunnan puolustusta ajatellen. IV AK:n sisäpuolella oli sielläkin pienennetyssä muodossa omat pää- ja sivusotänäyttämönsä, tai oikeammin sanottuna pää- ja sivusuuntansa. Ne olivat Pitkäranta ja Loimola.

Pitkärannan suunta oli ylivoimaisesti vaarallisempi, sen aiheuttivat tieverkosto ja Sortavalan kaupungin läheisyys, mutta se oli myös eräässä mielessä riippuvainen Loimolan suunnasta. Jos viimeksi mainittu, Kollaa, pettäisi, voisi se helposti johtaa Pitkärannan suunnan ja koko armeijakunnan tuhoon. Eikä sillä hyvä, tuho vaikutus ulottuisi aina Kannaksen Armeijaan saakka, se järkyttäisi koko maan puolustusta. — Edullisissa olosuhteissa voisi armeijakunta tietysti vetäytyä taaemmas, vaikkapa Jänisjoelle, mutta huomattava: *vain edullisissa olosuhteissa*. Eikä Jänisjoelakean ollut varustettuja asemia ennen kuin sodan loppuaikoina.

Haluan nimenomaan korostaa, että Loimolan suunnalla, Kollaalla oli Talvisodassa tehtävä, jota ei milloinkaan voida yliarvioida.

Nyt voi joku ajatella: Miksi sitten ei koko 12. D:aa jätetty Kollaalle, silloinhan Loimolan suunta olisi ollut riittävästi varmistettu.

Se on kyllä totta, mutta asia ei ole aivan niin yksinkertainen.

Pelkkä puolustus ei koskaan johda lopulliseen voittoon. Voiton saavuttamiseksi on hyökättävä, muuten hyökkääjä ajan mittaan tallaa passiivisen puolustajan jalkoihinsa. Me olimme vastustajaan verrattuna heikkoja ja heikomman on pakko korvata puuttuva pääluku nopeudella ja aktiivisella toiminnalla. Heikomman on nopeasti selvittävä vastustajastaan yhdessä kohdassa voidakseen heti sen jälkeen siirtää voimansa toisaalle. Tämä on sitä tärkeämpää mitä laajemmat sotänäyttämöt ovat ja mitä suurempi vastustajan ylivoima. Meidän koko sodankäyntimme oli rakennettu näiden periaatteiden varaan.

Tässä on syy Kollaan divisioonan heikentämiseen, sillä koskaan ei hyökkäykseen saada joukkoja liikaa.

En käy tarkemmin selvittämään miksi päätettiin hyökätä juuri Pitkärannan suunnassa eikä esimerkiksi Kollaalla. Minä viittaan vain ensiksi mainitun suunnan vaarallisuuteen, mutta muitakin syitä oli. Joka tapauksessa oli Kollaalla puolustauduttava ja puolustuksen piti kestää siihen saakka, että hyökkäys oli läpiviety.

Siirryn nyt tarkastelemaan tapahtumia 20 vuotta sitten. Kollaan taistelujen yksityiskohtiin hirvittävine tykistökeskityksineen ja lentopommituksiin en puutu. Tarkastelen tapahtumia kauempaa, jossa näkökulmaan mahtuu enemmän. Minä katselen Talvisodan Kollaata niin sanoakseni suuren ja turvallisen kiven takaa.

Rajataistelujen vaihe. Siviiliväestön kohtalo.

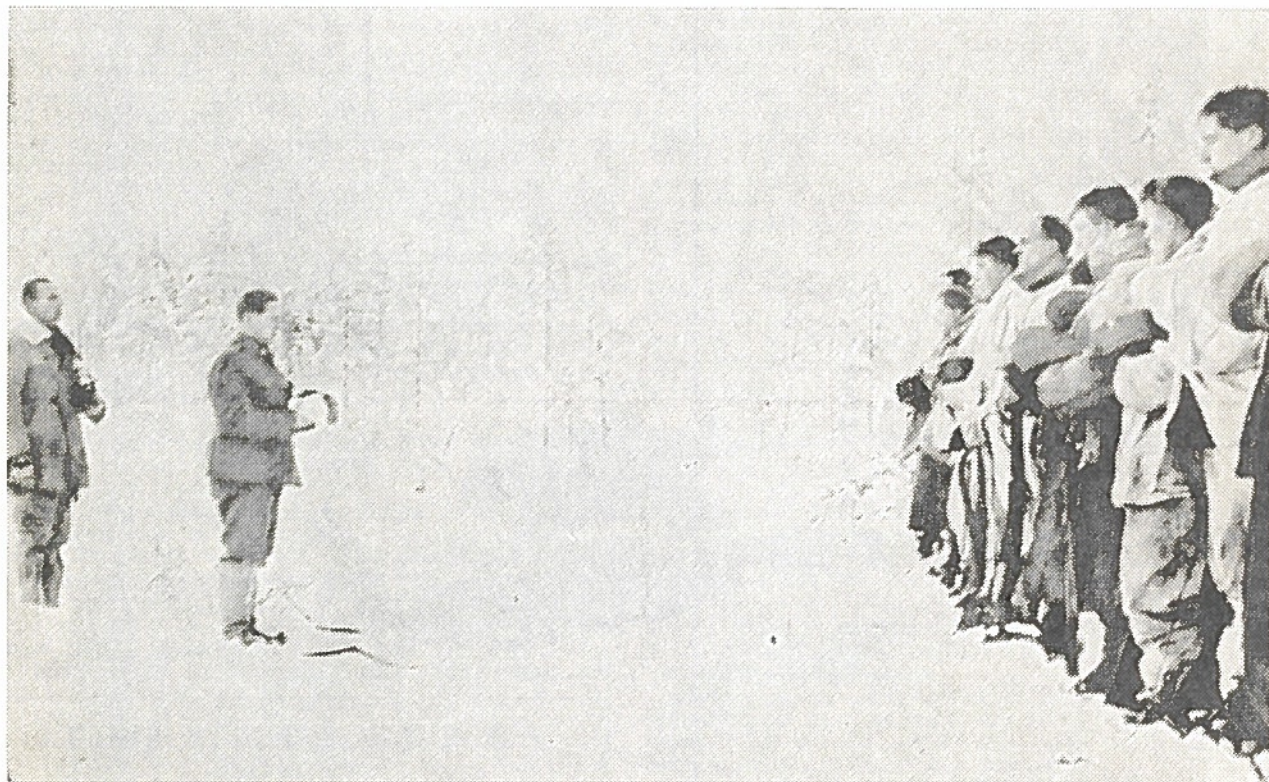
Sivuutan rajataistelujen ajan puuttumalla vain pariin kohtaan, joista on levinnyt paljon vääristeltyjä tietoja.

Viivyttäminen tapahtui ehkä liiaksi hätiköiden, kun sekä johtajat että joukot olivat vielä sotaan tottumattomia. Mutta se ei suuria merkinnyt, maastoa voitiin siinä vaiheessa huoletta luovuttaa. Tilaa oli yllin kyllin.

Sitkeämpi viivyttäminen olisi sentään auttanut rajaseudun asukkaita, nyt heidän kohtalonsa muodostui järkyttäväksi.

Tärkeäksi, maineikkaaksi ja monien taistelumuotojen tukikohdaksi muodostui Punaisentalon mäki, mikä rintaman muodostuttua Kollaalle alkoi menettää puustoaan. Päivä päivältä harveni kukkulan metsä, kunnes se maaliskuun puolivälin lähetessä oli paljon tätäkin alastomampi.

Joulu 1939 vietettiin kaikilla rintamilla lujan yhtenäisen vapaudentahtdon juhlanä. Sen aikana yhdistyivät ajatukset niin kotirintamalla kuin »siellä jossakin». Kuvamme on »Marokon kauhun» komppanian jouluhartaudesta, mikä pidettiin etulinjan välittömässä läheisyydessä.

*Uomaalla tuhottiin moskovalainen 34. hyökkäysvaunuprikaati. Ennen lopullisen ratkaisun ta-
pahtumista venäläiset kaivoivat motteihin eristettyinä maahan hyökkäysvaununsa, jotka toi-
mivat mottien laitamilla tulittavina linnakkeina.*

*Venäläisten lukumääräinen ylivoima oli Kollaa—Uomaan taisteluissa tavaton. Myös taistelu-
kaluston suhteen heidän varustelunsa oli peloittava. Kuvassamme venäläinen hyökkäysvaunu
Kollaan tällä kertaa puhtaan lumen verhoamassa maastossa.*

Nuo tien täyttävät pakolaislaumat eivät koskaan häivy mielestä. Paljoa ei armeijakaan voinut heittää enää silloin auttaa, vaikka kaikki mahdollinen tehtiin. — Osa siviiliväestöstä jäi vihollisen käsiin.

Suvilahden jättäminen. Suojärven maaston merkitys. Piitsoinoja.

Suvilahden—Lietteen maasto jätettiin sodan kolmantena päivänä, mutta ei suinkaan t. os. Teittisen taistelunhalun puutteen, vielä vähemmän fyysillisen pelkuruuden takia. Evtl. Teittinen ei halunnut luovuttaa Suvilahtea eikä se vihollisen pakotuksesta tapahtunutkaan. Suvilahti jätettiin yksinkertaisesti sen takia, että ylempää tuli siihen käsky, joka aiheutui siitä, että vasemmalla ollut naapuri, Er. Os. Räsänen, jätti divisioonan pulaan.

Ellei vetäytyminen sittemmin olisi johtanut tuohon onnettomaan Piitsoinojan romahdukseen, ei asiasta olisi kannattanut mainitakaan.

Niin, tuo onneton Piitsoinoja! Eversti Y. Järvinen on kirjassaan »Suomalainen ja venäläinen taktiikka talvisodassa» sanonut:

»Tehtävään määrätty, neljällä patterilla vahvennettu rykmentti, jolla ei ollut suksia, joutui 2. 12. työntymään kiilana eteenpäin pitkin maantietä ja sen viereistä rautatietä. Lietteellä tuli vastaan panssarikiila. Sanomattakin on selvää kumpi tuon kolahduksen ehjänä kesti.» Ja edelleen: »Sinänsä pieni välinäytös, mutta terveellinen opetus. Kiilan pitää olla lujempi kuin aine, johon sitä yritetään upottaa. Panssaria vastaan tarvitaan panssaria tai riittävän vahvaa ja tehokasta panssrintorjuntaseistusta.»

Tuskin enää sattuvammin voidaan sanoa, se sisältää kaiken oleellisen.

Syy epäonnistumiseen ei ollut joukoissa eikä niiden johtajissa, syntynyt panssarikauhu on niinkään täysin ymmärrettävissä. Koko järjettömän hyökkäyksen toimeenpanosta kantaa vastuun Päämaja. Sillä hyökkäys oli järjestön. Ei Suojärven maasto enää silloin ollut IV AK:lle millään taloin merkityksellinen, jos kohta sellaista on väitetty. Aikaisemmassa vaiheessa asia olisi ollut toinen, etenkin jos maasto olisi varustettu puolustuskuntoon.

Minä voisin kertoa teille pitkälti hyökkäystä edeltäneestä yöstä IV AKE:ssa, kun Päämajan käsky saapui. Silloin pelättiin, että sen toimeenpano johtaisi koko armeijakunnan taistelumoraalin järkkymiseen. Silloin vaihdettiin Päämajan kanssa mielipiteitä hyvin jyrkässä sävyssä. Niin jyrkässä, etten pidä sopivana toistaa niitä sanoja, jotka armeijakunnan komentaja Ylipäällikölle lausui.

Piitsoinojan hyökkäyksen yhtenä seurauksena oli, että armeijakunnan komentaja vaihtui. Kenraalimajuri Heiskasta seurasi kenraalimajuri Hägglund, mies, jonka järkkymätön rauhallisuus vaikeimmissakin tilanteissa teki hänet erinomaisen sopivaksi johtamaan sotatoimia juuri Laatokan koillispuolella, jossa tilanteet niin yllättäen vaihtuivat.

Kollaanojen rintama syntyy. Miksi Kollaani täytyi kestää.

Tuo pieni puropahainen, Kollasjoki, mainittiin ensimmäisen kerran Piitsoinojan tapahtumien yhteydessä. Puolustus siirtyi sinne sattumalta. Muodostui Kollaanojen rintama, jonka maine pysyy kuolemattomana sukupolvesta sukupolveen. Te voitte ylpeillä sillä, että olitte mukana tuota mainetta luomassa, että juuri teidän ansiostanne Kollaani kesti.

Miksi sitten Kollaani piti kestää, miksi juuri nyt

T:mi T. JULKUNEN

Ruoka-, sekatavara-, leipä- ja maitokauppa

Joensuu — Niskak. 11 — Puh. 2045

Kollaani taistelumatilta Joensuuhun siirtynyt

täytyi pysähtyä, vaikka tähän saakka oli voitu luovuttaa suuria maastoalueita. Eikö näin voitaisi jatkaa edelleenkin.

Ei voitu enää! Kollaanojoki oli ehdoton takaraja, mikäli armeijakunnan rintama haluttiin pitää siinä missä se sillä hetkellä oli. Pitkärannan suunnassa suoritettavan hyökkäyksen edellytyksenä oli, että nyt pidettiin kiinni jokaisesta metrillä. Ellei Kollaani kestäisi, kohoaisi esiin peloittava näkymä koko IV AK:n puolustuksen luhistumisesta ja se voisi pahimmassa tapauksessa johtaa koko maan tuhoon.

Loimola on tiesolmu, josta haarautuvat tiet Tolvajärvelle, Matkaselkään, Käsnäselkään ja myös Laatokan rannalle, Syskyjärven kautta Koirinojalle. Viimeksi mainitun tien varressa, osittain myös kaukana sen itäpuolella taisteli sisardivisioona. Jos Kollaani pettäisi, joutuisi täysin varustamaton Loimola helposti vihollisen käsiin ja sieltä sen panssarit muutamassa tunnissa olisivat 13. D:n selustassa. Vähän silloin enää auttaisi, että Jänisjokilinjaa parhaillaan linnoitettiin, ei sitä kuitenkaan olisi ehditty ennen vihollista miehittää. Venäläisille olisivat tiet Karjalan radalle olleet auki, vastassa olisi vain joitakin huoltomuodostelmia.

Tässä syy, miksi Kollaani piti kestää. Tässä on syy siihen, että suomalaisten oli pysyttävä paikoillaan loppuun saakka, viimeiseen mieheen, kuten runoilija sanoisi. Tässä on syy siihen, että teidät kerran toisensa jälkeen heitettiin vastaiskuun, vaikka vastustaja oli niin suuresti ylivoimainen. Kollaani täytyi kestää. Sitä pitemmälle ei vihollinen saanut päästä muuten kuin suomalaisten miesten ruumiiden yli.

Ajankohtaa vastahyökkäykselle haetaan. Kivijärvenkylä.

Ajatus vastahyökkäyksestä eli IV AK:n operatiivisessa johdossa sodan ensimmäisestä päivästä alkaen, odotettiin vain sopivaa ajankohtaa sen toteuttamiseksi. Ensimmäinen tilaisuus näytti ilmaantuvan heti sodan alussa. Joulukuun 1. päivänä, kun taistelut riehuivat Suvilahdessa, ryhdyttiin avaamaan latuja Kivijärvenkylään, jonne kenraali Heiskanen oli päättänyt keskittää aluksi yhden rykmentin. Se iskisi sieltä venäläisten oikeaan sivustaan, kun nämä työntyisivät Piitsoinojan pääpuolustuslinjan eteen.

Kaikki laskelmat osoittivat menestystä, jopa Suvilahti toivottiin saatavan takaisin. Jos niin olisi käynyt, olisi Kollaani sankaritaru jäänyt syntymättä, emmekä mekään nyt olisi täällä. Mutta Päämaja esti suunnitelman toimeenpanon, koska valmistelut olisivat vaatineet muutaman päivän. Päämaja pakoitti IV AK:n rintamahyökkäykseen.

Tämä olikin ainoa kerta kun suurempaa vastahyökkäystä Kollaani suunnassa harkittiin. Ennen muuta oli uhka Pitkärannan suunnasta saatava pois-tetuksi. Saarrostmahdollisuudet olivat Kollaalla myös vähentyneet sen jälkeen kun liikuntasota oli päättynyt.

12. D:n heikentäminen. Kollaani joukkojen ryhmitys.

Kenraali Hägglund teki päätöksen vastahyökkäyksestä joulukuun 8. päivänä ja tähän päätökseen sisältyi Kollaani joukkojen heikentäminen jopa uhkarohkeuteen saakka. Jokainen mies, joka suinkin liikenä, oli saatava mukaan hyökkäykseen. Kukaan ei saanut jäädä toimeettomaksi, kun IV AK kävi taisteluun elämästä ja kuolemasta Pitkärannan valtaviin venäläislaamojen kanssa.

Samana päivänä ryhmitettiin Kollaani joukot pitempiaikaista puolustustaistelua silmälläpitäen. Ryhmitys säilyi suurin piirtein sellaisena sodan päättymiseen saakka, vain joukot vaihtuivat.

Äärimmäisenä oikealla oli kr.joukkueella vahvennettu I/JR 34 majuri Valkaman komennossa. Se puolusti Polvijärven—Saarijärven kannasta ja partioi Ullisminen korpialuetta suojaten tällä tavoin Kollaani oikeaa sivustaa. Se piti myös yhteyttä 13. D:n joukkoihin.

Puolustusaseman keskustassa, Joutsenlammen tienoilla Kollaanjärven pohjoispuolella, oli evl. Teittisen komentama vahvennettu rykmentti. Etulinjassa olivat oikealta lukien

III/JR 35, kapteeni Ahde

III/JR 34, kapteeni Pietiläinen

II/JR 34, majuri Salovaara (ratsum. v. Haartman)

II/JR 35, kapteeni Jauhiainen

Panssarintorjuntaa varten oli yksi pst.joukkue + pst.tykki.

Vasenta sivustaa suojasi Kontrossa oleva yksi JR 36:n komppania.

Tukitykistön muodostivat

I/KTR 12, kapteeni Laurikainen ja

III/KTR 12, kapteeni Jyllin-Korpi

Puolustusta tuki lisäksi panssarijuna.

Taaempänä olivat I/JR 36, kapteeni Partinen ja Kev.Os. 12, majuri Luikki, mutta molemmat siirrettiin jo lyhyen ajan kuluttua pois Loimolan suuntaan. Ne osallistuivat sittemmin Pitkärannan suunnan taisteluihin.

Siirantien vastahyökkäys 12.—13. 12. 39.

Hyökkäysjoukot keskitettiin Syskyjärven itäpuoliseen erämaahan. Sieltä käsin päästiin parhaiten vaikuttamaan 18. Divisioonan oikeaan sivustaan, mutta toinenkin vaikutin oli, miksi juuri tuo maasto valittiin hyökkäyksen lähtökohdaksi: jos tilanne Kollaalla kävisi kestävämmäksi, *voitiin koko hyökkäysryhmä kääntää ympäri ja heittää sinne.*

Päähyökkäysryhmässä oli kaksi Kollaallaan divisioonan pataljoonaa, majuri Ruusuvuoren II/JR 36 ja kapteeni Pyökkimiehen III/JR 36. Molemmat toimivat kiitosta ansaitsevalla tavalla, mutta erityisesti on mainittava pataljoona Ruusuvuori, joka tervatehtaalla taisteli päälletunkevaa panssariprikaatia vastaan.

Sivustahyökkäysryhmän muodostivat kaksi 12. Divisioonan pataljoonaa, majuri Hassisen komentama I/JR 35 ja majuri Valkaman I/34. Kaikesta päättäen olisi pataljoona Valkama suoriutunut osastaan, mutta I/JR 35 jarrutti. Se ei viitsinyt ottaa teltoja mukaansa, vaan jätti ne majoitusalueelleen ja palasi kesken hyökkäyksen omin lupinsa sinne yöpymään. — Tehdävän täyttäminen epäonnistui täydellisesti.

*Ei liioin päähyökkäysryhmän vastahyökkäys johtanut tulokseen. Vihollinen ei järkkynyt, se rynnisti edelleen rajusti Syskyjärvellä, pääsi sisäänmurtoon, niin, se pääsi läpimurtoon saakka. Armeijakunnan kohtalo oli noina päivinä veitsen terällä. *Kestäisikö ylikuormitettu Kollaallaan rintama jatkuvaa painetta siksi kunnes tilanne saataisiin vakautetuksi?**

Kenraali Hägglund vastasi tähän kysymykseen myöntävästi, 12. Divisioonan komentaja kieltävästi.

*Armeijakunnan komentaja luotti vuoren varmasti Kollaalla puolustajien kestävyuteen, eikä hänen luotamuksensa horjunut, vaikka eversti Tiainen ilmoitti, että *Kollaallaan pataljoonien taistelukumto oli nopeasti alenemassa ylenpalttisen väsymyksen takia.**

*Erinomaisen vakavana kenraali Hägglund joka tapauksessa Kollaalla tilannetta piti. Hän keräsi viimeiset voimiansa rippeet, vähemmän sotakelpoisen kentätäydennyspataljoonan ja 100 suojeluskuntalaista ja lähetti ne 12. 12. Loimolaan. *Mutta Kollaalla miehet kestävätkö ilman näitäkin. — Vähitellen tilanne vakiintui, kriisikohta oli sivuutettu.**

Taistelut Kollaalla joulukuussa.

Mutta palatkaamme takaisin Kollaanoelle. Joulukuun 7. päivänä saapui vihollinen Kollaanoen arveluttavan heikon ja mitä suurimmassa määrin keskeneräisen puolustusaseman eteen ja ryhtyi heti väkivaltaisen tiedustelun luontoisesti hyökkäämään sitä vastaan rautatien ja maantien välillä. Hyökkäystä tuki voimakas tykistö ja panssarivaunut.

Kollaanoen asemaa ei oltu koskaan tarkoitettu pääpuolustuslinjaksi. Se oli toisen luokan viivytysasema, rakennettu vain jonkinlaiseksi selkänokaksi Piitsoinojan päävastarinta-asemalle. Mutta hyökkäykset lyötiin takaisin ja asemat säilytettiin kaikkialla.

Seuraavina päivinä hyökkäys sai laajemmat puitteet, se levisi käsittämään koko 12. D:n kaistan. Jopa niin kaukana kuin Polvijärvi—Saarijärvi kannaksen eteläpuolella majuri Valkama löi hajalle 8./JR 97:n, joka kiireesti vetäytyi Kaitajärveä kohti jätettyään voittajan käsiin 3 hevoskuormallista aseita.

Koivujärven eteläpuolitse hivutautui vahvempi vihollisjoukko Vesisuota kohti, mutta se paljastui ajoissa. Hätään heitettiin sekalainen osasto, jonka runkona oli I/JR 36, mutta lisäksi siinä oli kompp./Kev.Os. 12, kompp./JR 35 ja 30—40 suojeluskuntalaista. Tietämässä erämaassa kohtasivat vastustajat toisensa ja iskivät yhteen kiihkeässä metsätaistelussa, jossa vihollisen II ja III/JR 184 hajotettiin. Laaja-alue jäi täyteen kaatuneita ja palettuneita venäläisiä, jotka olivat tätä ennen harhailleet korvessa 4—5 vuorokautta ilman muonaa. Turhaan eivät venäläiset Karjalan korpia pelänneet, ne suojelivat omiaan tehokkaasti.

Pohjoispuolella liikehti sielläkin 100-miehisiä venäläisosastoja, Joutsenpesänlammen ja Kagra-suon tienoilta niitä karkoitetiin. Ja koko ajan lainehti taistelu vuoroveden lailla rintaman keskustassa.

Huippuunsa kohosi jännitys joulukuun 13. päivänä, juuri silloin kun Siirantien hyökkäys saavutti Uomaan tiehaaran. Sinä päivänä valmisteltiin käsky, josta monikaan ei ole tietoinen ja jota ei sittemmin koskaan toimeenpantu, käsky Kollaallaan luovuttamisesta ja joukkojen vetämisestä Loimolaan.

Joulukuun puolivälistä alkaen oli nähtävissä, että vihollisen hyökkäys alkoi laimeta, kunnes se kuun 18. päivänä tyystin taukosi. Ryhmä Talvelan joukkojen vastustamaton hyökkäys vyöry parhaillaan Aittojokea kohti ja tämä pani vihollisen varomaan joukkojensa sitomista pitempiaikaisiin taisteluihin. Venäläisten oli otettava varteen sellainen mahdollisuus, että RT:n hyökkäys pakoittaisi vetämään Kollaankin joukkoja takaisin. Mutta eiköhän viholliselle ollut tarpeen välillä myös haavoja nuoleminen, siksi raskaita olivat menetykset olleet.

Joulukuun loppupäivät kuluivat suhteellisen rauhallisina, vain vihollistykistö oli ajoittain vilkkaassa toiminnassa. Omat partiot alkoivat työntyä etumaastoon.

Suuri saarrostoperaatio pannaan käyntiin.

Tammikuun 6. päivänä alkoi Pitkärannan suunnalla suuri saarrostoperaatio, päämääränään aluksi venäläisen 18. Divisioonan tuhoaminen. Sen yhteydessä saivat myös Kollaallaan divisioonan eräät joukko-osastot merkittävän tehdävän kaukana varsinaisen Kollaallaan rintaman ulkopuolella. Niiden tuli katkaista ennen päähyökkäyksen alkamista Uomaan tie ja sillä tavoin estää uusien vihollisjoukkojen pääsy tuhoon tuomitun Jaroslavlilaisen divisioonan ja 34. Panssariprikaatin avuksi.

Lavajärvi ja Uomaan.

Eversti Weijon komentama JR 36 oli keskitetty Siirantien varteen. Se oli jo joulukuussa tunkeutunut Uomaan tien varteen Lavajärvien luona ja nyt sen piti tammikuun 3. päivänä alkavalla hyökkäyksellä katkaista tie ja jatkaa sen jälkeen Uomaalle, jossa majuri Valkaman vahv. I/JR 34, eli Taisteluosasto Tiikeri, odotti.

Hyökkäys ei johtanut tulokseen. Se juuttui kiinni jo Siirantien haaran lähetyvillä. Tämän takia JR 36 nyt itse asiassa hajotettiin. Sen I ja III P liitettiin taisteluosasto Tiikeriin ja II P taisteluosasto Kilpaan Pitkärannan edustalla.

Taisteluosasto Tiikeri oli muodostettu jouluaattona ja käsitti se I/JR 34:n, esk./Kev.Os. 12, LK-jaoksen sekä yhden pst.tykin. Lähdettyään liikkeelle 27. 12. ja lyötyään kohtaamansa vihollisvoimat, se oli jo samana päivänä saapunut Uomaan kylän pohjoisreunaan ja pureutunut siihen.

Tammikuun 3. päivänä oli taisteluosaston hyökätävä tarkoituksella helpottaa JR 36:n etenemistä. Sen tuli katkaista tie Uomaan luona. Hyökäten Uomaan kylän länsipuolitse kahden komppanian ja eskadroo-

nan voimin taisteluosasto katkaisi tien Sääksjärven eteläpuolella ja muodosti sinne rintaman kahteen suuntaan, länteen ja itään. Pitempää aikaa heikot komppaniat eivät voineet aseimiinsa jäädä, kun JR 36:n joukkoja ei kuulunut. Ne vedettiin takaisin kylän pohjoisreunaan ryhmittäykseen sinne pitempiäaikaiseen puolustukseen.

Tämä hyökkäys näytti ärsyttäneen venäläisiä, sillä jo seuraavana päivänä he yrittivät kostaa. Rajavartiojoukoista koottu hiihtopataljoona koetti vasemmalta saarrostaen päästä taisteluosaston selustaan. Yritys tuli viholliselle kalliiksi, se havaittiin ajoissa ja koko pataljoona tuhouttiin.

Tammikuun 4. päivän hyökkäysyritys oli vain yksi monista. Rauhan tulon saakka olivat taisteluosasto Tiikerin selusta ja huoltotie alituisen uhkan alaisina. Milloin vihollinen päästi lähettää pieniä partioita miinoittamaan tietä, milloin suuremmat osastot pyrkivät taisteluosaston selkäpuolelle. Jokaista pikkupartiota ei alueen laajuuden takia tietenkään kyetty keksimään, mutta vahvemmat osastot eivät koskaan huomaamatta päässeet perille. Ne tuhouttiin sitä mukaa kuin niitä esiintyi. Ja niitä vastaan oli majuri Valkama kehittännyt oman nerokkaan taktiikkansa.

Mitättömän pienet, 2—3 miestä käsittävät, tiedustelupartiot pitivät lakkaamatta silmällä vasenta sivustaa ja selustaa. Kun ne havaitsivat vihollisjoukon lähestyvän, annettiin heti tieto niinkään pienelle, mutta hyvin liikuntakykyiselle reserville. Se oli sijoitettu keskiseen paikkaan eikä kulunut kauaa ennen kuin se yllättäen oli vihollisen kimpussa. Vain tämän menetelmän avulla pysyi takamaasto edes jonten siedettävän turvallisena.

Samaan aikaan partioivat taistelu- ja hävityspartiot Uomaan tiellä. Lukuisat ovat ne kolonnat, autot, panssarivaunut, jopa jalkaväkiosastotkin, jotka jouduivat näiden partioiden uhreiksi.

Jos minä ryhtyisin tässä erittelemään kaikki ne joukot ja sen kaluston, minkä partiot ja iskuosastot selustassa, sivustassa ja Uomaan tiellä tuhosivat, muuttuisi tämä esitys entisestäänkin kuivemmaksi luetteloksi.

Itse Uomaan kylään pesiytynyttä vihollista, joka käsitti pataljoonan lisäksi panssarivaunuja ja tykistöä, ahdistettiin jatkuvasti tarmolla. Kun taisteluosasto Tiikeriä tammikuun puolivälissä vahvennettiin, suljettiin kylä mottiin. Sen alaa supistettiin useaan otteeseen, mutta vallatuksi ei mottia saatu. Hengissä, jos kohta runneltuna se säilyi maaliskuun 13. päivään saakka.

Tst.Os. Tiikerin vahventaminen.

Tammikuun puolivälissä alkoi rajan takaa tulla hälyttäviä uutisia: Känäselkään keskitettiin uusia vihollisvoimia. Onneksi oli IV AK:n komentajalla mahdollisuus vahventaa myös taisteluosasto Tiikeriä. 15. 1.—23. 1. välisenä aikana kasvoi Tiikeri vahvennetuksi rykmentiksi, joka käsitti

Esik. ja esik.K/JR 35
I/JR 34, ratsumestari Majewski
I/JR 64, ratsumestari Paavola
Krh.K/JR 34
Esk./Kev.Os. 12
Panssarintorjunta-osasto
8./KTR 12
I/JR 36, kapteeni Partinen
III/JR 36, kapteeni Pyökkimies
Krh. K/JR 36

Kahvi- ja Eineslähettäjä

Om. MAIJA KURKI

Joensuu — Puh. 2379

Ent. os.: Helylä.

Nyt se sai tehtäväkseen Uomaan kylän valtaamisen ja Uuksun jokilinjan varmistamisen siten, ettei Känäselkään saapunut 60. D pääsisi kauemmas länteen. Viimeksi mainittu tehtävä suoritettiin 17. 1., kun luutnantti Vahla vajaan I/JR 34:n kanssa tunkeutui joen länsirannalle. Onneksi eivät 60. D:n pääosat vielä silloin olleet paikalla, ne saapuivat vasta 22. 1., mutta suoritus oli joka tapauksessa vakuuttava osoitus joukkojemme korkeasta taistelumoraalista ja laadullisesta etevämmyydestä sekä johtotaidosta.

Mutta tämän jälkeen lienee everstiluutnantti Valkama tuntenut suurta huolestumista ajatellessaan sitä mahdollisuutta, että 60. D ja vain vajaan 1½ km:n päässä Uuksunjoen rintaman selustassa oleva Uomaan motti olisivat ryhtyneet yhteistoimintaan. Mutta sellainen ei pälkähtänyt vihollisen päähän — onneksi.

Vihollisen järjestelmällinen eteneminen korpialueella.

Kovin katkerasti olivat venäläiset saaneet maksaa summittaiset yrityksensä tunkeutua korpialueiden kautta suomalaisten selustaan. Ne sadat vainajat, jotka viruivat jäätyneinä Kurenjärven, Vesisuon ja Kollaanjärven pohjoispuolen metsissä, olivat tästä kouriintuntuvana todistuksena. Yhä vielä suomalainen korpi suojeli omia poikiaan. Mutta ei enää kauan.

Pian otti vihollinen varteen ikävät kokemuksensa. Helmikuun aikana sen toiminta erämaissa muuttui hyvin suunnitelluksi ja valmistelluksi. Koko 12. D:n alueella, ei yksinomaan Uomaalla, se ryhtyi järjestelmälliseen, jos kohta hitaaseen, mutta sitä varmempaan etenemiseen.

Kaikkia sivustoja kohti ryhdyttiin erämaissa rakentamaan teitä. Ne raivattiin leveiksi, jäädytettiin ja varustettiin paikoittain suojaavilla lumivalleilla. Näitä teitä voivat sekä tykistö että panssarivaunut käyttää, ne turvasivat myös häiriytymättömän huollon. Ja tällaisia teitä myöten alkoivat joukot suljetuina, joka taholle varmistettuina pataljoonina tunkeutua kohti suomalaisten avoimia sivustoja.

Tilanne muuttui entistään vakavammaksi, oli pakko leventää ja siis ohentaa muutenkin heikkoa rintamaa. Ja näin tapahtui sekä Uomaalla että Kollaanjoen kummallakin sivustalla. En halua käydä pohtimaan, mikä seuraus tällaisesta etenemistavasta ajan mittaan olisi ollut, ellei rauhan teko olisi ehtinyt väliin. Olisivatko voimat kerta kaikkiaan ehtyneet vai olisiko kelirikko jättänyt vihollisen kenties erämaihin nääntymään. Lähimpien aikojen näkymät kohosivat joka tapauksessa eteen peloittavina.

Mutta jättäkäämme taisteluosasto Tiikeri Uomaalle käymään rakasta ja epätasaista kamppailuaan niin hyvin Uuksunjoella kuin Uomaan kylässä ja yrittämään parhaansa mukaan selviytyä vielä tästä uudestakin vaikeudesta. — Siirtykäämme välillä Kollaanjolle.

Taistelut Kollaalla tammi-helmikuussa.

Joukkojen vaihto etulinjassa.

Mainitsin jo aikaisemmin, että joulukuun 18. päivän jälkeen seurasi Kollaalla rauhallisempi ajanjakso. Tätä käytti 12. D hyväkseen ja pyrki vielä kerran siirtämään rintaman Piitsoinojalle. Voimat olivat riittämättömät, sivustoilla hyökkäävät joukot eivät päässeet yhteistoimintaan keskenään ja vihollinen löi hyökkäyksen takaisin. — Ryhmittäyksessä tapahtui joulukuun puolivälissä se muutos, että II/JR 35:n sijaan tuli etulinjaan I/JR 35. Ensiksi mainittu pataljoona siirrettiin sittemmin eteläiselle rintamanosalalle, Kitilään.

Tammikuun alkupuolta luonnehtivat puolustajan taholta ennen muuta pyrkimykset tilan lisäämiseksi eteenpäin. Taisteluetuvartiot saatiin paikoin jopa vajaan kilometrin päähän Kollaanjosta. Hieman huoltomammin voitiin taas katsoa tulevaisuuteen etenkin kun joukkoja saatiin lisää ja asemia oli voitu lujittaa. 14. 1. saapuivat Jänisjärven asemalle SissiP 3 ja SissiP 4. Niistä kyllä ensiksi mainittu alistettiin

kohta vasemmalle naapurille, mutta SissiP 4 siirtyi vartiomaan Ulismaisten erämaita.

Kuukauden puolivälissä hiljaiselo päättyi, niin lyhyeksi muodostui rauhallisempi ajanjakso. Oli selvästi todettavissa, että venäläistä tykistöä oli tuntuvasti vahvennettu. Sen tuli kiihtyä ja tuntui siltä, että venäläiset pyrkivät jauhamaan puolustajan asemat maan tasalle. Ja rinnan tykistötulen voimistumisen kanssa kävi vihollisen jalkaväki panssarivaunun tukemana hyökkäämään. Kollaan joukot alkoivat uupua, taukoamatta jyrisevä ammunta kulutti hermoja, ei liioin ollut väsyneiden miesten helppo torjua hyökkäyksiä, joita vihollinen suoritti vaihtamalla ja täydentämällä melkein päivittäin etulinjan joukkojaan. Saihan tosin Kollaakin täydennysmiehistöä, mutta suhteellisen vähän, eikä uusissa miehistöissä ollut juuri kehümistä, ei ainakaan alussa.

Useat merkit viittasivat siihen, että todellinen suurhyökkäys oli odotettavissa. Tähänastinen oli ollut ikäänkuin sen alkusoittoa. Venäläisille oli taas tullut Kollaalle uusi tuore divisioona ja piti hän sen saada niittää laakereita.

Nyt alkava hyökkäys liittyi muuten osana venäläisen 8. Armeijan yleishyökkäykseen, jossa Kollaalla hyökkäävien divisioonien tarkoituksena oli päästä etelässä taistelevien armeijakunnan päävoimien selkään, tuhota ne ja vapauttaa hätää kärsivät motit yhdessä Laatokan rannikon suunnassa hyökkäävien vahvojen venäläisvoimien kanssa. Osa joukoista suunnattaisiin Loimolasta suoraan Jänisjärvelle. — Neuvostoliiton sankari ja 8. Armeijan komentaja, komandarn Stern ei ollut suunnitelmassaan varsin vaatimaton.

Suurhyökkäys 21.—28. 1. 40.

Tammikuun 21. päivänä alkoi odotettu hyökkäys tunnin kestäneen tykistövalmistelun jälkeen. Panssarit ajoivat eteen sekä maanteitä että rautateitä pitkin ja niitä seurasi jalkaväki tiheinä laumoina. Puolen päivän maissa oli ensimmäinen yritys torjuttu, mutta iltapäivällä alkoi uusi tulivalmistelu, jos mahdollista entistäkin voimakkaampana, ja hyökkäys uusiintui. Taistelut riehuiivat ankarina hämärän tuloon saakka, jolloin venäläiset vetäytyivät takaisin lähtöasemiinsa.

Ja sama näytelmä toistui viikon ajan, 28. 1. saakka. Silloin hyökkäykset päättyivät tuloksettomina. — Oli ollut vastassa Kollaanjoki, eikä sen jää oikein tuntunut iivanoita kantavan, sen yli ei patikoitukaan niin kuin Puolaan . . .

Taistelut olivat olleet verisiä, niiden ankaruudesta todistivat ruumisröykkiöt ja tuhotut panssarit asemien edessä. Vain äärimmäisin ponnistuksin oli rintama kestänyt murtumatta. Merkittävää osaa näytteli tässä yhteydessä myös JP 1, erinomainen, miltei täysivahvuinen varusmiespataljoona, joka häikäilemättömillä vastaiskuillaan monasti palautti horjuvan tasapainon.

Mutta ei JP 1 yksin vastaiskuja tehnyt, jokainen Kollaan pataljoona joutui niihin osallistumaan. Jokainen menetetty tukikohta, jokainen tapahtunut sisäänmurto palautettiin vastaiskulla takaisin.

Miten vakavana tilannetta pidettiin korkeimmissa johtoportaisissa selviää siitä, että ylipäällikkö oikeutti Ryhmä Talvelan siirtymään viivytystaisteluun ja vetäytymään aina Tolvajärvelle saakka, jos rintama Kollaalla pettäisi. — Mutta Kollaa kesti!

Suurhyökkäystä seurasi taas rauhallisempi kausi, jos Kollaan yhteydessä tällaista sanontaa yleensä voi käyttää. Vihollinen nuoli haavojaan ja täydensi pahasti harventuneita rivejään. Venäläisten tappiot olivatkin olleet tavattoman, joskaan eivät sentään niin suuret kuin 12. DE ne päivittäisissä tilanneilmoituksissaan kuvitteli.

Rauhallsuuteen oli vielä toinenkin syy: venäläiset olivat nyt toden teolla kiinnittäneet huomionsa sivustoihin ja ryhtyneet valmisteluihin siellä tapahtuvaa etenemistä varten. Näihin aikoihin pantiin alulle nuo tiettyt, joista jo olen maininnut.

Koko helmikuu oli suurin piirtein ottaen rauhallinen kuukausi. Lopultakin saivat joukot hengähtää,

sillä mitään lepoahan ei etulinjassa koskaan ole, ei ainakaan talvella. Ja etulinjan pataljoonien mielen-tilan voi helposti kuvitella, kun ne saivat tietää, että uusi rykmentti päästäisi ne rintaman taakse lepoon.

Joukkojen vaihto tapahtui 18/19. 2. ja entiset Kollaan puolustajat siirrettiin Loimolan seuduille. Eivät sentään kaikki päässeet lepoon. Kapteeni Ahteen pataljoona, III/JR 35, jäi edelleen etulinjaan. Mutta 2/3 joukoista oli uusia, joiden hermoja ei suurtaistelu vielä ollut raadellut.

Vaihdon suorittamisen jälkeen tulivat etulinjassa olemaan oikealta lukien

III/JR 35, kapteeni Ahde

I/JR 69, kapteeni Suna

II/JR 69, kapteeni Vasama

III/JR 69, kapteeni Karhama

JR 69, joka nyt otti rintamavastuun, oli yhdessä

Kev.Os. 23:n kanssa saapunut Laatokan Karjalaan tammikuun lopulla, ollut Loimolan kenttävarustus-työssä 5. 2. alkaen ja sillä tavoin saanut tottua rintaman läheisyyteen. Rykmenttiin oli koottu nostomiehistä, joilla ei ollut mitään sotakokemusta ja joiden sopivaisuutta kenttäpalvelukseen sopi epäillä.

Ei ole ihmeteltävää, että JR 69 otettiin vastaan vähemmän lämpimin toivotuksin. Ei yksinkertaisesti uskottu, että se selviäisi Kollaan koettelemuksista, niissä oli tarpeeksi koetelluillekin rintamamiehille.

Sitä ilahduttavampaa oli, että rykmentti joka suhteessa osoittautui edeltäjiensä veroiseksi sitten, kun taistelut taas kiihtyivät. Ja oikeastaan vasta nyt olivatkin Kollaan rintaman vaikeimmat ajat tulossa. En tarkoita tätä etulinjan miehen kannalta, hänen päivänsä olivat aina samanlaisia, tykistötulta, lentopommituksia, hyökkäysten torjuntaa ja vastaiskuja. Sekä väsymystä, ennen kaikkea väsymystä. Minä tarkoitin näin sanoessani Kollaan rintamaa johtajan, komentajan kannalta.

Vereket joukot oli saatu etulinjaan sopivana ajan-kohtana, tarpeeksi hiljaisena, että miehet tulivat saamaan sotakokemuksensa vähin erin ja ehtivät mukautua uusiin olosuhteisiin. Mutta hiljaisuutta ei kestänyt kauan. Uuden suurtaistelun varjo oli jo levittäytymässä Kollaan rintaman yli.

Kohta vaihdon tapahduttua oli havaittavissa merkkejä vihollisen toiminnan vilkastumisesta. Uudet, ennen tuntemattomat tykistöpatterit alkoivat suorittaa hakuammuntojaan ja lentäjien ottamista kuvista paljastui samalla kertaa lähemmäs 50 patteriasemaa. Lentäjät olivat myös nähneet uusia, loputtoman pitkiä marssirivistöjä, joilla kaikilla oli sama päämäärä, Kollaa. Jopa Aittojen rintamaakin venäläiset heikensivät lisätäkseen Kollaata vastassa olevien joukkojensa iskuvoimaa. Ja kyllä se lisääntyikin! Alunperin rintamalla olleen 56. D:n lisäksi oli sinne tuotu kolme uutta, numeroiltaan 75. D, 164. D ja 128. D. Nämä ja monet muut havainnot eivät voineet merkitä mitään muuta kuin uutta ja erittäin vakavaa hyökkäystä. Puna-armeijalla oli valmisteilla »viimeinen taisto».

Maaliskuun suurhyökkäys.

Myrsky, jota oli tiedetty odottaa, puhkesi maaliskuun 2. päivänä. Tulivalmistelu alkoi jo aamuhämärissä ennen kuulumattoman rajuna. Lukemattomat vihollispatterit syytivät tulta ja kuolemaa Kollaan puolustusasemaan samalla kun lentäjät tyhjänsivät siihen pommikuorman toisensa jälkeen. Kuten aina suurhyökkäyksen ollessa kyseessä kohdistui pommitus myös selustaan ja kauaksi takamaastoon. Huoltotiet ja -laitokset peittyivät pommiräjähdyksiin. Täydennys, evakuointi, yleensä koko huoltopalvelu ja liikenne häiriytyi vakavalla tavalla.

Pääpuolustuslinja peittyi hetkessä savuun ja lentävään teräkseen ja tätä kesti taukoamatta rauhan tuloon saakka. Vain yön ajaksi jalkaväen hyökkäykset hetkeksi pysähtyivät, lieneekö pimeys sitten peiloittanut vai haittasiko yökoulutuksen puute.

Taisteluvartioiden asemat menetettiin, eteentyönetyt tukikohdat menetettiin. Useissa kohdin tapahtui sisäänmurtoja. Ne heitettiin takaisin vastaiskuilla kuten ennenkin. JR 69 taisteli verrattomalla urheu-

della, mutta taistelujen pitkittyessä väheni vastaiskujen voima. Miehet uupuivat ja rivit harvenivat päivä päivältä. Oli koittamassa hetki, jolloin Kollaa ei enää kestäisi. Puolustajan vähäiset voimat sortuivat pakosta vastustajan suunnattomaan ylivoimaan.

Heikkoja reservejä, oikeammin sieltä täältä etulinjasta tilapäisesti irroitettuja joukkoja heitettiin uhkaavimpiin repeämiin, mutta ne oli taas pian palautettava alkuperäisiin paikkoihinsa. — Eikö sitten voinut ajatella vetäytymistä Loimolan uuteen asemaan?

Ei voinut! Suurin osa johtajista oli joko kaatunut tai haavoittuneena joutunut pois riveistä. Taistelusta ei voitu johdon puuttuessa irroitautua edes osapuileenkaan järjestettyinä yksikköinä, se olisi tapahtunut sekavana laumana. Runkomiehitystä ei uudessa puolustusasemassa ollut, joten vihollinen olisi voinut tulla sinne peräytyvien joukkojen kintereillä, kenties jo ennen niitä. Sitä paitsi oli asema keskentekeinen, mm. suojaa antavat korsut puuttuivat tyystin. Vasta myöhemmin, kun Kollalle saatiin lisävoimia, olisi vetäytymistä voitu ajatella.

Mutta armeijakunnan komentaja, kenraali Hägglund säilytti järkkymättömän rauhallisuutensa tässäkin uhkaavassa tilanteessa. Hän antoi 13. D:n siirtyä puolustukseen uuteen, lyhempään asemaan ja irroitti tässä yhteydessä siitä joukkoja Kollaan vahvennuksiksi. Taisteluosasto Valkamaa heikennettiin niinkään ja kaikki suinkin irti saadut voimat kiidätettiin autonkuljetuksiin Loimolaan. Sinne tulivat I/JR 64, Kev.Os. 12 ja II/JR 64. Ryhmä Talvela tuli myös avuksi, sillä Kollaan murtuminen olisi pakottanut siirtämään Aittojoen rintamaa taaksepäin, ehkäpä Tolvajärvelle asti. Eversti Pajari suuntasi aluksi kolme pataljoonaa Kollaan vasemmalle sivustalle, ne olivat kaikki mitä hänellä oli, niihin kuului Ryhmän viimeinen reservikin. Mutta sen lisäksi hän käski kuormata Ilomantsista saakka yhden pataljoonan autoihin tuodakseen senkin paikalle.

Ja Kollaa kesti! Syvät sisäänmurrot rajoitettiin ja osittain puhdistettiin, horjuva rintama alkoi vakiintua, joskaan kaikki vaara ei vielä ollut voitettu. Vieläkin täytyi silmäillä Loimolan uutta puolustusasemaa kohti, vaikka ei sinne koskaan tarvinnut siirtyä.

Taistelut sivustoilla suurhyökkäyksen aikana.

Venäläiset suorittivat ensimmäiset hyökkäyksensä suoraan rintamassa pyrkien vahvan tykistön ja luukusten panssarivaunujen tukemana läpimurtoon. Kun tämä ei onnistunut ja kun voimat jatkuvasti lisääntyivät, kävi tila rintamassa ahtaaksi, täytyi levittäytyä sivustojen kohti. Tästä johtuivat nuo tietyt, joista aikaisemmin olen maininnut.

Helmikuun loppupäivinä olivat työt valmiit ja eteneminen saattoi alkaa. Jättäen kaksi divisioonaa edelleen puskemaan rintamassa suuntasi vihollinen toiset kaksi sivustoille, yhden kummallekin.

Maaliskuun 2. päivänä ilmestyi vihollispataljoona Joutsenlammen seuduille ja tämän jälkeen seurasi jobinposti toistaan. Maaliskuun 4. päivänä olivat 128. D:n etummaisat osat noin pataljoonan vahvuksina saapuneet Ulismaisenjärven länsirannalle ja samanaikainen joukkoyksikkö eteni myös Haukilammen eteläpuolitse pohjoiseen. Ja rautatien eteläpuolella toimiva 164. D ei sekään tyytynyt rynnistämään vain rintamassa. Osia siitä ilmestyi sanottuna maaliskuun 4. päivänä Vesisuolle, vahvuus arvioitiin täälläkin pataljoonaksi. Se pyrki luodetta kohti.

Kiireelliset vastatoimenpiteet olivat tarpeen. II/JR 34 siirtyi Joutsenlammen eteläpuolelle, yhtyi siellä ennestään olevaan III/JR 34:ään ja valmistautui ratsumestari G. von Haartmanin johdolla hyökkäämään Haukilammen eteläpuolella olevaa vihollispataljoonaa vastaan. Kiireessä suoritettu maastontiedustelu osoitti vastustajan tapansa mukaan kaivautuneen ja hyökkäysaikeesta luovuttiin. II/JR 34 siirtyi Ulismaisenjärvelle, jossa SissiP 4 jo kauan oli taistellut päälletunkevaa vihollista vastaan. Yön aikana heitettiin sinne vielä Kev.Os. 23 ja näin kootun, lähes rykmen-

tin vahvuisen osaston piti hyökätä maaliskuun 5. päivänä. Joukkojen väsymyksen takia hukattiin yksi vuorokausi sillä seurauksella, että vihollisen vahvuus kohosi tällä välin kaksinkertaiseksi. 6. 3. suoritettu hyökkäys epäonnistui täysin ja melkoiset menetykset kärsittyään vetäytyivät II/JR 34 ja SissiP 4 Korpjärvelle, Kev.Os. 23 siirrettiin pohjoisemmaksi torjumaan uutta uhkaa.

Korpjärvellä saatiin vihollisen eteneminen vihdoin pysäytetyksi, mutta se maksoi paljon. Menetykset olivat huomattavat. Ja vihollinenkin oli jotain oppinut, se ei yrittänyt pitempään puskea päätänsä Korpjärven suhteellisen edullista asemaa vastaan, vaan alkoi siirtää voimiaan pohjoiseen, Heinänsynlampea kohti. Sekavat ja kiivaat metsätaistelut riehuivat täällä kuten koko eteläsiivellä rauhan tuloon saakka.

Pohjoisella sivustalla kulkivat tapahtumat suurin piirtein samaa latua kuin etelässäkin. Vastustajan tehtävä vaan oli täällä kaksinainen, se pyrki samalla kertaa vaikuttamaan sekä Kollaan että Aittojoen rintamiin. Ehdoton painopiste oli kumminkin Kollaan suunnassa.

Jo helmikuun alussa olivat 75. D:n etummaisat osat edenneet Ahvenlammen ja Lamakanjärven tienoille ja ryhtyivät kiireesti varustamaan näitä maastokohtia. Niille virtasi koko ajan Näätäojalta vahvennuksia ja jo kuun puolivälissä lähtivät vahvemmat voimat liikkeelle Kivijärveltä ja etenemisen aikana niitä edelleen vahvennettiin mm. panssarivaunuilla. Niitä todettiin Lamakanjärvellä kymmenkunta, mutta pitemmälle ne tuskin tulivatkaan. I/JR 35 ja Esk./Kev.Os. 12 kietoutuivat verisiin metsätaisteluihin. Katkerasta ja vastustajalle suuria menetyksiä tuottaneesta vastarinnasta huolimatta niitä työnnettiin jatkuvasti taaksepäin.

Helmi-maaliskuun vaihteessa lähestyi venäl. JR 34 Tsumeikkaa suunnattuaan jo tätä ennen osiaan lounaaseen, Kagrassuota kohti. IV AK oli itse asiassa voimaton torjumaan tätä vihollista, sen joukot olivat osittain kiinni, osittain liian kaukana ehtiäkseen häntään, mutta Ryhmä Talvelan joukot ennättivät.

Eversti Pajari lähetti ensimmäisenä toimenpiteenään Er.P 10 vihollisen selustaan jarruttaakseen sen etenemistä sissitoiminnan avulla. Pataljoonan tavoite oli niin kaukana kuin Paperossa asti. Mutta tämä ei tietenkään yksin riittänyt.

Maaliskuun 7. päivänä saavutti vihollinen Tsumeikan ja Huosiuskankaan, Lamakanjärvelle sille virtasi yhä uusia vahvennuksia. Venäläinen JR 28 ja eräs numerolta tuntematon erillinen hiihtopataljoona astuivat näyttämölle. Eikä IV AK:lla ollut asettaa vastaan mitään muuta kuin Songerjärvellä majaileva 23. Pion.K. Suunnitelman mukaan, mikä oli tehty eversti Pajarin käydessä henkilökohtaisesti IV AKE:ssa ja 12. DE:ssa, piti Kev.Os. 23:n osallistua Ryhmä Talvelan hyökkäykseen, mutta kuten tiedämme, se oli jo siirretty Ulismaisiin.

Ryhmä Talvelan pataljoonat saivat joka tapauksessa käskyn hyökätä.

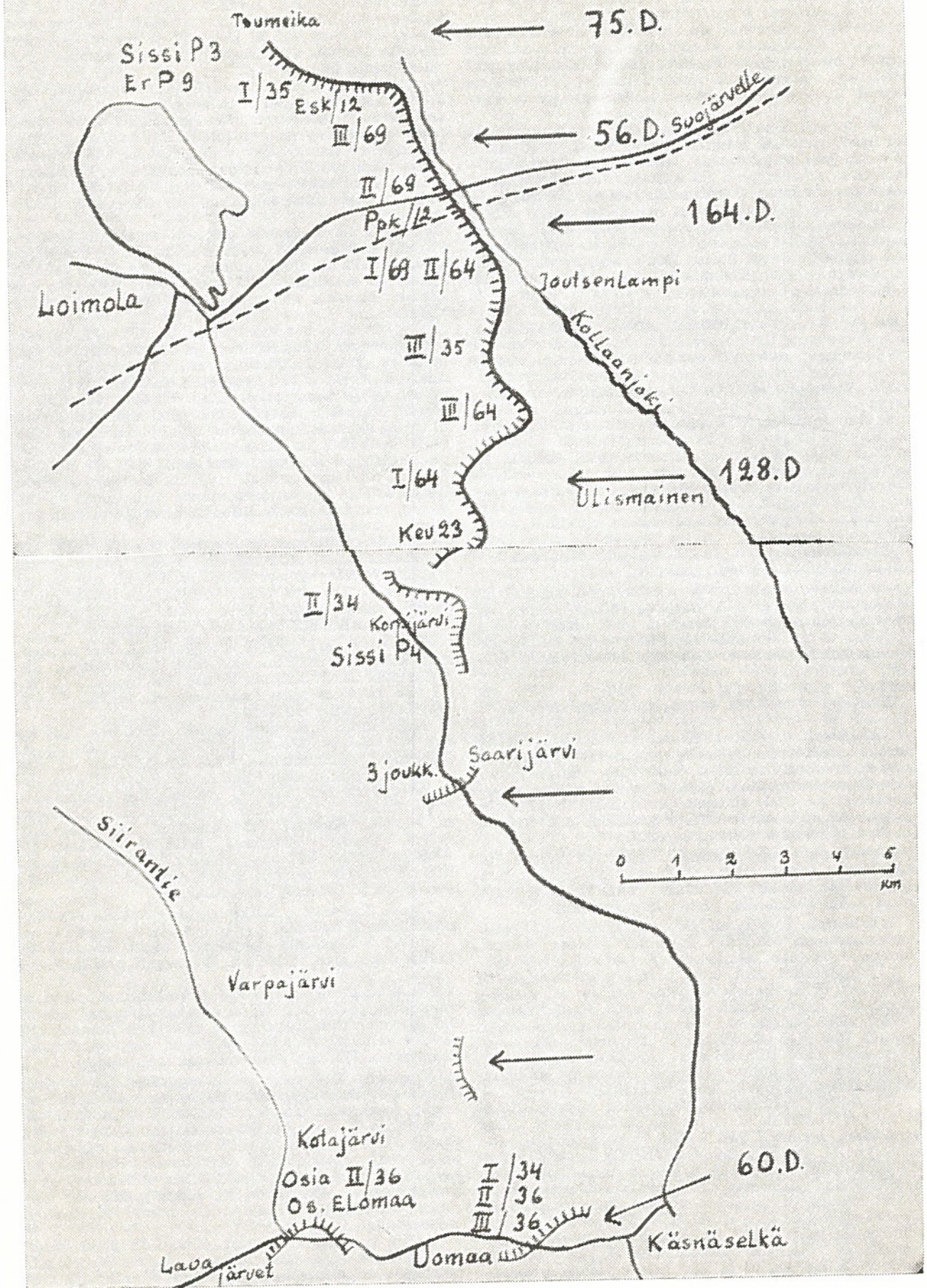
SissiP 3 tunkeutui pohjoisesta käsin Huosiuskankaalle koko ajan taistellen. Se saapui perille 10. 3. illalla.

Tällä välin oli eversti Pajari keskittänyt viimeiset voimanrippeensä, ns. Pössin sissikomppanian ja Er.P 9:n. Ne siirrettiin Kontroon samalla kuin Ilomantsista saakka valmistautui yksi pataljoona siirtymään autonkuljetuksiin Kollaan horjuvalle rintamanosalle.

Kontrosta Er.P 9 ja sissikomppania lähtivät etenemään Tsumeikkaa kohti. Katkerissa taisteluissa ne löivät vastassaan olleen vihollisen ja saapuivat tavoitteeseen 11. 3. aamulla saaden samalla yhteyden SissiP 3:een. Kiinteässä yhteistoiminnassa molemmat pataljoonat hyökkäsivät Kivijärven—Hepolammen kannakselle. Yllättyneet vihollinen heitettiin suurin menetyksin asemistaan, mutta ennen pitkää sen vastarinta uudelleen lujittui. — Molemmat vastapuolet kaivautuivat.

Sodan kahtena viimeisenä päivänä kävivät SissiP 3 ja Er.P 9 vielä ankaria ja melkoisia menetyksiä vaatineita taisteluja epälukuisia vihollisosastoja vas-

Kollaani-Uomaan tilanne 13.3.1940.

taan, mutta saivat niiden tuloksena lopultakin yhteyden Kollaan oikean sivustan joukkoihin.

Pahin oli voitettu ilman, että Ilomantsista tulossa oleva pataljoona vielä oli ehtinyt perille.

Tilanne Kollaalla maaliskuun 13. päivänä kello 11.

Siitä poikkeuksellisesta tavasta, jolla vihollinen sodan loppuvaiheessa käytti joukkojaan, voidaan päätellä, että sen loputtomat voimavarat olivat ainakin hetkellisesti tyhjentyneet. Rauhan tullessa oli tilanne kääntymässä suomalaisille edulliseksi. Hyökkäyksen huippukohta oli sivuutettu, operaatio oli eittämättä tyrehtymässä.

IV AK puolestaan oli siirtymässä uuteen, suunnitteen Uomaan tien tasalla kulkevaan puolustusasemaan, joka lyhensi rintamaa tuntuvasti. Siirtymisen yhteydessä olisi 13. D:sta voitu yhä vapauttaa joukkoja Kollaalle. Ryhmä Talvela olisi sekin vielä kyennyt irrottamaan pari pataljoonaa sen lisäksi mikä jo Ilomantsista oli tulossa. Vihollisen rynnistys oli nimittäin päättynyt Aittojoella.

Kollaan voimat olisivat näin ollen kohdakkoin lisääntyneet, oli kysymys vain parin, korkeintaan kolmen päivän kestämisestä. *Olisiko Kollaa kestänyt*, jos rauhan tulo olisi viipynyt, on asia, jota on jälkeempään mahdoton mennä varmuudella sanomaan. Kenties olisi, mutta tilapäinen siirtyminen Loimolan asemaankaan ei olisi ollut mahdollisuuksien rajojen ulkopuolella.

Joka tapauksessa Kollaa oli kestänyt rauhan tuloon saakka. Se oli kestänyt siihen asti kunnes harmaat rivistöt syvän äänettömyyden vallitessa nousivat asemistaan ja alkoivat kokoontua tuolle niin tuuksi käyneelle maantielle aloittaakseen raskaan marssinsa länteen, valtakunnalle määrätyn uuden rajan taakse. *Voittamaton joukko jätti asemansa viholliselle*, joka koskaan ei ollut nähnyt niitä kuin edestä päin.

TAPAHTUI KOLLAALLA

JP 1:n jääkäri Pyykkö tuotiin JSp:lle 26. 1. 1940 korvanlehti läpiammuttuna. Tohtori Reinikainen ja Pyykkö keskustelivat:

R.: »Kranaatistako?»

P.: »Ei, kun nagaanista».

R.: »Miten se kävi?»

P.: »Tuli 18 venäläistä ja ne saarsivat minut ennen kuin ehdin huomatakaan. Ne olivat hyviä hiihtäjiä».

R.: »Minne ne sitten menivät?»

P.: »Ei ne minnekään menneet, ne kuolivat».

R.: »Kaikkiko?»

P.: »Laskinhan minä ne ja tarkastin taskut. Niitä oli 2 neliölaattaista ja 3 kolmiolaattaista sekä loput tavallisia. (Laatat ovat upseerien ja aliupseerien kaulusmerkkejä.)

Kerran, kun pataljoonan komentaja soitti Kauhulle, kuului puhelimesta ankaran tykistökeskityksen jyly. Komentaja kysyi heti, minkälainen oli tilanne.

On juuri hyvin jännittävä paikka, vastasi Kahu.

— Tarvitsetteko apua?

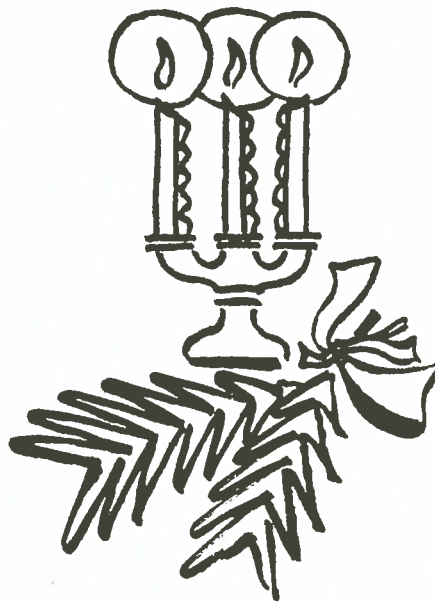
— No, enpä juuri, kai minä tämän jaksan avuttakin lukea, vastasi Kahu, joka oli lukemassa Curwoodin kirjaa »Kuoleman polulla».

PANKAKOSKI Oy.

Tukkuliike

JOENSUU

Torikatu 24

Maanpuolustusväen

Joulukortit

Hinta kuorineen mk 25:—/kpl

- VALKOINEN LIITUKARTONKI
- VÄRIPAINANTA

Kuusi eri lajia, joista yksi liike-elämän käyttöön.

Myös ruotsinkielisiä.

Saatavana:

Maanpuolustuksen Tuki ry

P.Hesperiankatu 15 A 21 (puh. 44 26 22)
Helsinki

Asevelikokouksen puheenjohtajan, kapt. sos.joht. Erkki Palolammen sanat

HYVÄT ASEVELJET!

Me olemme tänään saaneet tuntea järkyttävää iloa siitä, että talvisodan henki näyttää yhä elävän meidän keskuudessamme. Se on tuonut meidät tänne paljastamaan yhteisen kalliin asian muistomerkkiä. — Talvisota oli Suomen kansan historiassa *tähtihetki*, suuri tapahtuma. Talvisodan hengen säilymisestä riippuu, saammeko me jatkaa elämäämme ja onko kansallamme tulevaisuus. Me olemme joutuneet elämään vaarallisella paikalla, jossa maailmanmahtien ja maailman-ideologioitten voimat käyvät vastakkain. Meidän kansallisesta laadustamme ja meidän hengestämme riippuu, kuinka me selviydymme myrskykausiin läpi. Talvisodan hengen loi aikanaan kansamme *yksimielisyys ja järkkymätön tahto*. Sitä kysytään meiltä nyt ja jatkuvasti.

Niiden lähes kahdenkymmenen vuoden kuluessa, jotka talvisodasta ovat kuluneet, on tapahtunut paljon sellaista, joka on tuonut mieleen pelon, että talvisodan henki on kuollut, uhrimielen ja valmiuden liekki sammunut. Se kausi, johon me sotien jälkeen joutuimme, on ollut ensi sijassa politiikan ja poliitikkojen aikaa — siitä kai johtuvat ne monet piirteet, jotka eivät sovi talvisodan henkeen. Talvisodan miehet olivat sotien aikana joutuneet syrjään yhteiskunnallisista tehtävistä ja he olivat myös väsyneet. Koko uusi ympäristö uusine olosuhteineen oli heille vierasta eikä heidän henkensä päässyt Suomen kansan uusissa vaiheissa vaikuttavalla tavalla esiin. Silti on sotien jälkeenkin Suomen kansan elämässä tapahtunut suuria tekoja: siirtoväen asuttaminen ja jälleenrakennustyö olivat sellaisia sekä valtava omakotirakennustyö kaikkialla maassa, monet kauniit voitot koko maailman kulttuurin kilpakentillä, yleensä kaikki, missä on kysytty *työtä ja sitkeyttä*, suomalaisten miesten tekoja.

Joka tapauksessa tarvitaan nyt uutta ryhdistäytymistä — aivan samaan tapaan kuin tapahtui YH:n alkaessa 20 vuotta sitten. Hengen terä on meltoutunut, tarvitaan uutta karkaisua. — Me olemme tänään olleet nuorten seurassa samalla kun olemme olleet toistemme seurassa. Me olemme tänään ikäänkuin ojentaneet kätemme nuorelle polvelle tuodessamme muistomerkkin tämän nimikkopataljoonamme varusmiesten keskuuteen ja sen vaalittavaksi. Siinä onkin meidän jo veteraaneiksi vanhentuvien talvisodan miesten tehtävä. Uudet, kerran kansamme elämästä vastuuseen kasvavat polvet on saatava sydämellään omaksumaan pienen kansan elämän ensimmäinen ehto, se totuus, että *sisäisten kiistojen, ryhmäetujen ja henkilökohtaisten tavoitteiden yläpuolella on koko kansa ja sen yhteinen koti, kallis Suomenmaa, sen tulevaisuus ja onni*. Mitä merkitsevät suurimmitään taoudelliset, tieteelliset, taiteelliset ja sosiaaliset saavutukset, jos me maailman myrskyissä kadotamme isänmaan vapauden. — Tässä on meidän sanomamme ja perintömme tuleville polville. Me voimme muuallakin kuin nyt täällä mennä nuorten keskuuteen, heidän omiin tilaisuuksiinsa ja viedä

heille talvisodan henkeä ja perintöä. Me emme saa enää olla nuorten keskuudessa vain jännittäviä sotamuistoja tarinoivia Hurtti-ukkoja, vaan meidän on muistoihimme sisällytettävä myös viestimme sille polvelle, joka kasvaa meidän omissa kodeissamme, kouluissa, nuorten kerhoissa ja seuroissa, urheilukentillä ja työpaikoilla. Me tiedämme, että nuoret miehet saavat varusmiesaikanaan hyvän kasvatuksen ja hengen, älköön se sammuko kun varuskunnan portti jää taakse ja meidän yhteiskuntamme ottaa heidät omikseen. Sammuuttajikin on.

YH:n alkamisesta on kulunut kaksikymmentä vuotta. Historiallisten ajanjaksojen alkamiset ja päättymiset eivät aina satu tasaisten kymmenlukujen ja juhlavuosien kohdalle, mutta nyt me toivomme, että meidän historiassamme päättyisi rikkinäisyyden, itsekkyyden ja henkilökohtaisen vallanhimon kausi, päättyisi ilman syyttelyitä ja tuomioita, päättyisi hiljaiseen kaikkialla tapahtuvaan kypsymiseen ja ryhdistäytymiseen. Me toivomme, että jo alkaisi ehyen ja yhteisen elämän kausi.

Tätä me toivomme niiden aseveljiemme muiston nimessä, jotka ovat kaatuneet kansamme vapauden puolesta Kollaalla ja Uomaalla, kaikilla rintamalla, kotirintaman pommituksissa nääntyneet, sotasairaaloitten hiljaisissa kärsimyksissä ja menehtyneet vankileireillä kaukana kotimaasta. — Nouskaamme kunnioittamaan vapautemme luntahtajien kallista muistoa.

Aseveljet. — On sanottu, että joskus on helpompi sodan rintamalla *kaatua* isänmaan ja aatteen puolesta kuin rauhan ristiriitaisissa oloissa *elää elämänsä kokonaan isänmaalle*. Me toivomme hartaasti, että kansamme ei tarvitsisi enää koskaan kokea sodan kauhuja. Siinä toivossa me tervehdimme tätä nimikkopataljoonamme ja koko Suomen puolustuslaitosta. Me toivomme, että Suomen kansa rakentaisi maansa puolustuslaitoksen *niin voimakkaaksi, ettei sitä milloinkaan tarvitsisi sodassa käyttää*. Me toivomme, että Suomen nuoriso oppisi käsittämään, mikä onni on saada palvella maataan ja kansaansa rauhan päivinä, omassa tehtävässään, omassa työssään ja kutsumuksessaan, sillä paikalla, jonka kukin on elämänsä Herralta saanut. Työn rehellisessä suorittamisessa ja oman yhteiskunnallisen paikkamme täyttämässä me olemme kaikki saman mittaisia, tosi aseveljiä rauhan työssä, kansalaisia ja suomalaisia...

Viekäämme täältä kotiin, ennen muuta juuri nuorille, tervehdyksemme talvisodan hengestä. Maan tulevaisuuden ja kansan vapauden ollessa kysymyksessä mikään ajatus ei saa olla liian rohkea, ei mikään teko liian raskas eikä mikään uhri liian suuri.

Erältä pojalta katosi tuntolevy. Poika hieman pahoitteli sitä ja neuvoi kumppaneitaan lähettämään ruumiin sitten taaksepäin osoitteella: — Tunteamattomalle leskelle.

Toinen, jolta tuntolevy hukkui, virkahti: — No, jopa meni tämän pojan kuolo hukkaan.

Kerran sattui 6./JR 34:n kenttäkeittiön viereen tulemaan kuusituumainen »suutari». Sotamies K. otti sen syliinsä ja kantoi vääpeli Suvisalon teltalle, heitti oviaukosta sisään ja sanoi:

— Herra vääpeli, tällainen tuli.

Kuvanveistäjä Kalervo Kallio (oikealla) on määrännyt Kollaan taistelujen muistomerkin tarkan pystytyspaikan, jonka kohdalla rakennusmestari Toivo Repo ja ylivääpeli V. Koljonen.

Muistomerkin jalustaa rakennetaan. Kuvassamme muurari Arvo Nissinen ja jääkäri Erkki Juntunen Nurmekselta asettamassa paikoilleen jalustakiviä, joita heille kantaa nurmekselainen jääkäri Arvo Pyykönen.

Vasemmalta Presidentti Kekkonen, kuvanveistäjä Kallio, johtaja V. Kainu ja H. Lehto, patsastoimikunnan jäsenet kapteeni P. Leino, kenraalimajuri Y. Valkama, majuri A. K. Vuorensola

Kuvanveistäjä Kalervo Kallio suorittamassa luomansa muistomerkin viimeistelyä Kontiolahden varuskunnassa.

”Kollaan Vasaman” idea

syntyi välähdyksenomaisesti

Kuvanveistäjä Kalervo Kallio lausui muistomerkistä, että puolijalokivenä Ylämaan labradori on ollut vaikeasti hakatavissa. Kollaan vasamaa varten lohkaistiin kalliosta 19 tonnia painanut järkäle, josta siten hakattiin ja hiottiin enemmän kuin puolet pois.

— Valitettavasti kiveä tätä muistomerkkiä varten halusin saada jotain aikaisemmin käyttämätöntä, halusin, ettei muistomerkkikään jäljittelisi mitään, kuten eivät Kollaan miehetkään.

Ajatus patsaan muodosta syntyi välähdyksen omaisesti.

Valmistaessani Kollaan vasamaa, joka välkehtii monin eri sävyin labradorin tummasta olemuksesta, halusin hioa sen pinnan yhtä kirkaaksi kuin Kollaan miesten muisto. Tuota työtä tehdessäni tulivat mieleeni Kaarlo Kramsun »Nuijasodan» sanat:

»Ja vasamata nopsempaan,
jonk' ilmaan viskas jousi,
näät sanat lensi kautta maan
ja Suomen kansa nousi».

Sodan alussa venäläisten tapana oli kiivetä puihin. Eräässä Juutilaisen hyökkäyksessä keksittiin kaksi vanjaa puussa istumassa kuin apinat. Juutilainen huuteli heitä tulemaan alas, mutta ne vain ampuivat.

— No, en kai minä noitten takia viitsi justeerisaha hakea, virkkoi Juutilainen, ja viholliset tipahtivat nopeasti hangelle.

KÄHKÖNEN OY

Joensuu, Koskik. 7 ja Kirkkok. 27
Puh. 2945 ja 3472

VALMISVAATELIUKE

Joensuun Musiikkikauppa

Joensuu — KAUPPAKULMA — Puh. 3040

Ainoa täydellinen alan erikoisliike
Pohjois-Karjalassa.

Reservin upseeri!

Joko jäsenmaksusi on tältä vuodelta suoritettu?
Kerhosi tarvitsee varoja toimintaansa, joten suoritustasi odotetaan ensi tilassa. Joko olet reserviupseerikerhon jäsen, ellet, niin liity viipymättä lähimmän kerhon jäseneksi.

Reserviupseeriliiton

jäsenmerkki

on jokaisen liittomme jäsenen yhteinen tunnus. Merkki on patinoidun hopean värinen heraldinen ruusu, jossa on kullattu Suomen leijona. Merkkejä saa kerhojen taloudenhoitajilta ja Joensuussa Koivula Oy:stä.

Joulukuussa toi 8./JR 34:n lähetti komppanian päällikkö Juhani Torolle tiedustelupartiolta ilmoituksen, että venäläiset olivat kiertämässä komppanian taakse.

— Paljonko niitä on?
— Ainakin kaksi komppaniaa.
— Jaaha. No, pannaanpa yksi pikakivääriryhmä sitten sinne.

KARJALAN POJAT

Toimitus ja konttori: Pohjois-Karjalan Reserviupseeriipiiri, Ilveksenkatu 16, Joensuu. Puhelin: 2437 ylltln. Erkki Rouhiainen.

Päätoimittaja: Torikatu 33, Joensuu. Puhelin 2818 ylltln. Veikko Pekkarinen.

Toimitus: Pekkarinen Veikko päätoimittaja, Rouhiainen Erkki toimitussihteeri ja Luostarinen Erkki toimittaja.

Vakinainen avustajakunta: Anttila Niilo ylltln., apteekkari, Haapalainen Veikko kapt., kontt.pääll., Haaranen Toimi evl. evp., Haarla Holger farma-seutti, Hintikka A. L. maist., Hytönen Joose ltn., kansanop. joht., Kaltiainen Toivo kapt., Muilu Ville ltn., kirkkoherra, Mustonen Hemmi, kapt., kirja-kaupp., Määttä Olavi ltn., metsänhoit., Oksanen H. W. kirkkoherra, Pitkänen Otto kapt. ev., Penttinen Reino majuri evp., Sairanen Jussi, toimitt., Savola Heikki kirkkoherra, Tietäväinen E. ltn., nimismies, Tiitinen Kalle kirkkoherra, ltn., Tolonen Aimo kapt., kontt.pääll., Tuovinen Aatos luutn., metsänhoit., Turtola Paavo, kapt., varatuomari sekä upseeri- ja aliupseerikerhojen valitsemat.

Talous: Pohjois-Karjalan Reserviupseeriipiirin taloudenhoitaja, kapt., pankinjohtaja Ahti Nevalainen, Siltakatu 12, Joensuu. Puhelin 4045 (PYP).

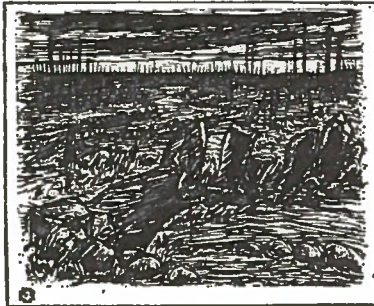
Lehden postisiirtotili: 24575.

Lehden tilaushinta: 250 mk vuosikerta. Irtonumerot 75 mk.

Karjalan Pojat-lehden ilmoitushinnat

1/1 siv. 1-vär. koko n.	410 cm ²	20.000:—
1/2 » » » »	205 »	11.000:—
1/3 » » » »	137 »	8.000:—
1/4 » » » »	103 »	6.000:—
1/8 » » » »	52 »	3.500:—
1/16 » » » »	35 »	1.000:—
1/32 » » » »	13 »	1.000:—
Rivi (ainoastaan nimi)		500:—

Taidegraafikko, taiteilija Aukusti T u h k a n Kollaa—Uomaan muistomerkki-toimikunnalle lahjoittamia puupiirroksia »Hiihtopartio» ja »Kollaa» sekä litografiaa »Kollaanjoki» on vielä myytävänä »KOLLAAN VASAMAN» rahoittamiseksi. Taulujen hinta on mk 2.500:— kpl ynnä postikulut. Samoin on saatavana »Kollaan Vasamaa» esittäviä valokuvia. Tilaukset os.: kapt., pankinjoh-taja *Ahti Nevalainen*, Joensuu, Siltakatu 12 (PYP)

1: "Kollaa"

2: "Hiihtopartio"

3: "Kollaanjoki"

M
A
A
N
P
U
O
L
U
S
T
U
S
V
Ä
K
I

K
Ä
Y
T
T
Ä
Ä

N
Ä
I
T
Ä

J
A

T
U
K
E
E

T
Y
Ö
T
Ä
M
E

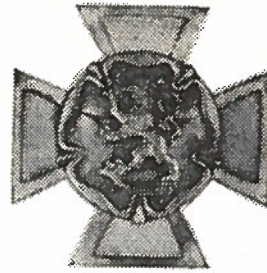
Lippua suunnittelemaan Nurmeksen Res.ups.kerholle

Nurmeksen Reserviupseerikerho täyttää vuoden kuluttua 20 vuotta ja näissä merkeissä on kerhon naisjaosto ryhtynyt hankkimaan kerholle omaa lippua, joka on ajateltu saatavan 20-vuotisjuhlaan mennessä. Lippuhanketta toteuttaakseen on kerhon naisjaosto kääntynyt kerhon hallituksen puoleen asianaan lippuhankkeen eräs tärkeimmistä vaiheista nimittäin lippuun tulevien symbolien valinta ja itse lipun suunnittelu väri- tms. kysymyksineen. Koska lipun hankkiminen on perusteellisesti harkittava asia, pyytääkin kerhon hallitus kaikkia asiasta kiinnostuneita kerhon jäseniä, entisiä jäseniä, muita nurmekselaisia tai entisiä nurmekselaisia tahi muuten asiasta ja lippuhankkeesta kiinnostuneita lähettämään kerhon hallitukselle ehdotuksiaan, jotka voivat olla joko valmiita kokonaisehdotuksia tai vain ehdotuksia jostakin aiheesta tai muusta yksityiskohdasta. Varsinaista suunnittelukilpailua ei toimeenpanna, mutta kuitenkin tarjotaan mahdollisimman monelle asiasta kiinnostuneelle mahdollisuus tehdä omia osa- tai kokonaisehdotuksiaan. Kerhon hallitus päättää aikanaan mihin toimenpiteisiin saatu aineisto antaa aihetta. Toivottavaa olisi, että mahdollisimman paljon ideaehdotuksia saataisiin kokoon, sillä silloin voitaisiin ehdotusten joukosta valita parhaat ja useimmat eri vaihtoehdot tulisivat paremmin punnituksi. Lipun suunnittelussa on syytä ottaa huomioon eräitä yleisiä seikkoja. Näistä lähemmin toisaalla lehdesämme olevassa kirjoituksessa, jossa selvitetään Reserviupseeriliiton kerhoilleen lähettämiä toivomuksia, joita liitto toivoo otettavan huomioon lippuja hankittaessa.

Lippua suunniteltaessa varteenotettavaa

Suomen Reserviupseeriliitto toivoo jäsenkerhojensa ottavan kerhoille lippuja hankkiessaan huomioon eräitä, muutamain osin yleispäteviäkin, ohjeita, joista seuraavassa julkaisemme lyhennellen muutamia, koska näihin kysymyksiin tutustuminen on paikallaan yleensäkin yhdistyksille ja vastaaville lippuja hankittaessa.

1. Jo käytetty koko 110×130 sm on osoittautunut tarkoitustaan vastaavaksi ja sopusuhtaiseksi.
2. Jokaiseen suunniteltavaan lippuun tulee sisällyttää liiton tunnus (merkki) puhtaana mm. siten, ettei merkin luonne esim. värien vaikutuksesta muutu ja että leijona esiintyy selvästi sekä heraldinen ruusu sille selväpiirteisenä taustana. Tunnus on pyrittävä sijoittamaan mieluummin tangon puoleiseen yläosaan.
3. Varsinainen aihe jää kunkin kerhon omaan harkintaan, mutta värien tulee olla hillittyjä ja kuvioiden aistikkaasti muotoiltuja.
4. Lipun suunnitteluun tulisi varata tarpeeksi aikaa, jotta kaikki kohdat olisivat loppuun asti harkitut ja jotta mm. melkoisia hankintakustannuksia aiheuttava lippu tyydyttäisi jäsenistöä vuosikymme-

WIIPURIN RYKMENTTI,

ent. jalkaväkirykmentti, per. 1617 nimellä Karjalan rykmentti, joka 1626 jaettiin kenttärykmenteiksi Länsi- ja Itä-WR. Oli mukana Puolaa vastaan käydyssä sodassa Baltiassa mm. Väinänlinnan, Tarton ja Wallhofin taisteluissa. V:n 1634 hallitusmuodon mukaan oli yhtenä rykmenttinä ja osallistui 30-vuotiseen sotaan Saksassa 5 vuotena, mm. Wittstockin taisteluun, sekä oli mukana Kaarle X Kustaan sodissa, osaksi jälleen kahtena rykmenttinä. Muodostettiin uudelleen v:n 1682 suom. ruoturykmenttinä, osallistui Narvan taisteluun 1700 ja toimi v:sta 1701 kotimaassa. Tuhoutui Kaarle XII:n Norjan retkellä 1718. Perustettiin uudelleen ruoturykmenttinä 1812, jolloin oli mm. Pietarin varusväkenä 1813—14. Luovutti 1817 runkohenkilöstön Suomen opetuspataljoonaa (kaartia) varten ja supistettiin 1819 Suomen jääkäirykmenttiin kuuluvaksi Viipurin pataljoonaksi, ja lakkautettiin 1830. Oli jälleen koossa Viipurin pataljoonana ruotujakoisesti 1854—67 ja asevelvollisuuslain mukaan 1879—1901. WR perustettiin 1918 2. ja 3. Karjalan Rykmentistä nimellä Laatokan jalkaväkirykmentti n:o 6 ja sai 1919 uudelleenjärjestelyn yhteydessä nimen WR. Oli 1918—20 sijoitettuna Sortavalaan, Käkisalmeen ja Kannakselle sekä osallistui rajavartiopalvelukseen Repolan ja Porajärven suunnassa, kunnes talvella 1921 sijoitettiin Haminaan. Siirrettiin 1933—34 Jaakkiman Huuhanmäkeen. Sai varusmiestäydennyksensä Laatokan-Karjalasta ja Pohjois-Karjalasta, sen vuosipäivä oli 20. marraskuuta (Narvan taistelun päivä) ja kunniamarssi Karjalaisen laulu. Hajoitettiin syksyllä 1939. Perinteiden jatkajaksi määrätty nyk. Karjalan jääkäripataljoona.

K. J. M.

net niin taiteelliselta kuin symboliseltakin kannalta katsottuna.

5. Lipputangon kärkiaiheena tulisi olemaan vanha suomalainen keihäänkärki, jonka keskellä olevaan tyhjään tilaan voidaan sijoittaa jokin paikallinen tai maakunnallinen aihe.

6. Lipputankoa suunniteltaessa on muistettava, että lippua joudutaan usein kuljettamaan, jonka takia tanko-osien ei pitäisi ylittää 1,5 metriä eikä tangon tulisi muutoinkaan olla turhan painava.

7. Ennen kuin lippua aloitetaan valmistaa, pyytää liitto saada tarkastaa lippusuunnitelmapiirroksat.

Kahdenkymmenen vuoden takaista YH:n aikaa Suojärvellä

Vaikka koko YH:n ajan tilanne olikin uhkaava ja juuri mahdollisen sodan varalta harjoituksissa oltiin, ei kaiketi yleisesti sittenkään uskottu sodan puhkeamiseen. Sen sijaan arveltiin ja keskusteltiin, että harjoituksemme maailmansodan takia saattoi venyä hyvin pitkäksi, että luultavasti koko talven olisimme rajalla vartiassa, ehkä vielä seuraavan kesänkin. Niinpä esimerkiksi lomia anottiin ja myös myönnettiin aivan kriisin päivinäkin hyvässä uskossa kaiken onnellisesti selviämiseen.

Miehet olivat neuvotteluihin nähden aivan tinkimättömiä, ja usein kuuli harmistuneen purkauksen, että »mikseivät ne tule pois Moskovasta, mitä sellainen pitkittäminen hyödyttää».

Suojärvellä esitettiin sotilaille silloin elokuvissa »Helmikuun manifestia», ja se meni mieliin kuin ter-va kuivaan puuhun.

Koehälytyksiä pidettiin komppanioissa ja patte-riissa. Ne sujuivat hyvin, ja miesten rauhallisuus tun- tui aivan luonnottomalta. Kun hälytys huomattiinkin vain kokeeksi, pojat olivat melkein pettyneitä, ettei saatukaan tapella, ei annettukaan työntää ammusta putkeen.

Kerran taas yöllä oli hälytys, johon venäläisten liikehtiminen rajalla antoi aihehtakin. Pataljoonan esikunnasta lähetettiin upseerilähetti, reservivänrikki Ahponen toimittamaan hälytystä ja viemään toimintaohjeita komppanioihin. Hän ajaa taloon, jossa asuvat vinttikamarissaan kadetti Salmela ja Make Uosikkinen. — Ahponen tulee kopeloiden kamariin, kyselee tulta ja noituu pimeyttä. Hän istuu tuolille ja kysyy: — Onks' Salmela täällä? — Onko pojilla tulitikkuja?

Mies sytytti savukkeensa, joka oli sammunut, ja aloitti sitten vasta, että nyt se vihollinen taitaa sittenkin tosissaan meitä ärsyttellä. Ahposen tuomat pataljoonan uutiset ja käskyt loivat vakavan tunnelman vinttikamariin, jossa alettiin nopeasti, mutta rauhallisesti pukeutua. Ahponen sanoi vain:

— No hei sitt' pojat, täytyy mennä vielä muuallekin, ja lähti kopeloimaan pimeitä portaita alas. — Hänen rauhallisuutensa pani hälytetyt melkein epäilemään, että kyseessä olivat vain koirankurit.

Tapaukset kehittyivät sitten niin nopeasti, että sota ei suinkaan ollut enää yllätys, kun se sitten puhkesi tykkien jylinäksi, konekiväärien räntinäksi ja hyökkäyslaumojen huudoksi, mutta aivan lopputunneille saakka voi kuulla monen uskovan, että kaikki oli sittenkin vain »hermosotaa», kaiken tarkoituksena oli vain meidän peloittelumme, sillä eihän Venäjä mitenkään voi hyökätä meidän kimppuumme, varsinakin kun koko maailma on meidän puolellamme.

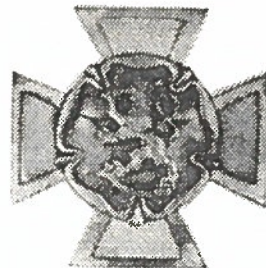
Vasta keskiviikkona, 29. p:nä, alkoi kaikkein rauhallisimpienkin ja sitkeimmin hyväluuloisten rauhallisuus muuttua odotukseksi: koska alkaa . . . Venäläisten liikehtiminen rajan takana oli vilkasta, ja uutiset olivat jo uhkaavia.

Pummannin hälytysuutinen: — — — Kuulemme askeleita, onko lähetetty lähetti . . . Autio vartiokuva, vyö ja asetakki lähellä rajaa . . . Moskovan radio lähetti syytöksiä ja solvauksia. Lomat peruutettiin.

Illalla oli vielä Suojärven kirkossa sotilaille jumalanpalvelus, vaikka silloin jo hälytysvalmius pitikin miehiä asemassa. Samaan aikaan nähtiin ja kuultiin rajalla vilkasta liikennettä, valoja Tshalkin tiellä pitkien autokolonnien ajaessa. Jossakin lensi lentokone.

Radioitten ääressä tunnettiin jännitystä. Kun klo 0.45 kuultiin Neuvostoliiton sanoneen irti hyökkäämättömyyssopimuksen, oltiin varmoja sodan alkamisesta pian. Tuntui kuin jännitys olisi lopullisesti laennut tähän. Ne, jotka saattoivat käydä nukkumaan, menivät levolle näköjään hyvin rauhallisina. Sota tuntui aivan kuin jo alkaneelta, mikään ei sitä aina-kaan voisi estää, ei Amerikka eikä valtojen vastalauseet.

RUK v. 1920-1960 historia kurssit I-100 oppilaskunta Reservi- upseerimatrikkeli

TILAA RUK:N HISTORIA

Tämän n. 500-sivuisen arvokkaasti ja runsaasti kuvitetun teoksen kirjoittajina toimivat ye ev Keijo Mikola ja fil. lis. Kyösti Kiuasmaa. Kirjan kustantajana on Reserviupseerikoulun oppilaskunnan kannatusyhdistys.

Vaativattomasta alusta — opettajia oli kurssilla I vain 9 ja oppilaita noin 150 — on RUK vuosien mittaan kasvanut sekä sisäisesti että ulkonaisesti, ja Historia-teoksen matrikkeliäsa kertookin, että Suomessa on reserviupseerikoulutuksen saanut lähes 60 000 upseeria. Tämä on tapahtunut Haminassa, Niinisalossa, Korialla, Santahaminassa, Suomenlinnassa tai Kauhavalla.

TULE MUKAAN

- entisten kokelaiden 20-luvun Haminan
- koe uudelleen ankarat taistelut Litterakukkulalla sekä Hevoshaassa
- tule ostamaan munkkeja Varvaaralta sekä kuulemaan hänen neuvojaan
- tule mukaan Sotilaskotiin tai Siimekseen
- tule kaikkien kurssien kurssijuhliin Keisarisiin, Maneesiin . . .
- koe itsenäisen Suomen nuorison uhrimieli, silloin kun maa on vaarassa
- tilaa RUK:n historia, se on tehty juuri Sinulle

Teoksen edulliset ennakkomyyntihinnat 31. 12. 59 saakka.

Nimipainoksena	5000:—
Nahkaselkäisenä	2000:—
Kluuttikantisena	1500:—

Ennakkotilausvaiheessa hinnat ovat 500:— edullisemmat kuin varsinaiset myyntihinnat. Vain ennakkotilausvaiheessa on mahdollisuus saada nimipainos. Teos lähetetään tilaajille postienakolla RUK:n 40-vuotisjuhlien jälkeen keväällä 1960.

TILAUKSET OSASTOJEN TOIMIHENKILÖILLE TAI KERHON TOIMISTOON TAHI OHEISELLA TILAUS-KORTILLA JOULUKUUN KULUESSA.

ÄLÄ KATKAISE KETJUA. TILAA TEOS TANÄÄN

Aamulla kuului tykkien jyske idästä Suojärven rajoilta ja kaakosta Käsnelän suunnalta. Taistelu oli alkanut, olimme sodassa.

(E. Palolampi: Kollaa kestää)

OMIN VOIMIN - YHTEISTOIMIN

Jokaisen elinvoimaisen kansan pyrkimyksenä on yksilön hyvinvoinnin kohottaminen. Tähän päämäärään pyrkiessään SOK-lainen osuuskauppaliike on omaksunut vapaaehtoisuuden tien. Järjestö toimii Rochdalen periaatteiden mukaisesti, joten sillä on avoin jäsenyys ja kansanvaltainen hallinto.

SOK-laisen osuuskauppajärjestön pyrkimyksenä on:

Tukea nykyistä yhteiskuntajärjestystä ja lujittaa yksityiseen omistusoikeuteen pohjautuvaa talousmuotoa.

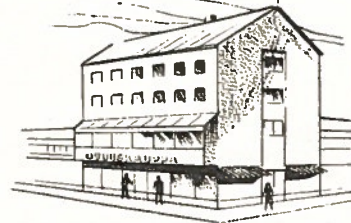
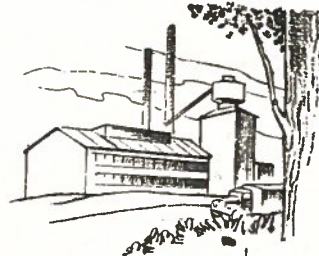
Kohottaa yksityisten kansalaisten aineellista ja henkistä hyvinvointia niin käytännöllisillä toimenpiteillä kuin tehokkaalla valistustyölläkin.

Huolehtia tiettyjen palvelutehtävien suorittamisesta. Siinä tarkoituksessa se hankkii, valmistaa ja toimittaa jakeluun niitä hyödykkeitä, joita jäsenet taloutensa pidossa ja elinkeinonsa harjoittamisessa tarvitsevat. Samalla se markkinoi jäsentensä maatalous- ym. tuotteita.

Edistää tervettä taloudellista ajattelutapaa ja kehittää säästäväisyyttä kansamme keskuudessa. Työskennellä koko kansantaloutemme saattamiseksi terveelle pohjalle.

Osoittaa omalla toiminnallaan, että eri kansalaispiirien keskinäinen, vapaaehtoinen ja omatoiminen yhteistyö johtaa parempiin tuloksiin kuin liian pitkälle ulotettu valtion holhous.

Tasoiittaa eri yhteiskuntaryhmien välisiä vastakohtia ja saattaa niiden jäsenet tulokselliseen yhteistoimintaan SOK-laisen osuuskauppajärjestön piirissä.

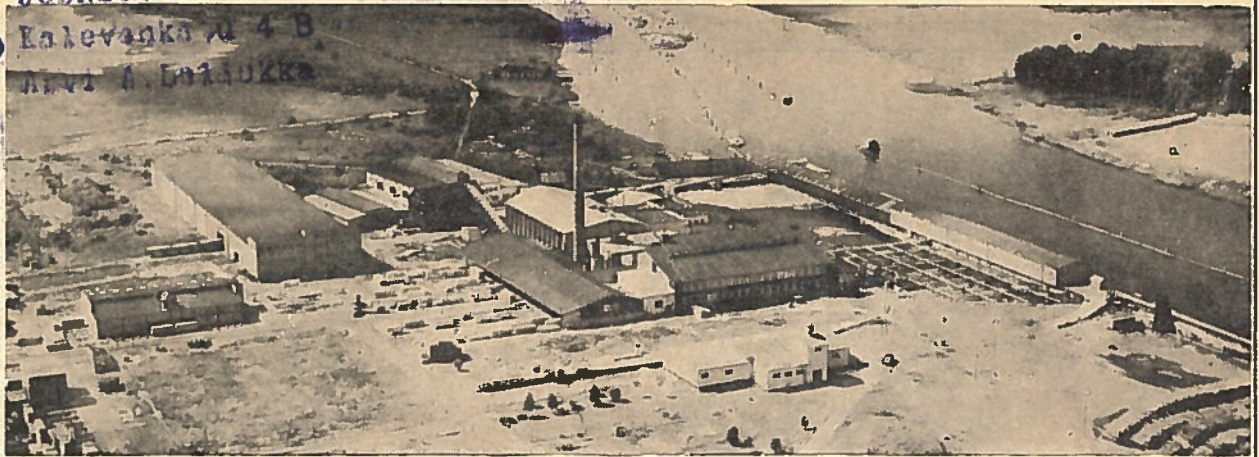

**RAKENNA TALOUTTASI KÄYTTÄMÄLLÄ HYVÄKSESI YHTEISTOIMINNAN
TARJOAMIA ETUJA — LIITY JÄSENEKSI PAIKKAKUNTASI SOK-LAISEEN
OSUUSKAUPPAAN**

JOENSUU

Kalevankatu 4 B

Mervi A. Laakkonen

**Sahattua ja höylättyä
puintavaraa
puusepäntuotteita**

RAUMA & REPOLA

JOENSUUN TEHTAAT — JOENSUU

Itä-Suomen Asuste

Joensuu — Kauppakatu 28 — Puh. 2188

KOKO PERHEEN VAATETTAJA

Joensuun Vuota- ja Nahkakomppania Oy

Joensuu — Kauppakatu 26
Puh. 2132 ja 2146

Tiili sopii taloon kuin taloon

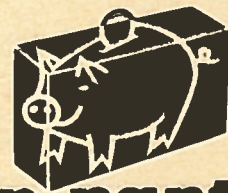

- Tiili soveltuu jokaiseen suunnitelmaan
- Tiili on edullisin rakennusaine. Niin sanovat sekä asiantuntijat että tiilitalon omistajat.

TEHDASOSUUSLIIKE

Tohmajärvi as.

Kääntykää neuvontamme puoleen. Asiantuntijamme opastavat Teitä löytämään juuri Teidän suunnitelmiinne parhaiten sopivan tiilirakenteen

tiilestä tehty on talteen pantu